

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Komunikačních studií a žurnalistika

Katedra Mediálních studií

Bakalářská práce

2020

Lukáš Frank

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Komunikačních studií a žurnalistika

Katedra Mediálních studií

**Internetové filmové recenze životopisného filmu
Bohemian Rhapsody a uživatelské komentáře na
Česko-Slovenské filmové databázi**

Bakalářská práce

Autor práce: Lukáš Frank

Studijní program: Mediální studia

Vedoucí práce: Prof. MgA. David Jan Novotný

Rok obhajoby: 2020

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 21. dubna 2020

Lukáš Frank

Bibliografický záznam

FRANK, Lukáš. *Internetové filmové recenze životopisného filmu Bohemian Rhapsody a uživatelské komentáře na Česko-Slovenské filmové databázi*. Praha, 2020. 85 s. Bakalářská práce práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut Komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra Mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Prof. MgA. David Jan Novotný.

Rozsah práce: 183 981 znaků bez mezer

Anotace

Bakalářská práce *Internetové filmové recenze životopisného filmu Bohemian Rhapsody a uživatelské komentáře na Česko-Slovenské filmové databázi* srovnává a analyzuje vybrané filmové internetové recenze u nás i v zahraničí a uživatelské komentáře na Česko-Slovenské filmové databázi a zahraničních databázích.

První část práce se zabývá teoretickým vymezením žánru recenze, kritiky a komentáře, je definován životopisný film a popsána dramatická stavba filmového díla. Následuje charakteristika médií, která budou v práci sledována. Práce popisuje české i zahraniční internetové stránky, z kterých byly recenze čerpány a také líčí podstatu českých i zahraničních filmových databází.

Druhá část je věnována kapele Queen, jejím počátkům a úspěchům a je rozebrán život frontmana kapely Freddieho Mercuryho. Práce dále analyzuje film *Bohemian Rhapsody*, srovnává realitu se zobrazením ve filmu a věnuje se komplikacím, které při natáčení vznikly.

Závěrečná část je zaměřena na analýzu a porovnání internetových filmových recenzí, které byly publikovány různými českými i zahraničními webovými stránkami, a uživatelských komentářů na Česko-Slovenské filmové databázi a zahraničních databázích. Recenze i uživatelské komentáře jsou porovnávány jak z jazykového, tak formálního a obsahového hlediska. Cílem práce je pokusit se zjistit, zda se názory v uživatelských komentářích shodují nebo liší od názorů v profesionálních recenzích.

Annotation

The bachelor thesis *Online movie reviews of a biographic Bohemian Rhapsody and users comments in Česko-Slovenská filmová databáze* compares and analyzes domestic and foreign selected movie internet reviews and user comments on Česko-Slovenská filmová databáze and foreign databases.

The first part of the thesis deals with the theoretical definition of the genre of review, criticism and commentary, the biographical film is defined and the dramatic structure of the film work is described. Following is the characteristics of the media that will be monitored in the thesis. The thesis describes Czech and foreign websites from which the reviews were drawn and also describes the essence of Czech and foreign film databases.

The second part is dedicated to the Queen, its beginnings and successes and the life

of the frontman of the band Freddie Mercury is analyzed. The thesis further analyzes the film *Bohemian Rhapsody*, compares reality with the depiction in the film and deals with the complications that arose during the shooting.

The final part is focused on the analysis and comparison of internet film reviews, which were published by various Czech and foreign websites, and user comments on the Česko-Slovenská filmová databáze and foreign databases. Reviews and user comments are compared from a linguistic, formal and content perspective. The aim of this work is to try to find out whether the opinions in the user comments are the same or different from the opinions in the professional reviews.

Klíčová slova

Česko-Slovenská filmová databáze, zahraniční filmové databáze, životopisný film, recenze, komentář, kritika, Queen, Freddie Mercury, Bohemian Rhapsody

Keywords

Česko-Slovenská filmová databáze, foreign movie databases, biographical film, review, commentary, criticism, Queen, Freddie Mercury, Bohemian Rhapsody

Title/název práce

Online movie reviews of a biographic Bohemian Rhapsody and users comments in Česko-Slovenská filmová databáze

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval panu prof. MgA. Davidu Janu Novotnému za jeho cenné rady pramenící z několikaletých zkušeností, aktivní a rychlý přístup při konzultacích a také za trpělivost.

Obsah

Úvod	3
1 Teoretické vymezení žánrů	6
1.1. Definice recenze a kritiky	6
1.2. Definice komentáře	9
1.3. Definice životopisného filmu	10
1.4. Dramatická stavba filmového díla	12
2 Charakteristika sledovaných médií	14
2.1. České webové stránky zabývající se recenzemi	15
2.1.1. iDnes.cz	16
2.1.2. Filmserver.cz	16
2.1.3. Kamil Fila – ještě větší kritik	17
2.2. Zahraniční tisk píší recenze (jeho internetová forma)	18
2.2.1. The New York Times	18
2.2.2. The Times	19
2.2.3. The Daily Telegraph	19
2.3. Tištěné filmové databáze	20
2.4. Česko-Slovenská filmová databáze (CSFD.CZ)	21
2.5. Zahraniční filmové databáze	23
2.5.1. IMDb.com	24
2.5.2. RottenTomatoes.com	24
3 Kapela Queen	25
3.1. Vznik kapely a její první úspěchy	25
3.1.1. Smile – kapela, která připravila pódium pro Queen	25
3.1.2. Počátky kapely a první úspěchy	27
3.2. Největší úspěchy – koncerty, hity, alba	28
3.3. Zrod legendy Freddieho Mercuryho	37
3.4. Nemoc a následná smrt Freddieho Mercuryho	41
3.5. Fungování kapely po smrti frontmana	43
4 Film Bohemian Rhapsody	45
4.1. Srovnání reality se zobrazením ve filmu	46
4.2. Průběh natáčení, komplikace a první ohlasy na film před jeho uvedením	48
5 Filmové recenze a uživatelské komentáře ve vybraných médiích	51
5.1. Filmové recenze na českých webových stránkách	51
5.1.1. iDnes.cz (Mirka Spáčilová, 60 %)	51
5.1.2. Filmserver.cz (Jan Varga, 8/10)	53

5.1.3. Jestevetsikritik.cz (Kamil Fila, bez hodnocení)	54
5.2. Filmové recenze v zahraničním tisku (jeho online forma)	55
5.2.1. The New York Times (A.O.Scott, bez hodnocení)	55
5.2.2. The Times (Kevin Maher - 2/5, Tom Shone – 3/5).....	56
5.2.3. The Daily Telegraph (Tim Robey, 3/5).....	58
5.3. Uživatelské komentáře na Česko-Slovenské filmové databázi	59
5.4. Uživatelské komentáře na zahraničních filmových databázích	72
5.4.1. Uživatelské komentáře na IMDb.com.....	72
5.4.2. Uživatelské komentáře na Rottentomatoes.com	76
5.5. Srovnání komentářů u nás a v zahraničí	78
5.6. Srovnání recenzí u nás a v zahraničí.....	79
5.7. Srovnání všech recenzí s uživatelskými komentáři	81
Závěr.....	82
Summary.....	84
Použitá literatura.....	86
Seznam příloh.....	101

Úvod

Velká Británie. 1970. Zrození fenoménu. Nesmrtelné písně, které se hrají dodnes. *Bohemian Rhapsody. Radio Ga Ga. We are the champions. We will rock you.* Freddie Mercury, Brian May, Roger Taylor a John Deacon zakládají kapelu, která zásadně ovlivnila hudbu 70. a 80. let minulého století a její dopad je znatelný i dnes. Kapela Queen. Jméno, které po uvedení filmu *Bohemian Rhapsody* do kin zná zase o něco více lidí.

Kapela Queen definovala rockovou hudbu své doby. Extravagantní frontman Freddie Mercury měl obrovský talent jak pěvecký, tak autorský a společně se zbytkem kapely dokázal strhnout davy a napsat pěknou řádku světových hitů. Turné a alba na sebe navazovala rok co rok a hektický život superhvězdy se promítl i do zdravotního stavu Mercuryho. Bujaré večírky, kde trpasličí číšníci nosili mísy plné kokainu, jsou i dnes skloňovány s jeho jménem. Jeho bohémský život, střídání partnerů a návštěvy gay barů zapříčinily to, že Mercuryho život vyhasl velice brzy.

Cesta filmu *Bohemian Rhapsody*, který mapuje osudy kapely Queen, byla trnitá stejně jako život Freddieho Mercuryho. Neustálé změny režisérů, výběr hlavního představitele a opakované přepisy scénáře zapříčinily to, že film byl do kin uveden po několika letech dlouhých příprav. Ani samotné natáčení nebylo bez problémů. Režisér Bryan Singer, který natočil většinu snímku, byl těsně před koncem natáčení vyhozen za neprofesionální přístup a film tak musel dokončit režisér Dexter Fletcher.

Pamatuji si, že už první vycházející recenze nebyly příliš nadšené, což se vůbec neshodovalo s tím, jaké měl film ohlasy na Česko-Slovenské filmové databázi, kde se krátce po uvedení držel dlouhé týdny v desítku nejlepších filmů všech dob. Uživatelské komentáře byly více než nadšené. Už tehdy mě bavilo sledovat tyto rozdílné názory. To je také důvod, proč jsem si tohle téma pro svoji bakalářskou práci vybral. Jelikož pracuji jako manažer jednoho pražského multiplexu, viděl jsem reakce našich zákazníků z první ruky. Potlesk a zpěv v kinosále, lidé čekající až do úplného konce závěrečných titulků, zákazníci, kteří na film šli několikrát, vyprodané sály do posledního místa několik měsíců a také neskutečně dlouhá doba, jakou jsme film v kině uváděli.

Dalším aspektem pro výběr filmu pro toto téma byla nestrannost z mého pohledu. Za fanouška kapely Queen se nepovažuji, jejich nejznámější hity znám a líbí se mi, o historii kapely vím tolik co běžný hudební fanoušek a film ve mně takové nadšení nevyvolal, i když bych jej jako špatný neoznačil.

O filmu se díky pozitivním ohlasům a vlně nadšení ze strany diváků psalo a mluvilo

snad na všech platformách. Mediální ohlas byl obrovský. Kritika rozebírala neoriginální zpracování a scénář, zmiňovala se o faktografických chybách a část chválila a část hanila výkon Ramiho Maleka v roli Freddieho Mercuryho. U diváků ale vítězila hudba, která ani po letech neztratila své kouzlo a podle toho také film hodnotili.

Cílem této bakalářské práce je na příkladu životopisného snímku o světově známé a uznávané kapele Queen analyzovat rozdíly a shodné prvky internetových recenzí a uživatelských komentářů na Česko-Slovenské filmové databázi a porovnat rozdíly mezi nimi z hlediska obsahu, formy a jazyka. Mohou uživatelské komentáře vystupovat jako profesionální recenze? Nebo se jedná o krátké texty, které čtenáři nic neřeknou?

Aby bylo spektrum hodnocení co nejširší, tak jsem kromě tří českých webových stránek s recenzemi, zařadil do výběru i tři velké zahraniční deníky, které film *Bohemian Rhapsody* také recenzovaly. Z českých webů jsem vybral komerčně nejznámější *iDnes.cz*, typický filmový web *Filmserver.cz* a stránku předního českého kritika Kamila Fily *Jestevetsikritik.cz*. Z českých databází jsem zvolil tu v současné době nejpopulárnější a výše zmiňovanou Česko-Slovenskou filmovou databázi. Ze zahraničního tisku, který nabízí i svoji webovou formu, jsem si vybral *The New York Times*, *The Times* a *The Daily Telegraph*. Ze zahraničních databází pak *IMDb.com* a *RottenTomatoes.com*.

V úvodní části práce teoreticky vymezím a žánrově rozdělím recenzi, kritiku a komentář. Dále také definuji hlavní znaky životopisného filmu a popíšu dramatickou stavbu filmového díla. Vše pomocí literatury, kterou mám uvedenou v tezích. Veškerá česká i zahraniční média, s kterými jsem pracoval, budou popsána v samostatné kapitole, která se zaměřuje nejen na charakteristiku, ale i hlavní rysy, design stránky a čtenost.

Druhá část je věnována kapele Queen a frontmanovi Freddiemu Mercurymu. Film je převážně o něm, proto budu hodně rozebírat i jeho jako osobnost a jeho osudy, abych mohl dostatečně srovnat realitu se zobrazením ve filmu. Budou sledovány počátky kapely a jejich největší úspěchy. Část práce věnuji i komplikacím, které předprodukci a samotné natáčení filmu provázely.

Závěrečná část je zaměřena na analýzu a porovnání internetových filmových recenzí, které byly publikovány různými českými i zahraničními webovými stránkami, a uživatelských komentářů na Česko-Slovenské filmové databázi a zahraničních databázích. Výsledek bude prezentován v závěru práce.

V této bakalářské práci není zcela dodržen koncept formulovaný v její tezi. Po konzultaci s vedoucím práce byla vynechána kapitola „Československá média a kapela

Queen v době jejich největší slávy“. Kapitola nesouvisí se zkoumaným problémem, proto ji vynechávám.

1 Teoretické vymezení žánrů

Zpravodajství a publicistika. To jsou dva žurnalistické žánry, s kterými je možné se v médiích setkat. Zpravodajství je jedna ze základních novinářských činností a zároveň je i produktem této činnosti. Podle *Slovníku žurnalistiky* zpravodajství „*stojí na informacích a faktech, které vyhledává, shromažďuje, třídí, vybírá, interpretuje a předává prostřednictvím médií recipientům.*“¹ Naopak publicistika vyhledané informace obohacuje například svým názorem. *Slovník žurnalistiky* konkrétně uvádí, že „*publicistika kromě informací obsahuje i názor, hodnocení a subjektivní přístup a jejím výsledkem je poznání a eventuálně přesvědčení a získání recipienta.*“²

Blíže se ale zaměřím na srovnání dvou publicistických žánrů – komentáře a recenze, dále budou definovány hlavní rysy životopisného filmu a popíšu dramatickou stavbu filmového díla. Uvedené žánry se v průběhu let mění a dnes je na ně pohlíženo jinak, než tomu bylo třeba před padesáti lety. Hlavní myšlenka ale zůstává stejná, proto je můžeme rámcově charakterizovat a popsat.

Jelikož komentář obsahuje obvykle vlastní názor komentujícího, zařazujeme jej mezi publicistické žánry. Stejně jako recenze, která obsahuje hodnocení a může mít vliv na to, jak k danému recenzovanému dílu bude recipient přistupovat. Oba žánry se s dobou značně vyvíjí a během posledních let prošly velkou proměnou. Před několika desítkami let nebylo možné události komentovat tak jako je tomu teď. Doba internetu otevřela stavidla a komentář dostal úplně nový rozměr. Anonymní komentáře, kritické komentáře, lidé se skrývají za své přezdívky a co by neřekli člověku do očí, tak vyvěsí na internet. Recenze za komunismu procházely cenzurou, špatné recenze na propagandistické filmy nevycházely, nyní s nástupem svobody tisku jsou recenze objektivní, ale o to těžší je napsat je tak, aby objektivní a neovlivňující opravdu byly.

1.1. Definice recenze a kritiky

Recenze zařazujeme mezi publicistické žánry. Každému člověku, který se alespoň okrajově pohybuje v oblasti mediálních studií, naskočí v hlavě několik synonym, která by mohla sloužit jako jednoduché vysvětlení toho, co pojem recenze znamená. Posouzení, kritika, hodnocení, expertíza. Stačí ale takhle čtyři slova k úplnému pochopení pojmu?

¹ HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ, ed. *Slovník žurnalistiky: výklad pojmů a teorie oboru*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. s. 276.

² Tamtéž. s. 194.

Latinský termín re-censeó lze volně přeložit jako posouzení, přehlížení nebo uvažování. Osvaldová, Halada a spol. v *Praktické encyklopedii žurnalistiky a marketingové komunikace* uvádí, že recenze je „shrnující zhodnocení a posudek, který počítáme mezi druhy publicistického textu. Má za úkol především informovat a představit veřejnosti dílo (knihu, film, televizní inscenaci atd.) v hlavních rysech. Na rozdíl od kritiky nemá recenze příliš velký rozsah, a proto se soustřeďuje pouze na vyhodnocení výrazně kladných či výrazně záporných hodnot. Zároveň stručně představuje tvůrce, sleduje dílo od zrodu a zařazuje ho do kontextu další umělecké činnosti.“³

I když se slova zdají totožná, je potřeba vymežit i drobné rozdíly mezi kritikou a recenzí. V širším slova smyslu je kritika metoda novinářské práce, která kriticky hodnotí určitou aktuální událost nebo osobnost. Kdybychom se do pojmu ponořili hlouběji, tak se jedná o žánr vyjadřující názor na dílo, posuzuje hodnoty díla, poukazuje na důvody jeho vzniku a zasazuje je do různých souvislostí. Kritika je tedy velmi podobná recenzi, dokonce bychom mohli říct, že pojem kritika je nadřazený pojmu recenze. Oproti recenzi má ale větší rozsah, nahlíží na kritizovaný produkt z více úhlů pohledu a snaží se jak o informaci, tak i o pochopení vzniklého díla. Podle svého zaměření na různé umělecké žánry můžeme kritiku ještě dělit dále, například na literární, divadelní, hudební, filmovou, televizní apod.⁴

Podívejme se na kritiku ještě z hlediska estetiky. Étienne Souriau uvádí v *Encyklopedii estetiky*, že kritika má původ už v antice a jedná se o „intelektuální aktivitu, schopnost o něčem usuzovat a následně formulovat soudy a zejména zdůvodněná a motivovaná hodnocení.“⁵ Takové soudy a hodnocení ale vyvolávají diskuse a objevují se i názory oponentů dané kritiky. Proto je požadována subjektivita těchto soudů a hodnocení.⁶

Racionální řešení problémů literární kritiky spočívají v tom, že „umělec má být posuzován podle svých vlastních záměrů.“⁷ Co to znamená? Bylo by vhodné umělcům vyčítat chyby, díky kterým jsou něčím specifičtí a zapamatovatelní? Monet a jeho chyby v perspektivě, Picassova neznalost anatomie, filmy postrádající logiku ze strany scénáře. Kritika musí (a chce) hledat oporu v určitých faktech, která by se stala předmětem jejího konkrétního zkoumání.⁸

³ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. ed. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007. s. 150.

⁴ Tamtéž., s. 95.

⁵ SOURIAU, Étienne. *Encyklopedie estetiky*. Praha: Victoria Publishing, 1994. s. 493.

⁶ Tamtéž. s. 493.

⁷ Tamtéž. s. 493.

⁸ Tamtéž. s. 493.

O kritice se zmiňuje i James Monaco ve svém díle *Jak číst film*. Tvrdí, že teorie je abstrakce a kritika je praxe. Nejnižší je na pomyslné stupnici umístěna kritika. Taková, jak ji provozuje recenzent, který film popisuje a hodnotí. Na druhém konci této stupnice je filmová teorie, která nemá téměř nic společného s filmovou praxí. Mezi těmito dvěma body je prostor pro užitečnou a plodnou práci s filmem. Podle Monaca bylo původní myšlenkou filmové kritiky postavit film na úroveň starších typů umění jako jsou divadelní hry apod. Logicky tedy platí, že pokud je film schopen unést teoretický systém, který byl pro něj vypracován, musí být respektovaný stejně jako starší umění.⁹

Kritikou se zabýval i profesor Vladimír Bor ve své knize *Hudba, film, kritika*, kde uvádí, že: „kritika patří k podmínkám každé tvořivé aktivity, protože rozpoznává nedostatky, a tím pomáhá věci zlepšovat.“¹⁰ Nejde o to někoho nebo něco shodit, ale z případných chyb se poučit a příště se jim snažit vyvarovat. Jednoduché a jasné vysvětlení pro každého.

Moderním pojetím kritiky se zabývá známý český filmový kritik Kamil Fila, který byl součástí několika redakcí různých časopisů a nyní se věnuje převážně filmovým přednáškám a svému webu www.jestevetsikritik.cz. Jeho kritika je jiná v tom, že účelně nesměruje k tomu dát filmu palec nahoru nebo dolů. Nechce ani produkovat skandální peprné narážky. Kritika Kamila Fily se nevyhýbá spoilerům a ukazuje, že kritik chce něco konkrétního rozebrat, a ne se problému jen okrajově dotknout.¹¹ Podle Kamila Fily se kritik „ptá a hledá, nevynáší jenom kategorické soudy. Psaní o umění (i zábavě) může být vášnivé, ale skutečně kritickým se stává až tehdy, pokud v sobě obsahuje racionálně strukturovanou argumentaci. Jinak je to hospodské žvanění.“¹²

Po shrnutí základních (i když drobných) rozdílů mezi kritikou a recenzí můžeme říct, že recenze je určena především pro běžné čtenáře, pro veřejnost. Kritika se problémem zabývá více do hloubky, využívá odborných termínů a je směřována spíše k odborníkům v oboru. Pokud bychom o rozdílech uvažovali trochu volněji, dalo by se říci, že kritika je jakousi formou odborné recenze, kdežto recenze díky výše uvedeným vlastnostem může být označována jako ta žurnalistická.

⁹ MONACO, James. *Jak číst film: svět filmů, médií a multimédií: umění, technologie, jazyk, dějiny, teorie*. Praha: Albatros, 2004. Albatros Plus. s. 396.

¹⁰ BOR, Vladimír. *Hudba, film, kritika*. Praha: vydavatelství Českého hudebního fondu, 1990. s. 194.

¹¹ FILA, Kamil. *Teze o kritice jako disciplíně*. [online]. Copyright © 2016 JesteVetsiKritik.cz [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.jestevetsikritik.cz/o-projektu/teze-o-kritice-jako-discipline>

¹² Tamtéž.

1.2. Definice komentáře

Komentář je pojem, který je skloňovaný a rozbíraný dnes a denně a většina z nás si to obvykle ani neuvědomuje. Každý člověk má nějakou představu o tom, co komentář vlastně je a každý člověk nějaký komentář někdy vytvořil. Ať už mluvený nebo psaný, anonymní nebo podepsaný, pozitivní nebo negativní, věcný nebo nepodstatný. V dnešní době sociálních sítí a možnosti anonymních komentářů, se z každého z nás stává komentátor aktuálního dění, který se schová za svou přezdívku nebo neodhalí svou totožnost vůbec. Je tedy komentář reakce na nějaké téma nebo problém? Je to konstatování aktuální situace jak slovně nebo písemně? Může se v oboru žurnalistiky chovat komentář jako novinový článek?

Podle *Encyklopedie praktické žurnalistiky* je komentář „v tištěné podobě druh článku, jenž vznikl z komentované zprávy a poznámky k událostem a vychází ze známých faktů, jevů nebo myšlenek, které dává do souvislostí, odhaduje pozadí, příčiny a důsledky, připojuje subjektivní pohled.“¹³ Komentář může využívat statistických údajů. Specifický je ale ve zpracování, nápadu, je výrazně autorský, aplikuje ich-formu a používá neotřelé jazykové prostředky a vyústěním je pointa, význam. Jeho vznik je na našem území datován do 19.století.¹⁴

Komentář se také objevuje v rozhlasových a televizních médiích, a to ve formě analytické a racionální publicistiky. *Encyklopedie praktické žurnalistiky* uvádí, že cílem komentáře je „vysvětlit a zhodnotit z různých úhlů pohledu aktuální sociální jev nebo problém, zaujmout k němu stanovisko, eventuálně získat posluchače pro nějaký názor.“¹⁵ Komentátor hodnotí jasná fakta a zařazuje je do logických souvislostí. Specifikem pro rozhlasový nebo televizní komentář je jeho aktuálnost, přednes autora a zajímavá zvuková nebo obrazová stopa doprovázející komentář. Závěr si může posluchač vytvořit sám nebo jsou uvedeny přímo v komentáři.¹⁶

Nástup internetu dokázal pozměnit několik žurnalistických žánrů včetně komentáře. Změna ale neproběhla natolik zásadní, aby byl recipient maten. Zná-li kritéria pojmu komentář, měl by ho tak také vnímat a neměl by podléhat okolní manipulaci. Informace o události není subjektivní komentář.¹⁷

¹³ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA, ed. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007. s. 91.

¹⁴ Tamtéž. s. 91.

¹⁵ Tamtéž. s. 91.

¹⁶ Tamtéž. s. 91.

¹⁷ ČERMÁK, Miloš, OSVALDOVÁ, Barbora NĚMCOVÁ TEJKALOVÁ Alice, ed. *Žurnalistika v informační společnosti - digitalizace a internetizace žurnalistiky: proměny a perspektivy žurnalistiky v epoše digitálních médií aneb nová média teoreticky i prakticky*. V Praze: Karolinum, 2009. s. 111.

S příchodem veřejných internetových blogů byl vytvořen nový rozměr komentáře. Tyto blogy jsou závislé na aktivních uživateli, kteří svoje názory a komentáře nejen prezentují a konzumují, ale také třídí a vytváří a tím poskytují internetovému publiku určitá data.¹⁸ Mimo jiné blogovací služby přinesly také zpětnou vazbu čtenářů ve formě komentářů. Blogy jsou obvykle neziskové. Jaká je motivace pisatelů blogů k tomu, aby své komentáře a názory publikovali zdarma pro všechny? Každý online text má velkou potenciální základnu čtenářů. Pokud je blog čten a vyvolá u čtenáře popud napsat komentář, vzniká nová masová rovina mezi čtenářem a autorem. Tato vazba může vést k vytvoření zájmové skupiny.¹⁹

1.3. Definice životopisného filmu

Filmy jsou součástí našich životů už více než sto let. David Bordwell a Kristin Thompson uvádí v *Umění filmu*, že „filmy zprostředkovávají informace či myšlenky a ukazují nám místa a způsoby života, které bychom jinak neznali.“²⁰ Filmy jsou veřejnou zábavou, která má vliv na diváky, kteří je sledují. Filmy vypráví fiktivní příběhy nebo zaznamenávají skutečné události (životopisné filmy), filmy umí rozpohybovat animované obrázky a experimentují se svou formou. Tohle jiná média nabídnout nemohou. Filmy jsou v tomto směru zcela specifické a originální.²¹

Definici životopisného filmu není zas tak těžké určit. Vlastními slovy se jedná o filmový žánr, jehož obsahem je téma, které pojednává o osudech nějaké skutečné postavy. Tou postavou může být hudební interpret žijící i nežijící (*Bohemian Rhapsody*, 2018 – Queen, *Rocketman*, 2019 – Elton John), historická postava (*Amadeus*, 1984), obyčejný člověk se zajímavým životním příběhem (*Nedotknutelní*, 2011), historická událost (*Schindlerův seznam*, 1993, *Statečné srdce*, 1995), vědec (*Teorie všeho*, 2014 – Stephen Hawking) nebo třeba politická osobnost (*Železná lady*, 2011 – Margaret Thatcher). Životopisný film může mapovat třeba i jen určitou část umělcova života (*Judy*, 2019 – Judy Garland).

Synonymem životopisu by mohlo být slovo biografie. Biografie je složena z řeckého slova bios = život a grafein = psát.²² Štěpán Vlašín ve *Slovníku literární teorie* uvádí, že

¹⁸ ČERMÁK, Miloš, OSVALDOVÁ, Barbora NĚMCOVÁ TEJKALOVÁ Alice, ed. Žurnalistika v informační společnosti - digitalizace a internetizace žurnalistiky: proměny a perspektivy žurnalistiky v epoše digitálních médií aneb nová média teoreticky i prakticky. V Praze: Karolinum, 2009. s. 147.

¹⁹ Tamtéž. s. 151.

²⁰ BORDWELL, David a THOMPSON Kristin. Umění filmu: úvod do studia formy a stylu. V Praze: Nakladatelství Akademie múzických umění, 2011. s. 2.

²¹ Tamtéž. s. 23.

²² VLAŠÍN, Štěpán, ed. Slovník literární teorie. 2. rozš. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1984. s. 47.

v životopisu neboli biografii tvoří základ „rekonstrukce života významné osobnosti, a to na základě materiálů archivních, memoárů, deníků, osobních znalostí nebo ústních pramenů, vzpomínek. Spojuje zachycení vnějšího životního průběhu a vnitřního vývoje osobnosti s pojednáním o jejich činech, úspěších a díle.“²³ Jedná se v podstatě o zpracování historického materiálu, a to z důvodu, že při adaptaci života osoby do filmu se musí autor scénáře zabývat minulostí sledované osoby. Už v době starého Říma byly zaznamenávány údaje o významných osobnostech téže doby a dá se říct, že se jednalo o předzvěst takové dnešní biografie. Během let se žánr vytrýbil do podoby, jakou známe dnes.

Pro film jako takový není důležitý jen příběh, ale je to spousta věcí okolo, co z filmu dělají film. Film jako celek. Jako umělecké dílo. U filmů je vizuální stránka jednou z nejdůležitějších věcí. V literatuře si obrazy děje představujeme ve své hlavě, takže záleží na obratnosti spisovatele, aby nám je dokázal co nejlépe popsat. Tento prostředek filmové umění nemá, proto musí pracovat s vizuální stránkou jinak. Thomas C. Foster ve své knize *Jak číst film* uvádí, že „film sdílí určité rysy s literárním a vizuálním uměním, využívá zvuk i obraz, nese prvky divadelního představení a dramatické scény, dokonce zahrnuje narativní rozhodování jako beletrie.“²⁴ Jak by vypadal klasický western natočený mezi mrakodrapy v New Yorku? Působilo by věrohodně, kdyby se v historickém filmu o Marii Terezii jezdilo v autech? A něco pro detailisty. Co kdyby ve scénách z druhé světové války byl detail na zbraň, která byla vyrobena o několik desetiletí později? I takové věci se stávají a spousta hnidopichů na ně ráda upozorní. Film tedy je potřeba převést na plátno nejen z hlediska scénáře, ale je na něm i spousta práce po stránce vizuální. Divák musí mít pocit, že děj je zasazen do odpovídajícího prostředí. Při tvorbě životopisného filmu je dobré inspirovat se prostředím, které tato osoba navštěvovala, ve kterém se pohybovala. Prostředí, ve kterém žila.

Pro životopisný film (a pro film obecně) je také důležitý výběr herců, kteří danou roli ztvární. Dříve to zřejmě bylo těžší, ale v dnešní době nových technologií je možné udělat s člověkem cokoliv. Opravdu je herec Robbie Coltraine, který ztvárnil roli Hagrida v sérii o Harrym Potterovi, abnormálně vysoký? Opravdu je herec Elijah Wood, který ztvárnil roli Froda Pytlíka v sérii Pán prstenů, extrémně malý? Samozřejmě se tvůrci snaží při výběru zvolit tu nejvhodnější variantu. Kvalitního herce, který se co nejvíce bude podobat

²³ VLAŠÍN, Štěpán, ed. Slovník literární teorie. 2. rozš. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1984. s. 47.

²⁴ FOSTER, Thomas C. Jak číst film: cinefilův průvodce po světě pohyblivých obrázků. Přeložil Lucie CHLUMSKÁ. Brno: Host, 2017. s. 22.

předobrazu ve scénáři, v knize nebo v reálné postavě. Jak ale uvádím výše, kostyměři, maskéři a speciální efekty dokáží udělat hodně.

1.4. Dramatická stavba filmového díla

Proces filmové, ale i dramatické tvorby má už dlouhá léta nastavená určitá schémata. Jak vlastně takové dílo vzniká? Má filmová tvorba nějaká pravidla? Schémata byla blíže představena v knize německého literárního teoretika Gustava Freytaga *Technika dramatu*.²⁵ Expozici, kolizi, krizi, peripetii a katastrofu využívali už autoři divadelních her v klasicismu (Jean Racine, Molière, Pierre Corneille).

Profesor Jan David Novotný ve své knize *Budování příběhu aneb demiurgie versus dramaturgie* uvádí, že „**expozice** (z lat. *expositio*: výklad, rozbor, výměr) je úvodní část literárního, dramatického nebo filmového díla, seznámení s hlavními postavami a jejich vztahy jakož i s prostředím, v němž se příběh odehrává.“²⁶ Prvních několik minut filmu dokáže nastínit pomocí různých elementů (hudba, zvuk, barvy) nejen seznámení s hlavními postavami apod., ale také třeba žánr a může také rozhodnout o tom, zda se divák bude chtít na film dále dívat nebo nebude. Úvod by měl tedy ukázat, jakými tematickými prostředky bude realizováno ústřední téma. V dnešní době se ale málokdy stane, že by divák před tím, než film uvidí, o něm neslyšel ani slovo. Uvedení filmů do kin provází nákladné reklamní kampaně, na internetu je možné vidět trailery a pokud je film opravdu dobrý (nebo kontroverzní), provází ho šeptanda, která diváky do kina nažene.

Kdybychom měli pojem expozice aplikovat na film *Bohemian Rhapsody*, tak úvodní minuty filmu ukazují přípravy na jeden z nejslavnějších okamžiků kapely Queen, na koncert Live Aid v Londýně v roce 1985, jehož přímý přenos sledovalo 1,5 miliardy diváků po celém světě. Detaily se zaměřují v první řadě na hlavní postavu Freddie Mercuryho (Rami Malek) a na jeho typické extravagantní vlastnosti. V prostřizích vidíme zákulisní přípravy na koncert. Scéna končí příchodem Freddieho na scénu, velkým potleskem a následuje prostřih do roku vzniku kapely (1970). V hudebním podkresu scény jsou dominantní kytarové riffy typické pro kapelu Queen. Už znělka společnosti *20th Century* je nahrána na kytaru. Právě na ni navazuje píseň *Somebody to love*. Freddie Mercury a kapela Queen je

²⁵ FREYTAG, Gustav. *Technika dramatu* [online]. Přeložil Jaroslav ŽERT. Praha: Ústav pro učebné pomůcky průmyslových a odborných škol. 1944. [cit. 2019-05-04], s. 299. Knihovna Divadelního prostoru, sv. 6. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1421/jaro2016/DVQ024K/um/Gustav_Freytag_-_Technika_dramatu.pdf

²⁶ NOVOTNÝ, David Jan. *Budování příběhu, aneb, Demiurgie versus dramaturgie*. Praha: Karolinum, 2007. s. 34.

natolik známá, že režisérům filmu (Bryan Singer, Dexter Fletcher)²⁷ se v prvních scénách stoprocentně podařilo nastínit jakým směrem se bude film ubírat a o čem bude. On už název filmu je všeřikající.

„**Kolize** (z lat. *colido*: srážeti, utkati se) je zauzlení dramatického konfliktu, postupné krystalizování srážky zájmů.“²⁸ Záleží na režisérovi, jestli bude kolize následovat po expozici nebo se s ní bude prolínat. Kolize by měla být tak výrazná, aby diváka zajímalo, jak bude problém rozuzlen.²⁹ V *Bohemian Rhapsody* se jedná o scénu, kdy je Freddie Mercury ukázán jako podivín s indickými kořeny, který má sen a diváka nejvíc zajímá, jak se z takového člověka dokázala stát hvězda první velikosti.

„**Krize** je ústřední okamžik dramatického děje mezi základní fází, kdy se děj zauzluje, a rozhodující fází, kdy se rozuzluje.“³⁰ Jedná se tedy o určité vyostření děje a postav, je určen směr postav a jejich skutečný potenciál, příběh je rozehraný naplno. Divákovi je odhaleno víc z děje než doposud. V *Bohemian Rhapsody* se jedná o chvíli, kdy je kapela na vrcholu své slávy, vyprodává haly, desky se prodávají samy a začínají první neshody v kapele, homosexuální vztahy frontmana kapely a otázka, zda spolu hrát dále nebo ne.

„**Peripetie** je zvrát ve vývoji dramatického příběhu; bývá stavěna jako kolize, má však rychlejší spád. Nemusí být výhradně čtvrtou částí dramatu, ale může se vyskytnout prakticky kdykoliv jako náhlý a neočekávaný zvrát v ději.“³¹ V životopisném filmu jako je *Bohemian Rhapsody* se nemusí jednat o neočekávaný zvrát. Životy ústředních hrdinů jsou jasně dané a není prostor pro šokující zvraty. V tomto případě by se mohlo jednat o moment, kdy Freddie Mercury oznámí kapele svoji diagnózu a blížící se smrt.

„**Katastrofa** je rozuzlení, zakončení, vyústění děje.“³² Film spěje do finále a divák čeká na poslední konfrontaci, která poté vede k zakončení děje a vyřešení problému. Katastrofa musí „vyplyvat z logiky příběhu, z logiky postav, z jejich charakteru, musí být logickým a přirozeným následkem jejich činů.“³³ Měla by mít rychlý spád a jasné rozuzlení. Jejím úkolem je zodpovědět všechny nezodpovězené otázky. Správné vyústění filmu utváří i celkový dojem diváka. V životopisných filmech, které mapují třeba jen část umělcova

²⁷ *Bohemian Rhapsody* (2018) | ČSFD.cz. Česko-Slovenská filmová databáze | ČSFD.cz [online]. Copyright © [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/prehled/>

²⁸ NOVOTNÝ, David Jan. Budování příběhu, aneb, Demiurgie versus dramaturgie. Praha: Karolinum, 2007. s. 37.

²⁹ Tamtéž. s. 38.

³⁰ Tamtéž. s. 39.

³¹ Tamtéž. s. 37.

³² Tamtéž. s. 41.

³³ Tamtéž. s. 42.

života jsou typickým znakem závěrečné vysvětlivky. Pokud film mapoval jen část života sledovaného, obvykle se na konci objeví, jak to s umělcem dopadlo. Pokud je ve filmu přítomen popis všech osudů včetně smrti sledovaného, bývá zvykem uvést jakým směrem se ubíraly osudy vedlejších postav nebo co světu přinesla smrt sledovaného člověka.

Thomas C. Foster ve své knize *Jak číst film* představuje tzv. tříaktovou strukturu, která se řídí minutovým pravidlem 30–60–30. Prvních třicet minut slouží k představení postav a nastínění výchozí situace. Po zhruba půlhodině nastane tzv. klíčový bod zápletky, ke kterému se v devadesáté minutě přidá další. Mezi těmito zápletkami je vložen hodinový druhý akt, ve kterém se problémy, vztahy a postavy vyvíjejí do bodu vrcholného napětí. Druhý klíčový bod zápletky totiž nesměruje k dalšímu rozvoji, ale k jejímu vyvrcholení ve třetím aktu.³⁴ Aplikujeme-li teorii na film *Bohemian Rhapsody*, tak první akt představuje začátky kapely, druhý akt jejich vzestupy a pády, třetí akt vrchol filmu na koncertě Live Aid ve Wembley.

Jak se říká, pravidla jsou od toho, aby se porušovala. Od doby, kdy byla nastavena tato schémata uplynula spousta času. Tvůrci schémata různě prolínají a zkouší vymýšlet schémata nová. Vznikají tak naprosto originální filmová díla, která většina běžných diváků nemusí pochopit a menšina je označí za kultovní, průkopnická a geniální. Pohledy na věc jsou různé, stejně jako pohledy na filmové dílo. Jeana-Clauda Carrièra ve své knize *Vyprávět příběh* tvrdí, že filmové dílo musí být zajímavé natolik, aby pozornost diváka neochabovala, musí mít dobře vybraný příběh vzhledem k publiku, vyprávět jej v dobrém rytmu, vyhýbat se rozvlácnosti, načasovat překvapení, zajistit logičnost a uvěřitelnost.³⁵ Logika a pravděpodobnost souvisí s vazbami mezi hlavními a vedlejšími postavami, které nefungují v mnoha případech pouze jako doplněk, ale mohou děj zásadním způsobem posouvat kupředu a ovlivňovat jej.³⁶

2 Charakteristika sledovaných médií

Síla internetu naběhla za posledních deset let do takových rozměrů, že pohodlnost čtenářů došla do stavu, že je pro ně jednodušší vyhledat si filmovou recenzi na internetu než si kvůli jejímu přečtení zakoupit denní tisk, u kterého nemají jistotu, že tam recenzi opravdu najdou.

³⁴ FOSTER, Thomas C. *Jak číst film: cinefilův průvodce po světě pohyblivých obrázků*. Přeložila Lucie CHLUMSKÁ. Brno: Host, 2017. s. 173.

³⁵ CARRIÈRE, Jean-Claude. *Vyprávět příběh*. Praha: Národní filmový archiv, 1995. Knihovna Iluminace. s. 177.

³⁶ NOVOTNÝ, David Jan. *Budování příběhu, aneb, Demiurgie versus dramaturgie*. Praha: Karolinum, 2007. s. 106.

Z vlastní zkušenosti mohu říct, že vkus českého filmového fanouška je nevyzpytatelný. Jak je možné, že kritikou rozcupovaný film s hodnocením 24 % na Česko-Slovenské filmové databázi (dále jako ČSFD) má na kontě od svého uvedení více než 200 000 platících diváků? Proč Českými lvy ověčené snímky dosahují minimálních návštěvnosti a na hloupé taškařice se vyprodávají sály? Občas se ale zjeví světlá výjimka, která je kritikou přijata velmi dobře, divácké ohlasy jsou pozitivní, uživatelská hodnocení vysoká a v takovém případě se stane to, že původně neambiciózní snímek navštíví za krátkou dobu neuvěřitelné množství lidí, sesbírá všemožné ceny a stane se pro spoustu diváků nezapomenutelným zážitkem.

Každý týden se nese ve znamení nových filmových premiér, každý týden vychází na tyto novinky filmové recenze, každý týden se spojí internetová komunita, aby film zhodnotila, souhlasila nebo nesouhlasila s vydanou recenzí a zapojila se do procesu, který může úspěch filmu ovlivnit. Pro aktivní komentátory webových stránek zabývajících se filmovými recenzemi se jedná o každodenní samozřejmost podělit se s ostatními o svůj názor. Stejně tak pro aktivní čtenáře uvedeného webu je samozřejmostí tyto komentáře číst a pro ty více aktivní na ně reagovat. V dnešní době je velice jednoduché schovat se za přezdívku nebo anonymního uživatele a jakýmkoliv způsobem komentovat danou situaci, článek, názor.

Pro bakalářskou práci jsem vybral tři české servery – první z nich je velice známý, hodně čtený a pro mnohé čtenáře je zárukou jistoty (www.idnes.cz), druhý je méně známý, dle mého názoru ale obsáhlý a zajímavě psaný (www.filmserver.cz) a můj třetí výběr padl na webovou stránku našeho nejznámějšího recenzenta Kamila Fily, který se častuje přívlastkem „Ještě větší kritik, než jsme doufali“ (www.jestevetsikritik.cz). Ze zahraničních deníků jsem si vybral také tři, a to ty největší – *The New York Times*, *The Times* a *The Daily Telegraph*. Jedná se o internetové verze tištěných deníků. Specifickou kategorií, díky svému jedinečnému pojetí, tvoří Česko-Slovenská filmová databáze a také její zahraniční obrazy – IMDb.com a RottenTomatoes.com.

2.1. České webové stránky zabývající se recenzemi

Pro komparaci jsem si vybral tři zcela odlišné weby, které sám navštěvuji a jejich rozdíly bude zajímavé srovnávat. Jeden z nejčtenějších českých zpravodajských serverů *iDnes.cz* bude zastupovat komerční skupinu webových stránek. *Filmserver.cz* svou podobou připomíná *ČSFD.cz*, ale obsahově je více rozmanitý a díky tomu, že není tolik známý bych ho zařadil do kategorie nekomerčních webů. Třetí stránkou bude zcela originální projekt

českého předního filmového kritika Kamila Fily s názvem „*Ještě větší kritik, než jsme doufali*“, který se pyšní několika inovacemi na poli filmových recenzí.

2.1.1. iDnes.cz

12. ledna 1998 byla spuštěna webová stránka www.idnes.cz, která nabízela a dodnes nabízí informace ze zpravodajství, ze světa, kultury a rok a půl po svém uvedení na trh se stala internetovou jedničkou, a to i přesto, že na přelomu století nebyl internet tak rozšířený jako je tomu dnes. Oficiální portfolio webu *iDnes.cz* uvádí, že vlastníkem je společnost MAFRA s.r.o. Portál sahá do mnoha odvětví. Hlavní složku tvoří zprávy z České republiky, ze zahraničí, zabývá se ekonomikou nebo krimi tematikou. *iDnes.cz* se zaměřuje také na kulturu, bydlení, nejnovější technologie, auta, sport, celebrity nebo oblasti typické jak pro muže, tak pro ženy. Zprávy si čtenáři mohou číst na svých telefonech, noteboocích, ale pomocí aplikace pro chytré televize si mohou obsah přehrávat i tam.³⁷ Od roku 2015 je šéfredaktorkou Naděžda Petrová.³⁸

Oblast kultury, která je pro tuto práci důležitá, je na webu *iDnes.cz* rozsáhlá – obsahuje kulturní tipy, informuje o významných hudebních událostech, ale také hodně recenzuje, a to jak filmy a divadelní představení, tak i koncerty a nově vydaná alba. Filmové recenze mají na *iDnes.cz* své okénko a píše je výhradně už několik let známá kritička Mirka Spáčilová. Recenzi na film *Bohemian Rhapsody* zveřejnila Mirka Spáčilová 1. listopadu 2018 a budu se jí věnovat v další kapitole práce.

Webová stránka *iDnes.cz* neslouží jako portál pro vyhledávání obsahu filmů, jejich obsazení nebo fotek. Jedná se o web zpravodajský, tedy informující o událostech. Nejedná se o databázi.

2.1.2. Filmserver.cz

Už dlouhé roky sleduji hudební web *Musicserver.cz* a to z toho důvodu, že čistě hudební stránka, která obsahuje tolik informací o muzice u nás není. Po zániku tištěného časopisu *Report* se objevila jeho webová verze, ale zvyk je železná košile, proto jsem zůstal u *Musicserveru*. K výročí deseti letů fungování *Musicserveru* si jeho redaktori nadělili dárek

³⁷ MAFRA.cz: Zpravodajský portál iDnes.cz. Portfólio.

<https://www.mafra.cz/portfolio.aspx?y=mafra/portfolio-idnes.htm&cat=internet>

³⁸ iDnes.cz: Novou šéfredaktorkou portálu iDNES.cz se stala Naděžda Petrová. [online]. Dostupné z: http://www.idnes.cz/zpravy/domaci/novou-sefredaktorkou-idnes-cz-je-nadezda-petrova.A150831_100727_zahranicni_cen

a 2. září 2010 spustili web podobného designu, ale zabývající se filmem. Tak vznikl *Filmserver.cz*. Jeho šéfredaktorem se stal Miroslav Böhmm, který razí heslo, že „*filmy tady nejsou od toho, abychom se na ně dívali, ale především proto, aby se o nich psalo a mluvilo.*“³⁹

Vzhled webových stránek se díky červenému zbarvení dá lehce přirovnat ke stránkám Česko-Slovenské filmové databáze. Obsah je ale zaměřen trošku jiným směrem. Profily filmů lze na webu *Filmserver.cz* vyhledat, a kromě oficiální synopse filmu a obsazení, nabízí stránka uživatelské hodnocení, recenzi, související články s filmem, fotografie nebo třeba i rozpočet filmu. *Filmserver.cz* nabízí nejnovější zprávy ze světa filmu, informuje o probíhajících natáčeních, obsazení očekávaných titulů, filmových festivalech, tipuje oscarové vítěze, k významným výročím filmových hvězd sestavuje žebříčky jejich nejlepších filmů a informuje o týdenních tržbách jak v českých, tak amerických kinech.

V současné chvíli má redakce 10 aktivních přispívajících, kde někteří z nich zveřejňují své recenze na domovských webech (např. Jan Varga – *Filmspot.cz*) a někteří jsou známými komentátory na webu *ČSFD.cz*.⁴⁰

Podle počtu komentářů a reakcí na uváděné články na tomto webu soudím, že *Filmserver.cz* není ani nejznámější a ani nejčtenější filmový web. Jedná se ale o stránku, z které lze vidět lásku k filmu a to, že po deseti letech má stále co říct, už o něčem svědčí.

2.1.3. Kamil Fila – ještě větší kritik

Kdo se pohybuje alespoň trošku ve světě filmové kritiky, tak bude stoprocentně znát jméno Kamila Fily. Absolvent Masarykovy univerzity v Brně v současné době píše pro web *Aktuálně.cz*, spravuje svoji stránku zabývající se sportovní výživou, a hlavně píše recenze na svoji stránku *Jestevetsikritik.cz*. Kamil Fila – Ještě větší kritik, než jsme doufali. Kamil Fila Looking at things.⁴¹

Za léta své praxe nabíral zkušenosti v několika internetových periodikách (Filmpub, Moviezone, ...), jako externista filmového časopisu *Cinema* anebo jako redaktor časopisu *Respekt*. V roce 2013 získal novinářskou cenu Křepelka a jeho jméno se tak stalo

³⁹ BÖHM, Miroslav. Bud' filmový server! I byl filmserver.cz - musicserver.cz [online]. Copyright © facebook interpreta [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://musicserver.cz/clanek/31235/bud-filmovy-server-i-byl-filmserver-cz/?nomobile=1>

⁴⁰ Filmserver.cz. Redaktoři - filmserver.cz [online]. Copyright ©2010 [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://filmserver.cz/autori/>

⁴¹ FILA, Kamil. Osobní profil KF. Home [online]. Copyright © 2016 JesteVetsiKritik.cz [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.jestevetsikritik.cz/o-projektu/osobni-profil-kf>

významným na poli filmové publicistiky.⁴²

Projekt „*Ještě větší kritik, než jsme doufali*“ byl spuštěn v únoru 2016 na webu www.jestevetsikritik.cz. Stránka nabízí klasické filmové recenze, ale také originální videorecenze s proklikem na server *Aktuálně.cz*, komentáře nebo týdenní informace ze světa filmu zahrnující nové filmové trailery a informativní videa. Fila se vyjadřuje také k tomu, jak přistupuje ke kritice a jak sám jako osoba filmy hodnotí. Nabízí také různé filmové přednášky pro veřejnost nebo pro školy.

Celý projekt je natolik originální, že se naprosto vymyká všem standardům filmových webových stránek, a to i pro to, že pokud chce čtenář zobrazit celý obsah webu, tak musí zaplatit poplatek. Bez jeho zaplacení se dostane jen k úryvkům recenzí a článků. Díky tomu, že videorecenze jsou natáčeny ve spolupráci serverem *Aktuálně.cz*, tak jsou zcela zdarma. Stránka Kamila Fily není databází filmů, ani typickým filmovým webem, ale jedná se o unikátní projekt, který na film pohlíží ze zcela jiných úhlů a je dosti možné, že Filovo jméno bude dlouhé roky skloňované jako to stěžejní v tomto oboru.

2.2. Zahraňiční tisk píšící recenze (jeho internetová forma)

Recenze zveřejňuje velká spousta novin ve světě. Rozdíl mezi zahraňičním a českým tiskem je hlavně v počtu čtenářů jak jeho tištěných forem, tak těch internetových. Pro bakalářskou práci jsem vybral tři největší a celosvětově nejznámější deníky, které mají i svou internetovou formu a filmové recenze jsou její součástí. Webové stránky newyorského deníku *The New York Times* navštěvuje denně 18 milionů čtenářů, britský celostátní deník *The Times* má svou tradici už od 17.století a ve století následujícím začal ve Velké Británii vycházet také *The Daily Telegraph*.

2.2.1. The New York Times

Oficiální stránky nejznámějších novin světa hlásí, že „*od roku 1851 The New York Times přináší příběhy z celého světa, které nikdo jiný nenapsal. Způsob, jakým tyto příběhy vyprávíme se změnil, ale naše poslání hledat pravdu a pomáhat lidem pochopit svět zůstalo stejné.*“⁴³ Webové stránky *The New York Times* nabízí dlouhou časovou osu sahající až do roku jejich založení a obsahující popisy k významným událostem v každém roce jejich

⁴² FILA, Kamil. Osobní profil KF. Home [online]. Copyright © 2016 JesteVetsiKritik.cz [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.jestevetsikritik.cz/o-projektu/osobni-profil-kf>

⁴³ Nytcocom. History | The New York Times Company | [online]. Dostupné z: <https://www.nytcocom/company/history/>

působení. V současné chvíli mají *The New York Times* více než 1600 zaměstnaných novinářů, kteří mluví pětapadesátí jazyky a píší měsíčně pro 150 milionů čtenářů.⁴⁴

Filmové recenze jsou nedílnou součástí amerických novin a nejinak tomu je i u *The New York Times*. Noviny recenzují jak aktuální trháky, tak artové filmy, které u nás distributor ani neuvádí do kin. Po rozkliknutí recenze najdete spoustu odkazů na sociální síť daného filmu, ale také přímý odkaz pro zakoupení vstupenek do kina na konkrétní film. To u nás běžné není. Stránka neslouží jako databáze s popisy jednotlivých filmů, má pouze charakter informační a recenzentní. Pro přečtení kompletně celých článků je ale potřeba být platícím uživatelem stránek.

2.2.2. The Times

Vznik nejstaršího a v současnosti nejprodávanějšího britského národního deníku je datován už do roku 1785 a jedná se o první noviny na světě, které v názvu začaly používat slovo *The Times*. Zakladatel John Walter v prvním vydání napsal, že by rád vydával noviny, ve kterých si každý najde to své – od politiky až po zábavu.⁴⁵

Webové stránky *The Times* jsou stylizovány do vzhledu klasických tištěných novin a jsou rozděleny do několika sekcí – novinky, komentáře, svět, business, sport, křížovky, kultura a zprávy ze Skotska a Irska. Stránky jsou ale dosti nepraktické a špatně se na nich hledá. Filmovou recenzí se jak deník, tak jeho webová verze zabývají, a to v kulturní sekci. Typově je webová verze deníku *The Times* podobná s webovou verzí *The New York Times* a srovnal bych ji s našimi stránkami *iDnes.cz*, které jsou ale přehlednější. *The Times* také vyžaduje pro přečtení celých článků registraci čtenáře.

2.2.3. The Daily Telegraph

Oficiální popis britského deníku *The Daily Telegraph*, který jako první spustil svoji online verzi v roce 1994⁴⁶, zní: „*Telegraph je zpravodajská značka, která je synonymem kvality, autority a důvěryhodnosti více než 160 let. Jsme známí analýzou, perspektivou, názorem a pochopením, které naše žurnalistika poskytuje rozmanitému a náročnému publiku. Obsah, který každý den vytváříme (jak v tištěné podobě, tak online) nastavuje zpravodajskou*

⁴⁴ Nytco.com. Company | The New York Times Company. [online]. Dostupné z: <https://www.nytco.com/company/>

⁴⁵ Thetimes.co.uk. About us | The Times & The Sunday Times. [online]. Copyright © Times Newspapers Limited 2020. [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.thetimes.co.uk/static/about-us/?region=global>

⁴⁶ Telegraph.co.uk. About Us – The Telegraph. [online]. Dostupné z: <https://corporate.telegraph.co.uk/about-us/>

agendu, vyvolává debatu i komentář.“⁴⁷

Webové stránky *The Daily Telegraph* se ze všech tří zahraničních médií zaměřují na kulturu nejvíce a co se přehlednosti týče, tak jsou zcela určitě na vrcholu. Jsou rozděleny do stejných sekcí jako *The Times* s tím rozdílem, že ta kulturní je dále rozdělena na hudbu, film, knihy, divadlo apod. Vyhledávání je tedy mnohem jednodušší. *The Daily Telegraph* informuje o spoustě věcí v oblasti kultury, ale stejně jako u předchozích periodik, je potřeba registrace čtenáře pro přečtení prémiových článků.

2.3. Tištěné filmové databáze

Databáze je určitý systém pro ukládání dat, která budou následně zpracována. Jedno z prvních setkání s jakousi databází si vybavuji z mateřské školy. V kartotéce byly abecedně seřazeny karty všech dětí se základními informacemi. Pokud praxi převedeme na definici databáze, tak databáze obsahuje data uložená na paměťovém médiu. Tato data jsou nějak členěna a mají mezi sebou určité vztahy.⁴⁸

Definice se dá aplikovat i na filmové databáze. Ač si běžný člověk myslí, že filmové databáze jsou trendem dnešní doby internetu, opak je pravdou. S nástupem internetu samozřejmě začalo být řazení a vyhledávání mezi filmovými tituly jednodušší, ale o jakýsi seznam filmových titulů se pokoušeli autoři už v 70. letech v Československu a v zahraničí ještě o pár let dříve.

Nejznámější zahraniční filmovou encyklopedií je *Movie & Video Guide* (dříve TV MOVIES). Vydával ji filmový kritik Leonard Maltin od roku 1969 do roku 2014. Za tohle období bylo zrecenzováno na 16 000 filmů. Čtenáři se v publikaci vůbec poprvé mohli setkat s hodnocením pomocí hvězdiček. Publikace zanikla kvůli ústupu popularity tištěné verze databáze a nástupu internetových filmových databází.⁴⁹

V roce 1974 vydalo slovenské nakladatelství Obzor *Malou encyklopedii filmu*, kterou sepsal kolektiv autorů v čele s Richardem Blechem a tehdejšími předními recenzenty. Obsahovala tři tisíce hesel, charakteristiku zahraničních tvůrců, řadu fotografií, článků o kinematografii různých zemí nebo přehled vítězů Oscarů.⁵⁰ O dvacet let později byla

⁴⁷ Telegraph.co.uk. The Telegraph. [online]. Dostupné z: <https://corporate.telegraph.co.uk/>

⁴⁸ Adaptic: Internetový slovníček. Co je Databáze | Adaptic . Tvorba webu [online]. Copyright © 2001 [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.adaptic.cz/znalosti/slovnicek/databaze/>

⁴⁹ HAMMOND, Pete. Leonard Maltin's Movie Guide Ending After 45 Years – Internet Kills Iconic Print Paperback. Deadline.com [online]. 19. 8. 2014. Dostupné z: <https://deadline.com/2014/08/r-i-p-leonard-maltins-movie-guide-internet-kills-iconic-print-paperback-after-45-years-821849/>

⁵⁰ BLECH, Richard a kolektiv. Malá encyklopédia filmu: zahraničná tvorba. Bratislava: Obzor, 1974. Zahraničná tvorba, s. 6–7.

vydána aktualizovaná verze pod názvem *Encyklopédia filmu*, na jejímž vytvoření se podílel také autor výše uvedeného titulu.⁵¹

2.4. Česko-Slovenská filmová databáze (CSFD.CZ)

Šéfredaktor portálu Česko-Slovenské filmové databáze, obrovský filmový fanoušek a slovenský filmový publicista Martin Pomothy přišel s nápadem na založení databáze v roce 2001. Je stoprocentním vlastníkem *Pomo Media Group*, která největší českou filmovou databázi provozuje.

Co bylo Martinu Pomothymu inspirací? Zahraniční databáze? Tištěné filmové encyklopedie? Snaha dostat na jednu stránku co nejvíc informací ze světa filmu? Pro server www.penize.cz v roce 2012 uvedl, že „na začátku nebyl žádný plán, že by se z toho stala jakási filmová databáze, navíc takhle masově rozšířená. Prostě to byly stránky pro desítky až stovky filmových nadšenců, kteří si na nich založili svůj profil a vložili pár filmů, o kterých pak diskutovali. Časem jsem si řekl, proč tam nepřidat taky fotogalerie a víc informací k jednotlivým snímkům. Pak už to šlo ráz na ráz a server začal rychle růst.“⁵²

V roce 2011 ČSFD navštívilo měsíčně více než 1,3 milionu uživatelů, kteří mohli navštívit 280 tisíc filmových profilů, a to vše mělo pod palcem pět zaměstnanců.⁵³ V roce 2015 to už byl 1,65 miliónů reálných uživatelů za měsíc.⁵⁴ Dnes databáze obsahuje skoro 800 000 filmových titulů, téměř půl milionu registrovaných uživatelů a více než 300 000 profilů herců, režisérů a ostatních filmových tvůrců.⁵⁵ ČSFD totiž není jen databáze poskytující základní informace o filmech uvedených do distribuce, ale dá se označit jako česká sociální síť, kde je možné filmy hodnotit, komentovat je a diskutovat o nich.

Dominantou každé webové stránky je určitě první náhled, který vidíme, když na ni vstoupíme. U ČSFD nás upoutá okno s nejnovějšími filmovými trailery a spousta informačních boxů s daty o nejbližších uváděných filmech v kinech, o vycházejících filmech

⁵¹ BLECH, Richard a kolektiv. *Encyklopédia filmu*. Obzor, 1993.

⁵² TŮMA, Ondřej. Martin Pomothy: ČSFD.cz je pro mě jen koníček, ne byznys! | Peníze.cz [online]. Copyright © 2000 [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/spotrebite/233640-martin-pomothy-csfd-cz-je-pro-me-jen-konicek-ne-byznys/>

⁵³ Lupa.cz. Martin Pomothy: ČSFD bych neprodal ani za půl miliardy - Lupa.cz - server o českém Internetu [online]. Copyright © 1998 [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/martin-pomothy-csfd-bych-neprodal-ani-za-pul-miliardy/>

⁵⁴ Chip.cz. Web ČSFD.cz v květnu zaznamenal 1 648 000 návštěvníků | CHIP.cz [online]. Copyright © 2003 [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.chip.cz/novinky/web-csfd-cz-v-kvetnu-zaznamenal-1-648-000-navstevniku/>

⁵⁵ Česko-Slovenská filmová databáze. POMO Media Group s.r.o. © 2001–2019. Dostupné z: <https://www.csfd.cz>.

na DVD a Blu-Ray, ale také třeba žebříček současně nejnavštěvovanějších profilů filmu.⁵⁶

Podstatou databáze je nějaký seznam, ve kterém jde vyhledávat, třídít, objevovat. ČSFD nabízí pro každý film, seriál, ale i třeba hudební videoklip vlastní profil, na kterém lze dohledat spoustu informací – oficiální plakáty, český název, originální název, žánr, země původu, rok vydání, stopáž, jméno režiséra, scénáristy, kameramana, skladatele hudby, kompletního obsazení s proklikem na profily tvůrců. Pod tímto rámečkem se základními informacemi je uvedena oficiální synopse filmu od distributora filmu, který je uveden vedle data premiéry pod rámečkem s hodnocením.

Dominantní informací je určitě procentuální hodnocení v pravé části stránky profilu filmu s výčtem několika hodnocení nejoblíbenějších uživatelů. Filmy lze hodnotit pomocí hvězdičkové škály 0 (odpad!) – 5 (nejlepší hodnocení). Hodnocení se průměrují a filmy s nejvyššími hodnoceními jsou označeny červeně (70–100 %), filmy průměrného hodnocení jsou označeny modře (30–69 %) a filmy podprůměrné až velmi špatné jsou označeny černou barvou (0–29 %). Registrovaní uživatelé mohou buď pouze hodnotit formou hvězdiček nebo hodnotit a zároveň napsat komentář k danému filmu. Dle hodnocení se řada filmových diváků rozhoduje, zda se na film podívá či nikoliv. Často se ale může stát, že mezi špatně hodnocenými filmy můžete najít dle vašeho vkusu skvost a naopak.

Podmínky pro hodnocení jsou jasně dané – procentuální hodnocení filmu je možné ovlivnit až ve chvíli, kdy má uživatel na kontě 200 ohodnocených filmů. Do té doby není hodnocení uživatele započítáno do celkového čísla. Komentáře jsou povoleny po ohodnocení 200 filmů a absolvování znalostního testu. Pokud uživatel test nezvládne, administrátor zhodnotí kvalitu jeho komentářů zaslaných přímo jemu a podle toho uživateli udělí možnost komentovat filmy.⁵⁷ Veškerá pravidla jsou nastavena od počátku založení databáze a má je na svědomí zakladatel Martin Pomothy.

Profil filmu také nabízí přehled všech komentářů, které si lze seřadit třemi různými způsoby, a to dle oblíbenosti uživatele, dle stáří komentáře nebo dle hodnocení. Oblíbenost uživatele je určena počtem bodů, které daný uživatel má. Registrovaný uživatel může sestavit svůj seznam oblíbených uživatelů. Aby mohl uživatel oblíbenci přidělit bod, musí mít ohodnoceno minimálně 500 filmů a na ČSFD musí být registrovaný více než 6 měsíců. Udělením bodu je možné ovlivnit celkové pořadí nejoblíbenějších uživatelů.⁵⁸ Dále lze

⁵⁶ Česko-Slovenská filmová databáze. POMO Media Group s.r.o. © 2001–2019. Dostupné z: <https://www.csfd.cz>.

⁵⁷ ČSFD.cz: Návod k použití, <https://www.csfd.cz/navod-k-pouziti/>

⁵⁸ Tamtéž.

u profilu filmu najít zajímavosti z natáčení, které přidávají také sami uživatelé, ocenění při významných filmových vyhlášení cen, oficiální trailery, fotografie z filmu, odkazy na externí webové recenze, možnost přidání si filmu do své filmotéky, možnost nákupu filmu v bazaru a také veřejné diskusní fórum o věcech týkající se nejen filmu, ale i třeba herců v něm. ČSFD u každého profilu filmu také nabízí výčet filmů, která jsou danému filmu podobná.

Nedílnou součástí jsou také profily seriálů, které v posledních letech nabírají na oblíbenosti. Nově je možné hodnotit jak jednotlivé díly, tak jednotlivé série seriálu.

Velice přehledné jsou také profily tvůrců filmu, a to jak herců, tak režisérů, kameramanů, scénáristů nebo hudebních skladatelů. Každý má u svého profilu výčet filmů, na kterých se podílel nebo je aktuálně natáčí, krátkou biografii a ocenění. Tvůrci zabývající se více profesemi mají jeden profil, ve kterém jsou jejich filmy rozděleny podle toho, jakou profesi v jejich tvorbě právě zastávali.

ČSFD jako celek nabízí informace o nejnovějších událostech ve filmovém průmyslu, významné rekordy ve světě filmových tržeb nebo přináší výsledky různých klání o filmové ceny. Nabízí kompletní seznam premiér na několik let dopředu i dozadu a žebříčky nejoblíbenějších a nejlepších filmů dle uživatelů ČSFD, jimž už několik let vévodí film z roku 1994 *Vykoupení z věznice Shawshank*.

Naprosto originální projekt považují dnešní obyvatelé Česka a Slovenska za studnici veřejných názorů na uváděná filmová díla.

2.5. Zahraniční filmové databáze

Česká a Slovenská republika není průkopníkem v zakládání filmových databází, proto se můžeme s podobnými webovými stránkami setkat už od počátku devadesátých let minulého století v zahraničí. Nejpodrobnější databázi představuje webová stránka patřící společnosti Amazon s názvem *IMDb.com*, která byla založena v roce 1990.⁵⁹ O 8 let později vznikl tzv. agregátor filmových recenzí *RottenTomatoes.com*, který v první řadě sbírá všemožné recenze, které ukládá do své databáze a na jejich základě zobrazuje u profilu filmu průměrné hodnocení. V současné době je vlastníkem společnost *Warner Bros*.⁶⁰

⁵⁹ www.imdb.com

⁶⁰ www.rottentomatoes.com

2.5.1. IMDb.com

Oficiální popis databáze tvrdí, že „*IMDb je nejoblíbenějším a nejuznávanějším zdrojem filmu, televizního a osobního obsahu na světě, který má fanouškům pomoci prozkoumat svět filmů a pořadů a rozhodnout, co sledovat.*“⁶¹ IMDb.com nabízí obrovské množství informací, které jsou určeny převážně pro profesionály, které zajímá, kdo u konkrétního filmu dělal klapku, kostýmy nebo osvětlovače. Běžného uživatele bude nejvíce zajímat hodnocení filmu, popřípadě nějaké zajímavosti a obsazení. Přesně to, co nabízí ČSFD.cz. Dá se tedy říct, že ČSFD.cz míří spíše na mainstreamové publikum, a to už i proto, že původně byla stránka zamýšlena jako diskusní fórum pro pár filmových nadšenců, kteří chtějí sdílet svoje názory na film a měla fungovat spíše formou sociální sítě.⁶² Kdežto IMDb.com je souhrn všemožných informací zveřejněných na jednom místě a cílený na ty, kteří by chtěli ve filmovém průmyslu pracovat nebo do jeho tajů proniknout hlouběji.

Jako plus ale vidím snahu vytvářet nové originální videoobsahy pro uživatele a zaměření na nejaktuálnější fotografie a videa z chystaného filmu má mnohem vyšší podíl než u ČSFD. IMDb také oproti ČSFD nabízí průměrné statistiky hodnocení přímo u profilu daného filmu. Kromě celkového počtu hodnocení nabízí stránka graf, ve kterém je vidět kolik uživatelů jakou známkou film hodnotilo. Poté je hodnocení rozděleno na muže a ženy nebo třeba také podle toho, jaká věková skupina film hodnotila.⁶³ Celkově se mi ale *Internet Movie Database* (rozepsaná zkratka IMDb) zdá méně přehledná a neuspořádaná oproti jejímu československému obrazu.

2.5.2. RottenTomatoes.com

Další velice známou zahraniční filmovou databází je server, který v současné chvíli vlastní společnost *Warner Bros*, působící od roku 1998 a jeho název v překladu znamená „shnilá rajčata“ – *RottenTomatoes.com* – a přizpůsobeno názvu je i hodnocení jednotlivých filmů. Rotten Tomatoes a jeho originální Tomatometer jsou dle oficiálního popisu webu „*nejdůvěryhodnější zdroje doporučení na kvalitní zábavu na světě. Jako přední online agregátor recenzí filmů od kritiků poskytujeme fanouškům komplexní průvodce tím, co je*

⁶¹ IMDb.com. IMDb | Help. IMDb | Help [online]. Copyright © 1990 [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: https://help.imdb.com/article/imdb/general-information/what-is-imdb/G836CY29Z4SGNMK5?ref_=helpnav_1#

⁶² Lupa.cz. Martin Pomothy: ČSFD bych neprodal ani za půl miliardy - Lupa.cz - server o českém Internetu [online]. Copyright © 1998 [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/martin-pomothy-csfd-bych-neprodal-ani-za-pul-miliardy/>

⁶³ IMDb.com. *Bohemian Rhapsody* (2018) - User ratings - IMDb. [online]. Copyright © 1990 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: https://www.imdb.com/title/tt1727824/ratings?ref_=tt_ql_op_4

tzv. čerstvé, a naopak co je Rotten neboli shnilé.“ Stránka denně přichází s původním redakčním obsahem, natáčí zábavné videozáznamy a pořádá živé akce pro fanoušky po celé zemi.⁶⁴

3 Kapela Queen

Bohemian Rhapsody. Show must go on. We will rock you. We are the champions. Je jen málo lidí na světě, kteří by Queen, legendární londýnskou kapelu, neznali. Freddie Mercury, Brian May, John Deacon a Roger Taylor jsou zakladateli kapely, která v 70. a 80. letech minulého století pobláznila celý svět a zanechala v něm nesmazatelnou stopu. Jejich hudba ovlivnila generace posluchačů i hudebníků a dodnes k nim spousta fanoušků vzhlíží jako ke králům rockové muziky. Rád bych zdůraznil, že nejsem fanouškem kapely Queen. V dětství u nás doma hrála spíše česko-slovenská muzika, kterou preferovali rodiče. Hudbu kapely Queen jsem v rádiích vnímal, ale nevyhledával. Notoricky známe písně, které rádia opakují stále dokola a zazněly i ve filmu *Bohemian Rhapsody* znám a líbí se mi. Nikdy jsem nebyl ale skalním fanouškem, který zná všechna alba kapely nazpaměť a ví o každém jejich životním kroku. Tím by mohl být můj postoj ke kapele v bakalářské práci objektivní a nezaujatý.

3.1. Vznik kapely a její první úspěchy

Skupina Queen datuje svoje kořeny už ke konci šedesátých let minulého století. Z neznáme kapely se díky obrovskému talentu a nasazení frontmana Freddieho Mercuryho stal takřka přes noc fenomén. Queen se z malých klubových scén postupně dostali ne největší světová pódia, a to i přes to, že se nebáli ve své hudbě experimentovat a s každým albem přinesli svým posluchačům něco nového, originálního a doposud neslyšeného. Jak vlastně vznikla kapela takového formátu jako jsou Queen?

3.1.1. Smile – kapela, která připravila pódium pro Queen

Málokdo ví, že předchůdcem kapely Queen byla neznámá britská rocková kapela *Smile*, ve které v roce 1968 začínalo padesát procent z později založené skupiny Queen. Brian May, student chemie v Imperial College v Londýně, má sen založit kapelu a stát se slavným. Píše se rok 1968. Brian, který docela obstojně hraje na kytaru, vyvěsí ve škole na

⁶⁴ RottenTomatoes.com. About. Rotten Tomatoes: Movies | TV Shows | Movie Trailers | Reviews - Rotten Tomatoes [online]. Dostupné z: <https://www.rottentomatoes.com/about/>

nástěnku inzerát, ve kterém hledá členy pro svoji kapelu. Netrvá to dlouho a přihlásí se baskytarista a zpěvák Tim Staffel a bubeník Roger Taylor. Název původní sestavy nebyl nijak komplikovaný – kapela si dala jméno *Smile*. Jedním z prvních studiových singlů byla píseň *Earth*, která u posluchačů ale úspěšná nebyla.⁶⁵

Na první setkání s Rogerem Taylorem vzpomíná Brian May v dokumentu *Days of our lives* (2011): „Zamluvil jsem zkušebnu v Jazz klubu na Imperial College. Přinesl jsem kytaru a bylo to poprvé, kdy jsme spolu hráli. Něco se stalo. Byli jsme oba na jedné vlně. Souznění.“⁶⁶ I přes pozitivní pocity členů kapely z tvorby nové hudby a nového začátku, se *Smile* nikdy nedočkala globálního úspěchu jako Queen. Označil bych ji spíše jako lokální kapelu té doby.

Velkým fanouškem kapely se koncem šedesátých let minulého století stává jistý Farrokh Bulsara, mladík exotického původu, později známý pod pseudonymem Freddie Mercury. Bulsara je spolužákem zpěváka Tima Staffela a navštěvuje většinu jejich koncertů a aktivně se zapojuje do chodu kapely svými radami a poznatky. Touží po tom být součástí jakéhokoliv hudebního seskupení. Dva budoucí členové kapely Queen už tehdy tušili, že Bulsara by měl být součástí kapely, a to díky jeho obrovskému hudebnímu talentu, ale i věcným poznámkám k chodu kapely. Z úcty ke zpěvákovi Staffelovi ale začlenění Bulsary do skupiny *Smile* nikdy nenavrhli.⁶⁷

V roce 1970 Tim Staffel opouští skupinu *Smile* a přidává se k jiné kapele, později také zkouší sólovou dráhu, nikdy moc úspěšně. Brian a Roger chtějí hraní vzdát, ale na scénu přichází Bulsara se slovy: „*C'mon on, you can't give up. I want to sing!*“⁶⁸ Možná, že i tohle je věta, která pomohla k založení legendární kapely. V roce 1971 se ke kapele přidává John Deacon, baskytarista.⁶⁹ Název kapely – *Smile* – je zapomenut. Čtveřice zkouší jména jako *The Grand Dancer* nebo *Rich Kids*. Poté přichází Mercury s nápadem na název *Queen* a i přes nesouhlas ostatních si jméno nechají.⁷⁰ Zrození legendy.

⁶⁵ CHIU, David. The History of Smile: The Band That Set the Stage for Queen. Ultimate Classic Rock [online]. Dostupné z: <https://ultimateclassicrock.com/queen-smile-band-history/>

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ CHIU, David. The History of Smile: The Band That Set the Stage for Queen. Ultimate Classic Rock [online]. Dostupné z: <https://ultimateclassicrock.com/queen-smile-band-history/>, „Nevzdávejte to! Chci zpívat!“

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ HRABĚ, Jan. Tajemství loga Queen. Jak Freddie Mercury stvořil legendu [online]. 31.3.2019. Dostupné z: <https://eurozpravy.cz/magazin/253389-tajemstvi-loga-queen-jak-freddie-mercury-stvoril-legendu/>

3.1.2. Počátky kapely a první úspěchy

Kapela Queen tedy oficiálně vzniká v roce 1971 v sestavě, ve které vystupuje až do smrti Freddieho Mercuryho. Poslední příchozí člen kapely John Deacon měl svoji premiéru s kapelou Queen na studentské koleji v Surrey v červenci roku 1971. Následující koncert se konal na škole Imperial College, kde Brian May studoval. Kapela Queen si vždy zakládala na kvalitní a bezchybné show. Nejvíce ale chtěli hrát před živým publikem, před fanoušky. Tak vzniklo první malé turné po domovském Cornwallu, kde dominantou na plakátech nebyl název kapely, ale název bubeníka s doprovodnou kapelou Queen. Turné mělo úspěch a kapela se zapsala do povědomí místních.⁷¹

K nahrávání ve studiu se kapela také dostala úplnou náhodou. Wembleyské nahrávací studio *De Lane Lea* potřebovalo vyzkoušet svoji novou techniku, a jelikož po regionu byli Queen známí svým hlučným vystupováním, pozvali si na test právě je. Ve studiu tak vznikly historicky první čtyři skladby kapely. Queen se upsali nahrávacímu studiu a novým zájemcům o nahrávání ve studiu předváděli technické zázemí studia. Jednoho dne studio navštívili významní manažeři firmy *Trident Audio Productions Ltd.*, kteří po poslechnutí jejich živého vystoupení podepsali s kapelou smlouvu (1972).⁷²

Začalo dlouhé období hledání manažera kapely, ale nikdo nechtěl mít se začínajícími hvězdami nic společného. Funkce se ujal jeden z pracovníků firmy *Trident Audio Productions Ltd.*, jistý Jack Nelson. Společnost *Trident* zajišťovala nadále kapele nahrávání ve studiu, ale s omezenými časovými možnostmi – kapela mohla nahrávat jen na začátku nebo na konci dne, popřípadě o víkendech. 6. listopadu 1972 zajistila společnost kapele Queen první větší koncert. Konal se ve velké restauraci *Pheasantry* v Chelsea. Kvůli nervozitě, která v kapele panovala a také díky technickým problémům, se koncert příliš nevydařil.⁷³

V tom to období se také formuje legendární logo kapely. Freddie Mercury získal v roce 1969 diplom v oboru grafického umění a designu, a tak se stal automaticky návrhářem logo skupiny Queen. Využil znamení zvěrokruhu jednotlivých členů kapely – dvě víly symbolizující znamení Panny pro frontmana kapely, dva lvy pro Deacona a Taylora a kraba pro Maye. Kapela logo využívá dodnes.⁷⁴

⁷¹ GUNN, Jacky. *Queen: Jak to začalo*. Rudná u Prahy: Papyrus, 1993. Svět velkých činů.

⁷² Tamtéž.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ HRABĚ, Jan. *Tajemství loga Queen. Jak Freddie Mercury stvořil legendu* [online]. 31.3.2019. Dostupné z: <https://eurozpravy.cz/magazin/253389-tajemstvi-loga-queen-jak-freddie-mercury-stvoril-legendu/>

O rok později podepisují svoji první smlouvu s vydavatelstvím EMI a vydávají první album s jednoduchým názvem *Queen*, které vychází v červenci téhož roku. Album nemělo velký komerční úspěch, a to hlavně kvůli méně kvalitnímu zvuku. Časem se z něj ale stalo album oblíbené, označil bych jej jako kultovní. Album obsahovalo instrumentální verzi písně *Seven Seas of Rhye*. Kapela píseň otextovala, upravila, vydala jako singl a umístila ji na své druhé album. Píseň se jako vůbec první dostala do oficiálního britského žebříčku UK Singles Chart, a to na desáté místo.⁷⁵ Vzápětí se vydávají na své první větší turné po Velké Británii a ani ne rok poté, konkrétně v březnu 1974, světlo světa spatří druhé album *Queen II*.⁷⁶ Na kvalitě alba se šibeniční termín vydání tentokrát nepodepsal, album obsazuje pátou příčku britské hitparády⁷⁷ a Queen tak potvrzují své místo na trhu. Sen čtyř mladých chlapců o slavné kapele se pomalu ale jistě stává skutečností.⁷⁸

3.2. Největší úspěchy – koncerty, hity, alba

Kapela má silné tvůrčí období, a tak má chuť stále vydávat novou muziku. Kapela Queen za celé své fungování s Freddie Mercuryem vydávala nové album skoro každý rok. V říjnu 1974 vychází singl *Killer Queen*, který se stává jejich prozatím největším hitem a obsazuje druhé místo v britské UK Singles chart.⁷⁹ O měsíc později vychází nové album *Sheer Heart Attack*, které vystoupalo na druhou příčku britské hitparády a udrželo se v ní dlouhých 47 týdnů.⁸⁰ V americké Billboard Chart se dostalo album na dvanáctou příčku a hitparádu okupovalo 32 týdnů.⁸¹ Kapela se tak dostává do povědomí amerického publika. V roce 1975 se vydává na turné jak po USA, tak třeba po Japonsku, kde slaví po celou dobu svého působení s Mercuryem obrovské úspěchy.

Srpen 1975 je ve znamení rozchodu se společností *Trident*, a to z důvodu špatného

⁷⁵ Official Charts. Queen | full Official Chart History | Official Charts Company. Official Charts - Home of the Official UK Top 40 Charts [online]. Copyright © The Official UK Charts Company 2020 [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.officialcharts.com/artist/21275/queen/>

⁷⁶ Oficiální stránky kapely Queen. QueenOnline.com - About Queen. QueenOnline.com - The Official Queen Website [online]. Dostupné z: <http://www.queenonline.com/queen>

⁷⁷ Official Charts. Queen | full Official Chart History | Official Charts Company. Official Charts - Home of the Official UK Top 40 Charts [online]. Copyright © The Official UK Charts Company 2020 [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.officialcharts.com/artist/21275/queen/>

⁷⁸ Queen – královská legenda. Historie kapely. <http://www.queenmusicall.cz/historie/queen.html>

⁷⁹ Official Charts. Queen | full Official Chart History | Official Charts Company. Official Charts - Home of the Official UK Top 40 Charts [online]. Copyright © The Official UK Charts Company 2020 [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.officialcharts.com/artist/21275/queen/>

⁸⁰ Tamtéž.

⁸¹ Billboard Chart USA. Queen | Billboard. Billboard - Music Charts, News, Photos & Video | Billboard [online]. Copyright © 2020 Billboard. All Rights Reserved. [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.billboard.com/music/Queen/chart-history/TLP/song/317364>

spravování financí kapely. Na několik let si je bere pod svá křídla manažer Eltona Johna John Reid. Na další tvůrčí činnost to ale dopad nemá a kapela je opět plně zaměstnána nahráváním nového alba. V říjnu vychází singl *Bohemian Rhapsody*.⁸² Vydavatelství EMI, a hlavně jejímu šéfovi Royi Featherstoneovi se zdá nahrávka příliš náročná pro posluchače, příliš dlouhá (5:55)⁸³ a nevěří v její úspěch. Kapela si ale za vydáním singlu stojí, a tak *Bohemian Rhapsody* posílá do rádií. V prosinci dosahuje takového úspěchu, že vyhrává britskou singlovou hitparádu a na jejím vrcholu se drží devět týdnů. Jednalo se o první píseň kapely, která byla doprovázena videoklipem. Krátce po uvedení klipu vychází album *A Night At The Opera*, obsazuje první místo hitparády a získává platinové ocenění.⁸⁴

Kritici a média si začínají kapely všimnout a také díky tomu se objevují první vítězství v ročních anketách. Ceny časopisu *New Musical Express*⁸⁵ ovládli Queen v osmi kategoriích, v anketách časopisů *Record Mirror* a *Disc* byli zvoleni jako nejlepší britská skupina. V roce 1976 opět objíždí se svým koncertním programem USA a Japonsko. Jejich hudba je vyhledávaná a žádaná jako nikdy před tím, a proto se všechny čtyři jejich dosud vydané desky objevují na jaře v nejlepší dvacítky prodávaných alb.

V sobotu 18. září 1976 uspořádala kapela Queen jeden ze svých největších koncertů. Londýnský Hyde park navštívilo téměř 200 000 fanoušků, aby si zadarmo poslechli a také viděli své idoly. Jednalo se o gesto, kterým chtěla kapela vyjádřit, jak moc si podpory ze strany fanoušků váží. Kapela se po koncertování po celém světě vrátila do Anglie po dlouhé době a nevěděla jaké přijetí čekat. Vše proběhlo lépe, než všichni očekávali, a tak se Brian May nechal slyšet: „*Myslím, že Hyde Park byl jedním z nejvýznamnějších koncertů v naší kariéře.*“⁸⁶

Show v Hyde parku proběhla v období, kdy vrcholilo natáčení páté studiové desky s názvem *Day at the races*. Předzvěstí je singl *Somebody to love* (2.místo v UK Singles Chart), který vyšel v listopadu. Samotná deska v prosinci (1.místo v UK Album Chart). Ani ne rok poté – v září 1977 – vychází album *News of the World* (4.místo v UK Album Chart), jehož součástí jsou singly *We are the champions* a *We will rock you* (2.místo v UK Singles

⁸² BROOKS, Greg. Queen live: koncertní dokument. Praha: Levné knihy, 2008. s.72.

⁸³ Oficiální stránky kapely Queen. QueenOnline.com - About Queen. QueenOnline.com - The Official Queen Website [online]. Dostupné z: <http://www.queenonline.com/queen>

⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁵ QUEEN – královská legenda. Queen awards. <http://www.queenmusichall.cz/en/misc/queen-awards.html>

⁸⁶ Oficiální stránky kapely Queen. QueenOnline.com - Features. QueenOnline.com - The Official Queen Website [online]. Dostupné z: <https://www.queenonline.com/features/a-picnic-by-the-serpentine-the-legacy-of-queens-1976-concert-at-hyde-park-fan-feature-by-nathan-hodges>

Chart)⁸⁷. Kapela v podstatě svůj harmonogram nemění – turné v různých částech světa, které doprovází vydání nové desky. A tak je tomu každý rok. Někdy jsou vydané singly úspěšnější, někdy jsou méně úspěšné. Kapela ale stále dokazuje, že i když vydává desky jednu za druhou, tak umí napsat hit a zaujmout davy.

V roce 1978 začínají natáčet další řadovou desku s názvem *Jazz*. Queen se po vydání dvojčat *A Night at the Opera* a *A Day at the Races* ocitli na křižovatce. Jakým směrem se vydá kapela dál? Na posledních deskách kapely byla znát mírná stagnace stylu a žádný vývoj. I když se jednalo o kvalitní desky, kapela chtěla víc. Vznikl tak *Jazz*. Průlomová deska s jemným popovým nádechem, která je plná nosných melodií a nesmrtelných hitů jako třeba *Don't stop me now* nebo *Let me entertain you*.⁸⁸ Deska byla hlavně v Americe brána jako hodně kontroverzní, a to proto, že ke každé desce byl přikládán plakát s nahými dívkami na kolech. Amerika pokládala tohle vydání za pornografické a plakát zakázala. Kdo jej chtěl, musel kontaktovat management skupiny. Záběr na plakátu byl pořízen ze skutečného závodu, který byl točen jako propagace k singlům *Fat Bottomed Girls* a *Bicycle Race*. Do Wimbledonu bylo pozváno 65 modelek, které se po stadionu proháněly na kolech. Při vrácení všech kol společnost, která je zapůjčovala vyžadovala výměnu sedáků.⁸⁹ Kromě příběhu s nahými modelkami se k desce vztahuje ještě jeden příběh. Při nahrávání písně *Dead on time* uhodil do elektrického vedení blesk a odpojil město Montreux od proudu. Kytarista Brian May vyšel ven ze studia a běsnící živel si nahrál. Výsledek lze slyšet právě na konci této skladby.⁹⁰ Album obsadilo druhé místo britské hitparády a kapela zde nadobro opouští rockový sound 70. let.

V dubnu 1979 dostává kapela nabídku na složení hudby ke komiksovému filmu, jehož hlavní hrdina byl *Flash Gordon*. Kapela shlédla film a pustila se do skládání. Hudba k filmu byla vydána až koncem roku 1980 ve Velké Británii (začátkem roku 1981 v USA) jako soundtrack a pro skupinu se jedná o vůbec první nahrávku, jejíž dominantou není vokál Freddieho Mercuryho.

V roce 1979 jede kapela také evropské turné, z kterého posbírala živé nahrávky a vydává je jako své vůbec první živé dvoudeskové album s názvem *Live Killers*. V roce

⁸⁷ Official Charts. Queen | full Official Chart History | Official Charts Company. Official Charts - Home of the Official UK Top 40 Charts [online]. Copyright © The Official UK Charts Company 2020 [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.officialcharts.com/artist/21275/queen/>

⁸⁸ ROZKOVEC, Tomáš. Queen - Jazz - musicserver.cz. [online]. Copyright © facebook interpreta [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://musicserver.cz/clanek/60028/queen-jazz/>

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ ROZKOVEC, Tomáš. Queen - Jazz - musicserver.cz. [online]. Copyright © facebook interpreta [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://musicserver.cz/clanek/60028/queen-jazz/>

1981 během *Gluttons for punishment tour* se Brian May během jednoho rozhovoru vyjádřil, že s deskou *Live Killers* není vůbec spokojen: „Nikdy jsem nebyl úplně spokojen. Každý koncert byl výsledkem naší tvrdé práce. Byly koncerty, které zněly skvěle v halách, ale nahrávky tak kvalitní nebyly. Nahrávali jsme asi patnáct show, ale použitelné byly jen tři. Živá alba nikdy nezní dobře. Jejich kvalitu ovlivňují rušivé zvuky z řad fanoušků. *Live Killers* není moje oblíbené album.“⁹¹

V létě 1979 se Queen znovu vrací do studia a začínají pracovat na dalším albu. S natáčením jim pomáhá nahrávací technik Reinhold Mack⁹², který se stává jejich spolupracovníkem do dalších let. V říjnu vychází singl *Crazy Little Thing Called Love*. Kritici jsou nadšení, Británie jej vynesla na druhé místo hitparády a v USA dokonce bere zlato. Při prvním poslechu každého napadne, že se nejedná o typický Queen song, ale o další experiment (přirovnal bych zvuk k rock'n'rollu Elvise Presleyho), který vyšel na jedničku a u běžných posluchačů i fanoušků měl úspěch.

Kapela si prochází obdobím, kdy má pocit, že už má dost velkých stadionů a chce se vrátit na menší scény, a to hlavně díky bližšímu kontaktu s publikem. Zbytek roku koncertují po Velké Británii, kde na jejich „komorní“ vystoupení v uzavřeném sále dokáže dorazit až 14 000 lidí. V prosinci hrají v Hammersmith Odeon na podporu kambodžského lidu na pozvání Paula McCartneyho.⁹³

30. června 1980 vychází album *The Game*, které se umísťuje na prvním místě britské hitparády a později se stává pětkrát platinovým jen v Kanadě⁹⁴, a to i díky úspěšným singlům, které vyšly před vydáním alba. To ale skupina netušila, co se strhne díky vydání singlu *Another bites the dust* z pera John Deacona. Singlu dominuje lehce zapamatovatelná basová linka a funkový rytmus, který skvěle zafungoval na posluchače a skladba se nečekaně stala globálním hitem. S písní se pojí příběh, který údajně k jejímu úspěchu velmi pomohl. Díky černošskému zvuku nasadilo píseň jedno rádio orientované právě na tuto hudbu, skladba se líbila, začala ji hrát i další rádia a hit byl na světě. Poté kapelu přesvědčil Michael Jackson, aby píseň vydali jako samostatný singl na fyzickém nosiči. Singlu se prodalo sedm

⁹¹ 03-XX-1981 – Mar del Plata – Queen Archives :: Interviews, Articles, Reviews. Queen Archives :: Interviews, Articles, Reviews – Freddie Mercury, Brian May, Roger Taylor, John Deacon [online]. Dostupné z: <https://queenarchives.com/qa/03-xx-1981-mar-del-plata/>

⁹² CHILTON, Martin. “He Was Music”: Reinhold Mack On Working With Freddie Mercury. uDiscoverMusic: discover more about the world’s greatest music [online]. Copyright © Queen Productions Ltd [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.udiscovermusic.com/stories/reinhold-mack-queen-freddie-mercury-interview/>

⁹³ BROOKS, Greg. Queen live: koncertní dokument. Praha: Levné knihy, 2008. s. 159.

⁹⁴ Oficiální stránky kapely Queen. QueenOnline.com - About Queen. QueenOnline.com - The Official Queen Website [online]. Dostupné z: <http://www.queenonline.com/queen>

milionů kusů a stal se tak nejúspěšnější „malou deskou“ v historii kapely.⁹⁵ Jak jsem uvedl výše, rok 1980 kapela zakončuje vydáním soundtracku k filmu *Flash Gordon*⁹⁶, získáním několika hudebních cen včetně Grammy za nejlepší album *The Game* a zároveň oslavuje celosvětově prodaných 45 miliónů nosičů s jejich hudbou.⁹⁷

Počátek roku 1981 je zasvěcen turné po jižní Americe, které je od počátku provázeno spoustou problémů s realizací. Ať už šlo o převrhnutý kamión s technikou nebo o celní prohlídky jak samotné techniky, tak pasové kontroly členů kapely. Šlo prý o první takhle velké rockové koncerty na latinskoamerickém kontinentu. V Sao Paolu hrála kapela pro 131 000 fanoušků.⁹⁸ Kapela se na turné setkala s fotbalovou legendou Diegem Maradonou i argentinským prezidentem.⁹⁹ V rámci oslav deseti let na scéně vydávají na konci roku 1981 soubor svých největších hitů, album *Greatest hits*. Jako první kapela vůbec vydává i kolekci svých videoklipů pod názvem *Greatest Flix* a vychází také oficiální soubor fotografií *Greatest Pix*.¹⁰⁰

Pro dubnové evropské turné v roce 1982 si kapela vybrala pátého člena. Morgan Fisher se ke Queenům přidává ve hře na syntezátor. Morganova kapela *Mott the Hople* předskakovala kapele Queen v roce 1974.¹⁰¹ Zapojení syntezátoru do jejich hudby je předzvěst odklonu od typicky rockové hudby a plánovaná změna stylu, která byla poprvé předvedena světu na albu *Hot space*, které vyšlo 21. května 1982. Album bylo fanoušky přijato rozporupně a od toho se také odvíjel úspěch vydaných singlů.

V roce 1983 si dává kapela poprvé od svého vzniku delší pauzu a věnují se vlastním projektům – Brian May koncertuje s kapelou Def Leppard, věnuje se produkci a svému sólovému albu stejně jako Roger Taylor, John Deacon natáčí singly s jinými kapelami a Freddie Mercury připravuje v Mnichově sólové album *Mr. Bad Guy*. I přes plánovaný relax se nejedná o lehký rok kapely. Ačkoliv si členové potřebovali jen odpočinout sami od sebe,

⁹⁵ LACINA, Lubor. QUEEN - The Game - recenze – 20.10.2018. www.CrazyDiamond.cz [online]. Copyright © CrazyDiamond.cz 2020 designed by [cit. 24.03.2020]. Dostupné z:

http://www.crazydiamond.cz/queen_the_game_recenze/1537

⁹⁶ ČSFD.cz. Profil filmu Flash Gordon (1980). <https://www.csfd.cz/film/21635-flash-gordon/prehled/>

⁹⁷ Oficiální stránky kapely Queen. QueenOnline.com - About Queen. QueenOnline.com - The Official Queen Website [online]. Dostupné z: <http://www.queenonline.com/queen>

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ LACINA, Lubor. QUEEN - The Game - recenze – 20.10.2018. www.CrazyDiamond.cz [online]. Copyright © CrazyDiamond.cz 2020 designed by [cit. 24.03.2020]. Dostupné z:

http://www.crazydiamond.cz/queen_the_game_recenze/1537

¹⁰⁰ Oficiální stránky kapely Queen. QueenOnline.com - About Queen. QueenOnline.com - The Official Queen Website [online]. Dostupné z: <http://www.queenonline.com/queen>

¹⁰¹ Interview with Morgan Fisher . Queen, Freddie Mercury, music, band, Brian May [online]. Dostupné z: <http://www.queenzone.com/forums/1052207/interview-with-morgan-fisher.aspx>

média prezentovala jejich pauzu jako rozchod.

Aby potvrdili fanouškům, že se jako kapela opravdu nerozchází, vypustili do světa v lednu 1984 singl *Radio Ga Ga*, který se stal celosvětovým hitem a byl číslo jedna v devatenácti zemích světa.¹⁰² Vzápětí vychází album *The Works* a na něm singl *I want to break free* a *Hammer fall*. V srpnu startuje turné k desce, které čítá 23 koncertů na 14 různých místech v sedmi zemích Evropy. Součástí jsou i čtyři vyprodané koncerty na stadionu ve Wembley v Londýně.¹⁰³ Po skončení evropského turné odlétá kapela na turné po Jižní Africe. Koncerty vyvolávají v médiích velkou bouři už od svého oznámení – v Jižní Africe vládla politika apartheidu, rasová politika. Z dvanácti koncertů se uskuteční jen sedm, a to kvůli problémům s hlasem Freddieho Mercuryho.¹⁰⁴ Během své rekonvalescence se kapela dozvěděla o škole pro zrakově a sluchově postižené děti. Po dohodě s jihoafrickou pobočkou EMI šel podíl z každého prodaného alba právě na tuto školu. Po návratu čekají na skupinu problémy se Svazem hudebních umělců, protože v Jižní Africe měli členové tohoto svazu zakázáno vystupovat. Pokutu platí pod podmínkou, že peníze budou využity na dobročinné účely.¹⁰⁵

Rok 1985 zahajují jako headliněři na rockovém festivalu Rock in Rio v Brazílii. Z deseti dnů festivalu hraje kapela Queen dva večery a jako předkapelu má třeba dnes oblíbené Iron Maiden. Koncert navštívilo téměř 300 000 diváků a sestříhaný záznam poté sledovalo v televizi 200 milionů lidí. Během festivalu je uspořádán večírek pro všechny účinkující. Před hotelem se sejdou fanoušci kapely a z pěti set hořících svíček vyskládají do písku na pláži název kapely. K fanouškům se připojí i kytarista Brian May. Láska k fanouškům je opravdu hmatatelná.¹⁰⁶

V dubnu téhož roku vychází ryze autorská sólová deska Freddieho Mercuryho *Mr. Bad Guy*. Ani deska ani singly nebyly tak úspěšné, jako počiny vydané celou kapelou. O sólové počiny se pokoušel i zbytek kapely.

13. července 1985 Queen odehráli legendární koncert *Live Aid* na podporu postižených hladomorem v Etiopii. Akce se konala na dvou místech – ve Wembley v Londýně pro 72 000 diváků a v USA ve Philadelphii pro 90 000 diváků. Kapela Queen

¹⁰² Oficiální stránky kapely Queen. QueenOnline.com - About Queen. QueenOnline.com - The Official Queen Website [online]. Dostupné z: <http://www.queenonline.com/queen>

¹⁰³ BROOKS, Greg. Queen live: koncertní dokument. Praha: Levné knihy, 2008. s. 200.

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ HARRIS, John. The sins of St Freddie | 14.1.2005 | The Guardian. [online]. Copyright © 2020 Guardian News [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/music/2005/jan/14/2>

¹⁰⁶ BROOKS, Greg. Queen live: koncertní dokument. Praha: Levné knihy, 2008. s. 210.

byla samozřejmě součástí londýnské show.¹⁰⁷ Živý přenos sledovalo celosvětově 1,5 miliardy diváků u televizních obrazovek. Říkalo se, že Queen v ten den ukradli celou show pro sebe. Během sedmnácti minut zahráli svůj megahit z roku 1975 *Bohemian Rhapsody*, následovaly singly *Radio Ga Ga*, *Hammer To Fall*, *We Will Rock You* a show zakončili hitem *We Are The Champions*. Freddie s Brianem se poté ještě vrátili na pódium se speciální akustickou verzí písně *Is this the world we created*, která se k celé akci perfektně hodila a vytvořila tak kolem kapely auru citlivého a nádherného zážitku. To ocenili i diváci. Během jejich vystoupení posílali peníze jako zbláznění. Celkově se vybralo přes 50 milionů liber.¹⁰⁸ Kapelu koncert utvrdí v tom, že nemohou přestat hrát. Že jsou pro hudební nebe opravdu důležití a fanoušci po nich stále touží. Tímto koncertem končí i film *Bohemian Rhapsody*.

Rok 1986 začíná pracemi na hudbě k filmu Russela Mulcahyho *Highlander*¹⁰⁹, následným vydáním soundtracku *A kind of magic*, jehož titulní singl nese stejný název jako název alba. V témže roce startuje úplně poslední turné kapely – *Magic Tour*, které má zastávku i v Budapešti, kam se také vydala spousta československých fanoušků.¹¹⁰ Jedna ze zastávek bylo už tradiční londýnské Wembley. „*Byl to náš vrchol. V Londýně jsme tenkrát hráli dva vyprodané koncerty, na kterých Freddie skvěle komunikoval s publikem. Tehdy jsme však nevěděli, že na tomto turné spolu hrajeme naposledy,*“ řekl kytarista Brian May.¹¹¹ Záznam z něj vyšel jak na albu, tak na videokazetě *Live at Wembley*. Koncert byl natočen patnácti kamerami (jedna z nich byla na vrtulníku) a Queen tehdy vystupovali na dosud největším pódium, které bylo vybaveno všemi tehdy dostupnými efekty. „*Budeme hrát na největším jevišti, jaké kdy bylo ve Wembley postaveno, s největší světelnou show, jakou jste kdy mohli vidět. Myslím, že jsme možná v tuto chvíli nejlepší živě vystupující skupina, a také to dokážeme. Nikdo z diváků, kteří přijdou, nebude zklamán.*“, nechal se slyšet Roger Taylor.¹¹²

Úplně poslední veřejný koncert kapely Queen s Freddie Mercuryem se odehrál 9. srpna 1986 v Knebworth Parku v Hertfordshiru. Nezapomenutelná show pro asi 200 000

¹⁰⁷ MIČUDA, Vladimír. Kapela Queen se na Live Aid stala nesmrtelnou legendou, která se zapsala do analů rockové hudby | 24.1.2019. REFRESHER.cz. – Hlas moderní generace [online]. Copyright © 2011 [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://refresher.cz/62418-Kapela-Queen-se-na-Live-Aid-stala-nesmrtelnou-legendou-ktera-se-zapsala-do-analu-rockove-hudby?gdpr-accept=1>

¹⁰⁸ BROOKS, Greg. Queen live: koncertní dokument. Praha: Levné knihy, 2008. s. 216.

¹⁰⁹ CSFD.cz. Profil filmu Highlander (1986). <https://www.csfd.cz/film/6831-highlander/prehled/>

¹¹⁰ VLASÁK, Vladimír. Živá vzpomínka na Queen. 8.7.2003. iDnes.cz.

https://www.idnes.cz/kultura/hudba/ziva-vzpominka-na-queen.A030707_191905_hudba_if

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² BROOKS, Greg. Queen live: koncertní dokument. Praha: Levné knihy, 2008. s. 221.

diváků začíná velice stylově – kapela přiletí na pódium ve speciálně vyzdobeném vrtulníku. Queen odehraje všechny své největší hity, přivítá v davu milioného návštěvníka jejich poslední tour a Freddie se rozloučí slovy: „*Děkujeme vám všem skvělým lidem, byli jste úžasné publikum – Bůh vám žehnej. Dobrou noc. Děkujeme.*“¹¹³

Na další měsíce se opět cesty členů kapely rozcházejí. Freddie Mercury koncertuje se slavnou operní pěvkyní Montserrat Caballé a jako úplně první rockový interpret se spojuje s operním žánrem. Roger Taylor zakládá kapelu *The Cross*, protože se mu stýská po koncertování. Kapela vydává alba i singly a na koncerty se k nim přidává i John Deacon a Brian May. Společně se kapela Queen setkává až v roce 1989 při práci na novém albu. Skladby ale každý z nich tvoří samostatně a až společně je dokončují. První vlastovkou je singl *I want it all*, který je jeden z nejúspěšnějších singlů kapely. Následuje deska *The Miracle* (22. května 1989).

Začátkem roku 1990 se skupina věnuje průzkumu popularity v USA a zjišťuje, že na tom nejsou tak dobře jak mysleli. Upisuje se nové nahrávací společnosti *Hollywood Records* a nechává do digitální podoby přepracovat všechny svoje doposud vydané desky. V únoru se objevuje kapela na předání *Brit Awards*, kde získává cenu za výjimečný přínos v oblasti hudby. Po zbytek roku plní stránky bulváru fotky Freddieho nemocného vzezření.

5. února 1991 vychází poslední řadové album kapely Queen s názvem *Innuendo*. Album zaznamenalo veliký úspěch a kapela si s ním postavila pomyslný nesmrtelný pomník. Mercury věděl, že mu mnoho času nezbyvá, proto po vydání desky nahrával nové věci, co mu síly stačily. Písně si kapela ponechala pro další desku, kterou už ale za Freddieho života dokončit a vydat nestihla. Těsně před frontmanovou smrtí, na konci října 1991, Queen vydává druhé pokračování svých největších hitů pod názvem *Greatest Hits II*, podobně jako před lety pak vyšel i soubor videoklipů *Greatest Flix II* a knížka fotografií *Greatest Pix II*.¹¹⁴

23. listopadu 1991 oznámil Freddie Mercury světu svou diagnózu. Den na to umírá ve svém domě obklopený nejbližšími. Kapela opětovně vydává singl *Bohemian Rhapsody* a *These are the days of your lives* a výtěžek z prodeje putuje na nadaci *Trence Higgins Trust*, která podporuje léčbu pacientů s AIDS. Singl okupoval pět týdnů první příčku britské hitparády a pro nadaci vydělal milion liber. Queen se stal první kapelou, která měla dvakrát stejný singl na prvním místě britské hitparády. V albové hitparádě se do TOP 100

¹¹³ BROOKS, Greg. Queen live: koncertní dokument. Praha: Levné knihy, 2008. s. 237.

¹¹⁴ LACINA, Lubor. QUEEN - Innuendo - recenze – 24.11.2018. www.CrazyDiamond.cz [online].

Copyright © CrazyDiamond.cz 2020 designed by [cit. 24.03.2020]. Dostupné z:

http://www.crazydiamond.cz/queen_innuendo_recenze/1566

probojovalo deset desek kapely a Freddie získal posmrtně v roce 1992 Brit Awards za přínos britské hudbě. 20. dubna 1992 se spousta nejlepších světových hvězd připojilo k Brianovi, Rogerovi a Johnovi na jevišti ve Wembley, aby vzdali hold a uctili památku této výrazné hudební osobnosti. Freddieho Mercuryho.¹¹⁵

Roger Taylor, listopad 1991:

„Freddie měl velmi silnou vůli, což prokazoval během těch posledních tří let, kdy mu pomáhala pouštět se do práce a soustředit se i přes tu všechnu bolest, kterou zažíval. Cítili jsme, že už jen svou pouhou přítomností – úzkou spoluprací ve studiu – jsme mu ve skutečnosti pomáhali, jak jen to šlo. Po pravdě si myslím, že se zbytku kapely zdá, že nejlepší hlasový výkon – pokud jde o rozsah, sílu a emoce – podal právě na posledním albu. Byl srdečný a neuvěřitelně velkorysý a práce pro něj byla vždy zábavou. Bylo nám ctí s ním spolupracovat a nikdy na něj nezapomeneme.“¹¹⁶

Tabulka níže mapuje vydaná alba skupiny Queen s vokálem Freddieho Mercuryho. V tabulce je možné vidět nejvyšší možné umístění alba jak v UK, tak v USA, datum vydání a počet týdnů, kdy se deska držela v britské hitparádě UK Chart a americké hitparádě Billboard Chart.

QUEEN – ALBA		UK*			USA**		
rok	název	datum vydání	nejvyšší umístění	počet týdnů v hitparádě	datum vydání	nejvyšší umístění	počet týdnů v hitparádě
1973	Queen	13.07.1973	24	19	04.09.1973	83	22
1974	Queen II	08.03.1974	5	29	09.04.1974	49	13
	Sheer heart attack	08.11.1974	2	42	12.11.1974	12	32
1975	A night at the opera	21.11.1975	1	50	02.12.1975	4	56
1976	A day at races	10.12.1976	1	24	18.12.1976	5	19
1977	News of the world	28.10.1977	4	20	01.11.1977	3	37
1978	Jazz	10.11.1978	2	27	14.11.1978	6	18
1979	Live killers	22.06.1979	3	27	26.06.1979	16	14
1980	The Game	30.06.1980	1	18	30.06.1980	1	43
	Flash Gordon	08.12.1980	10	15	27.01.1981	23	15
1981	Greatest hits	02.11.1981	1	529	03.11.1981	14	26
1982	Hot space	21.05.1982	4	19	25.05.1982	22	21
1984	The Works	27.02.1984	2	48	28.02.1984	49	13

¹¹⁵ Oficiální stránky kapely Queen. QueenOnline.com - About Queen. QueenOnline.com - The Official Queen Website [online]. Dostupné z: <http://www.queenonline.com/queen>

¹¹⁶ BROOKS, Greg. Queen live: koncertní dokument. Praha: Levné knihy, 2008. s. 243.

1986	The kind of magic	02.06.1986	1	63	03.06.1986	46	13
1989	The Miracle	22.05.1989	1	37	06.06.1989	24	14
1991	Innuendo	04.02.1991	1	37	05.02.1991	30	17
1991	Greatest hits II	28.10.1991	1	112	15.12.2018	17	2
1992	Live at Wembley '86	26.05.1992	2	15	26.05.1992	53	15
1995	Made in heaven	06.11.1995	1	28	07.11.1995	58	11

* Oficiální britská hitparáda UK Chart. <https://www.officialcharts.com/artist/21275/queen/>

** Oficiální americká hitparáda Billboard Chart. <https://www.billboard.com/music/queen>

3.3. Zrod legendy Freddieho Mercuryho

Reportér: „*Jak byste chtěl, aby si Vás lidé pamatovali?*“

Freddie Mercury: „*Páni, já nevím. Až umřu, nebude to jedno? Mně teda určitě.*“¹¹⁷

Frontman kapely Queen se narodil 5. září 1946 na ostrově Zanzibar, který leží na východě Afriky. Rodiče mu dali jméno Farrokh Bulsara. V roce 1952 byla celá rodina nucena se přestěhovat do Bombaje kvůli práci. Díky otcovu dobrému místu byla rodina považována za bohatou a díky finančním možnostem si mohla dovolit poslat mladého Farrokha na internátní školu. Tam se projevil jeho talent na ping-pong, atletiku, box, a hlavně na hru na klavír. V této době se zrodila jeho přezdívka – Farrokhovi se už neřeklo jinak než Freddie.¹¹⁸

Hudební svět Bombaje představoval jakýsi kaleidoskop hudebních žánrů a odvětví, které do sebe Mercury vstřebával – ač už se jednalo o indické rytmy, klasickou hudbu a operu, ke které ho vedli rodiče nebo o rock'n'roll. Jeho showmanství se projevovalo jak při hře na klavír, ve které exceloval, tak ve školním sboru nebo amatérských divadelních představeních. Díky jeho mnoha aktivitám, ale také služebním cestám rodičů, na sebe neměla rodina příliš času. Proto se mu po celou dobu jeho života po nich stýskalo, i když to nikdy veřejně nepřiznal a navenek se tvářil jako silná samostatná osobnost: „*Internátní škola vás naučí, že se musíte o sebe postarat. Odmalička jsem se snažil být samostatný a nezávislý.*“¹¹⁹

V posledních letech na internátní škole ho pronásledovaly dvě noční můry středoškolského života – šikana a homosexualita. Šikanu dokázal Mercury vyřešit svým uměním boxu. S homosexualitou se vypořádával po svém. V době své největší slávy dával

¹¹⁷ JACKSON, Laura. Freddie Mercury: the king of Queen. Praha: Beta-Dobrovský, 2013. s. 11.

¹¹⁸ Tamtéž. s. 12.

¹¹⁹ Tamtéž. s. 15.

svoji orientaci jasně najevo, v rozhovorech o ní ale nikdy přímo nemluvil.¹²⁰

Vzhledem k nepokojům, které v Indii v roce 1964 probíhaly, se rodiče Mercuryho rozhodli o přesun do Felthamu v anglickém hrabství Middlesex.¹²¹ Do domu, který se nacházel pár kroků od domu Briana Maye, budoucího člena kapely Queen. V jeho novém domově se Mercury setkal převážně s ignorací a předsudky, a to díky svému původu. Chtěl situaci změnit hlavně svým chováním, kterým chtěl přetáhnout vrstevníky na svoji stranu. To se mu moc nedařilo a musel v tomto období čelit ponižování. Jeho taktika být na veřejnosti extrovertní si vyžádala daň. V soukromí byl uzavřený a zranitelný. O tomto období v budoucnu téměř nemluvil, a to ani se svými přáteli, ani s novináři.¹²²

V roce 1966 se dostal na uměleckou výtvarnou školu. Jeho přijetí vyvolalo v rodině rozpor a Mercury zjistil, že jeho bohémský život se nikdy nesloučí s tradičními náboženskými hodnotami rodičů.¹²³ Jejich cesty se opět střetly až na sklonku Mercuryho života, kdy začal s rodiči opět navazovat kontakt, i když jim nikdy nepředstavil svého partnera a ani jim neřekl o své nemoci.¹²⁴ V pozdějších letech často využíval svého výtvarného talentu a vymyslel logo kapely, navrhoval obaly desek nebo vymýšlel scénáře videoklipů. V tomtéž roce se přidává k bluesové kapele *Wreckage* a seznamuje se se členy kapely *Smile* – Rogerem Taylorem a Brianem Mayem – budoucími členy kapely Queen.¹²⁵ Až v roce 1971 se ke kapele oficiálně přidává John Deacon.¹²⁶

Kde se vzala vlastně Freddieho pověstná extravagance? Pramenila pouze z jeho homosexuality? Nebo se jednalo jen o chuť se předvádět? Mercuryho chování nebylo lidem z jeho okolí zvláštní. Považovali ho hlavně za výraznou osobnost, která má chování citlivého umělce.¹²⁷ Zálibu v extravagantních modelech měl odjakživa, stejně jako v neobvyklých účesech.

Postupem let se Freddieho chování stále měnilo. Na pódiu působil jako tvrdý rocker, který umí rozpálit dav fanoušků, na večírku po koncertě si dal pár drinků se svými kapelními spoluhráči a poté se vydal hledat gay kluby v okolí, kde mohl popustit uzdu a celou noc se opíjet a užívat si pánskou pozornost a drogy. Večírky s trpaslíky nosící mísy koksu jsou

¹²⁰ JACKSON, Laura. *Freddie Mercury: the king of Queen*. Praha: Beta-Dobrovský, 2013. s. 14.

¹²¹ Oficiální stránky kapely Queen. QueenOnline.com - About Queen. QueenOnline.com - The Official Queen Website [online]. Dostupné z: <http://www.queenonline.com/queen>

¹²² JACKSON, Laura. *Freddie Mercury: the king of Queen*. Praha: Beta-Dobrovský, 2013. s. 15.

¹²³ Tamtéž. s. 15.

¹²⁴ Tamtéž. s. 147.

¹²⁵ Oficiální stránky kapely Queen. QueenOnline.com - About Queen. QueenOnline.com - The Official Queen Website [online]. Dostupné z: <http://www.queenonline.com/queen>

¹²⁶ JACKSON, Laura. *Freddie Mercury: the king of Queen*. Praha: Beta-Dobrovský, 2013. s. 39.

¹²⁷ Tamtéž. s. 21.

dodnes s jeho jménem skloňovány. Extravagantní kostýmy, kůže, upnuté oblečení, odhalená hrud' byla typickým outfitem Mercuryho. Kultivovaněji se začal chovat až kolem roku 1984, kdy si uvědomil, že už těchto akcí bylo dost.¹²⁸

V roce 1970 poznal na recepci v jednom obchodním domě Mary Austinovou, drobnou blondýnkou, ke které časem choval tak hluboké city, že se společně nastěhovali do jednoho bytu u tržiště v Kensingtonu.¹²⁹ Tehdejší manažer skupiny Queen, Ken Testi, o Mary řekl: „Dobře vypadala, chovala se nevtravě, vždycky usměvavá, ale víc jste se o ní nedozvěděli. Myslím, že později, když se Freddie proslavil, to s ním bylo dost podobné. Problém je, že lidé, kteří se sblíží s nějakou hvězdou, si svůj vztah bedlivě střeží a brání všem dalším, aby se k ní dostali. To má za následek, že kolem vyroste obrovská neprostupná zeď, a pak se dovnitř dostane jen málokdo.“¹³⁰ Mary byla v kontaktu s Freddieem až do jeho smrti. Často pro něj pracovala, snažila se mu být na blízku, a i přes jeho homosexuální sklony se čas od času snažila jejich vztah obnovit. Freddie ale o žádný fyzický vztah s ní už nestál. Ve své závěti většinu majetku odkázal právě Mary, a to včetně domu, ve kterém zemřel.

Definovat Freddieho životní partnery mužského pohlaví je docela složité. Freddie nikdy otevřeně svou orientaci nepřiznal a nikdy světu nikoho ze svých partnerů oficiálně nepředstavil. Díky jeho návštěvám gay barů se dají ale tyto jeho cesty docela dobře zmapovat.

V roce 1979 se setkává s Tony Bastinem. Vzhledem k vývoji nemoci AIDS je dost možné, že právě od Tonyho se tenkrát mohl nakazit. Tony zemřel na AIDS v roce 1986, takže v době, kdy poznal Freddieho už musel být nemocný. Jedná se ale pouze o spekulaci. Vztah skončil na základě odhalené nevěry obou partnerů.¹³¹

V polovině 80. let se Mercury setkává s kadeřníkem Jimem Huttonem, svou životní láskou. Dva roky se různě potkávali v klubech, ale k ničemu vážnějšímu nedošlo. Poté se dali dohromady a dva roky na to spolu začali bydlet. Ve chvíli, kdy byl Freddiemu diagnostikován AIDS, chtěl Jim vztah ukončit. Mercury nesouhlasil, a tak se Jim stal jeho ošetřovatelem a blízkým přítelem až do jeho posledního dne.¹³²

Laura Jackson, autorka mnoha úspěšných biografí, ve své knize *Freddie Mercury: The king of Queen* uvádí, že první živá vystoupení Freddieho Mercuryho s kapelou za moc

¹²⁸ JACKSON, Laura. *Freddie Mercury: the king of Queen*. Praha: Beta-Dobrovský, 2013. s. 119.

¹²⁹ Tamtéž. s. 21.

¹³⁰ Tamtéž. s. 36

¹³¹ Tamtéž. Vyplývá z kontextu v knize.

¹³² Tamtéž. Vyplývá z kontextu v knize.

nestála – Freddie nedokázal udržet tón, zpíval falešně, často se rozcházel s hudbou. Tohle vše se k němu doneslo, ale měl natolik pevnou vůli ve všem, co dělal, že dokázal trénovat tak dlouho, dokud jeho pěvecký projev nebyl bez chybičky.¹³³ Jeho čistý zpěv a legendární dlouhé tóny, které dokázal držet jako nikdo, jsou ozdobou živých záznamů, které jsou dostupné ke shlédnutí.

Freddieho krásný hlas během jeho života dosti trpěl. Těžko říct, zda to bylo jeho bujarým nezdravým životním stylem, ale několikrát byl nucen zrušit koncertní turné kvůli zauzlovaným hlasivkám. Nikdy nebyl ten typ, který by dbal na rady lékařů a po několika dnech hlasového klidu se opět objevil na koncertních pódiích. Občas se mu tento risk vyplatil, často se ale jeho nemoc díky tomu protáhla.

Zpět ale k tomu, co udělalo z kapely Queen a Freddie Mercuryho světově známé hvězdy. Průlomem se stal singl *Bohemian Rhapsody* (1975) s rozporuplnými kritikami. Jak to bylo tehdy s videoklipy? Tato doba obrazovým ztvárněním písni příliš nepřála – klipy byly amatérské a nicneříkající. Klip k *Bohemian Rhapsody*, který byl natočen 10. listopadu 1975 a byl poprvé uveden v pořadu *Top of the pops*, zcela změnil způsob propagace populární hudby a pomohl k ještě lepším prodejům singlu. V tu dobu se změnilo i chování frontmana kapely. Freddiemu sláva stoupla do hlavy a začal se chovat jako hrozný sobec s hvězdnými manýry. Všechny tyto změny v jeho chování byly jen počátkem jeho pozdějších problémů. V tuhle chvíli ho ale jen zajímalo, co přinese další den, do budoucna nekoukal a s ničím si hlavu nelámal. Freddie Mercury cítil, že jeho sláva se dotýká hvězd a hodlal si to užívat plnými doušky se vším všudy.¹³⁴

Koncem roku 1976 začíná být Mercuryemu jasné, že bude muset obětovat vztah s Mary Austinovou kvůli pudům, které byly silnější než on sám. Láska a oddanost, kterou k sobě cítili neznala mezí. Až do jeho smrti měla Mary vždy přednost před všemi jeho milenci. Jejich „soužití“ se už ale normálnímu nepodobalo ani vzdáleně. Freddie si užíval život gaye, Mary měla spoustu jiných vztahů, ze kterých vzešly i děti. Rok 1977 byl pro Mercuryho rokem, kdy vystřídal stovky sexuálních partnerů, oddával se různým sexuálními praktikám a prohloubil se jeho návyk na kokain. Je docela možné, že tohle je právě období, kdy přišel k nemoci, která ho stála život.¹³⁵

¹³³ JACKSON, Laura. Freddie Mercury: the king of Queen. Praha: Beta-Dobrovský, 2013. s. 32.

¹³⁴ Tamtéž. s. 73.

¹³⁵ Tamtéž. s. 79.

3.4. Nemoc a následná smrt Freddieho Mercuryho

V roce 1985 se objevují první zprávy o nemoci zvané AIDS v médiích. Umírá na ní první veřejně známá osoba – americký herec z filmů pro pamětníky Rock Hudson. Objevování nemoci bylo v počátcích, lékaři jen s jistotou věděli, že musí informovat gay komunitu, které se nemoc týkala nejvíce. Rizikové kategorie byli homosexuálové, lidé, kteří provozují sex s více partnery a drogově závislí. Freddie Mercury patřil do všech těchto kategorií. Z obavy, že je nakažen, si nechal tajně udělat test, který tehdy vyšel negativní.¹³⁶ 13. října 1986 vyšel v bulváru článek, že si Freddie Mercury nechal udělat test na HIV. V tu chvíli se začali kolem Mercuryho hromadit jeho bývalí milenci, kteří si už šokující diagnózu vyslechli a několik z nich v řádech měsíců také zemřelo. Freddie svůj strach řešil tím, že se zavřel u sebe doma, téměř nevycházel a byl duchem nepřítomný. Svůj strach začal později zahánět prací.¹³⁷

Nejvýraznějším počinem této etapy byla dosud nevídaná spolupráce se španělskou operní pěvkyní Montserrat Caballé, kterou Mercury hluboce obdivoval. Počátkem února 1987 se sešli, Freddie jí pustil svoji hudbu, ona jej pozvala jako hosta na svůj koncert, požádala ho o složení písně o Barceloně a stali se přáteli.¹³⁸

Krátce poté se po sérii vyšetření a testů dozvěděl od lékařů zprávu, že má AIDS. Bylo pro něj velice těžké se s touto skutečností vyrovnat, a tak se svěřil pouze dvěma lidem. Mary Austenové a Jimu Huttonovi. Jeho životním partnerům. Po konzultaci s odborníky se začalo s okamžitou léčbou.¹³⁹ Jak už bylo jeho zvykem z dětství, strach z nemoci umístil někam hluboko do svého podvědomí a navenek se tvářil, že je všechno v pořádku.

Další rána přišla od jeho bývalého osobního manažera Petera Prentera, který bulváru *The Sun* prodal celý Mercuryho pikantní příběh – Mercury dokáže vypít dvě lahve vodky za noc, pravidelně se sjíždí kokainem s dalšími slavnými osobnostmi, uvedl jméno jeho přítele Jima Huttona a poskytl spoustu kompromitujících fotografií. Za celou tuto akci dostal Prenter 32 000 liber.¹⁴⁰ O pár měsíců později zemřel také na AIDS.

I když byl Mercury velice našťvaný, soustředil se na televizní vystoupení s Caballé s písní *Barcelona*. Už na této akci si lidé všimli, že není vše úplně v pořádku. Na pohublém Mercuryem byly viditelné první příznaky nemoci – na rukou a obličeji měl velké tmavě

¹³⁶ JACKSON, Laura. Freddie Mercury: the king of Queen. Praha: Beta-Dobrovský, 2013. s. 128.

¹³⁷ Tamtéž. s. 135.

¹³⁸ Tamtéž. s. 138.

¹³⁹ Tamtéž. s. 138.

¹⁴⁰ Tamtéž. s. 139.

červené skvrny typické pro AIDS onemocnění, které maskoval makeupem.

21. září 1987 vychází singl *Barcelona*, který má obrovský úspěch. V roce 1993 z něj udělala stanice BBC oficiální znělku svých přenosů z olympijských her. Píseň vyvolala tolik protichůdných reakcí jako před lety *Bohemian Rhapsody*. V tuto dobu ubylo Mercurymu ještě více bílých krvinek, bylo potřeba zintenzivnit léčbu. Mercury nadobro končí s drogami a bujarými večírky. Život pro něj měl najednou mnohem vyšší cenu.¹⁴¹

8. října 1988 vystoupil Freddie Mercury naposledy veřejně, a to na festivalu *La Nit* v Barceloně a oficiálně tak zahajoval čtyřleté čekání na Olympijské hry 1992. Vystupoval tam společně s Monserrat Caballé. Freddie se na poslední chvíli rozhodl zpívat na playback. Nejen kvůli nervozitě, ale také kvůli zhoršující se nemoci. „*Byla to skvělá show v krásných starých kulisách a moment, kdy Freddie naposledy zvolal Barcelona! a na nebi se rozzářil ohňostroj, byl prostě úschvatný.*“ nechal se slyšet Tony Pike, vlastník hotelového komplexu Pikes, kde Mercury pravidelně slavil narozeniny.¹⁴²

Stav Freddieho Mercuryho se zhoršoval hlavně psychicky. Přispívalo k tomu vědomí, že nemůže podat výkon, jaký by chtěl. Mercury byl showman po celý svůj život a diagnostika smrtelné nemoci mu tuto vlastnost nevzala. Bez koncertování se cítil ztracený. Stopy po probíhající nemoci byly stále viditelnější – Mercuryho obličej byl poset skvrnami, tak si nechal narůst vousy a ve videoklipu *I want it all* byl vidět rapidní úbytek jeho váhy. Během natáčení desky *The Miracle* se konečně svěřuje svým spoluhráčům z kapely se svou nemocí. Není konkrétní, jen zmiňuje, že není zdrav. Celou pravdu se neodvážil říct. Stejně se vyjádřil i v rozhlasovém interview, které poskytl po deseti letech: „*Už to nemůžu roztáčet jako kdysi. Je toho na mě moc. Dospěl jsem a vím, kde jsou mé meze. S divokými pařbami je amen. Nesouvisí to s nemocemi, ale s věkem. Prostě stárnu.*“¹⁴³

Freddie Mercury se přes velké zdravotní problémy podílel na natáčení poslední desky *Innuendo* a aktivně se zapojil do všech videoklipů, které z desky vzešly. Mike Moran, producent jeho sólové tvorby a jeho blízký přítel se o jeho stavu vyjádřil jasně: „*Freddie se choval nesmírně statečně. Vlastně jsme ani nevěděli, jak zle na tom je. Nechtěl být na obtíž a rozhodně nechtěl, abychom ho litovali. Skoro jsme sami sebe přesvědčili, že bude v pořádku. Ale to jen proto, že jsme nechtěli, aby nám odešel.*“¹⁴⁴

V lednu 1991 se konečně přiznal svým přátelům z kapely jakou nemocí trpí. Jeho

¹⁴¹ JACKSON, Laura. Freddie Mercury: the king of Queen. Praha: Beta-Dobrovský, 2013. s. 143.

¹⁴² Tamtéž. s. 148.

¹⁴³ Tamtéž. s. 150.

¹⁴⁴ Tamtéž. s. 152.

stav byl čím dál vážnější, ale Freddie bojoval do poslední chvíle: „*Napište mi cokoliv, já vám to nazpívám.*“¹⁴⁵ Chtěl, aby po něm zůstal co největší hudební odkaz.

V poslední fázi života své nemoci se u jeho lůžka střídalo asi šest lidí včetně doktora, Mary Austenové a Jima Huttona. V sobotu 23. listopadu 1991 bylo vydáno oficiální prohlášení, v němž poprvé Freddie Mercury oznámil, že je HIV pozitivní a že má AIDS. V neděli 24. listopadu 1991 Freddie Mercury umírá před 19. hodinou večerní obklopen nejbližšími přáteli.¹⁴⁶

3.5. Fungování kapely po smrti frontmana

Po smrti významného umělce nastává doba obrovského smutku ze strany fanoušků, ale také hlad po dosud vydané i nevydané hudbě interpreta. Organizátoři hudebních cen se předhánjí v tom, kdo posmrtně udělí interpretovi významnější cenu, noviny vytahují skandály z umělcova života a často je o interpretovi informováno více než za jeho života. Nejinak tomu bylo v případě smrti Freddie Mercuryho. Co znamenala jeho smrt pro ostatní členy kapely Queen? Chtěli pokračovat bez něj?

Po vzpomínkovém koncertě v roce 1992 ve Wembley přichází spekulace, že by Freddieho mohl nahradit George Michael, který na koncertě perfektně vystříhl verzi písně *Somebody to love*. Domněnky ale byly liché, protože kapela uvedla, že pokud skončí jeden ze členů skupiny, tak končí i celý Queen.

Jelikož Freddie Mercury poslední dva roky svého život strávil v nahrávacím studiu společně s kapelou, a to hlavně proto, aby stihl nahrát co nejvíc hudby před smrtí, tak se i po jeho skonu objevuje stále nová hudba. Po několikaleté práci skupiny vychází 6. listopadu 1995 album *Made in heaven* výhradně s vokálem Mercuryho. Album obsazuje v Británii první příčku. Nejoblíbenější skladbou Briana Maye z tohoto alba je *Mother Love*, protože byla zároveň jeho poslední spoluprací s Freddiem.¹⁴⁷ Tohle byl konec jedné éry skupiny.

Fenomén skupiny Queen ale nadále pokračuje. Kapela uvedla v Národním divadle v Paříži v roce 1997 balet s jejich hudbou s názvem *Ballet for Life*. V květnu 2002 byl na londýnském West endu uveden muzikál *We will rock you*, který se dodnes hraje po celém světě a v letošním roce bude uveden i v České republice. V říjnu 2002 získává Queen svou vlastní hvězdu na hollywoodském chodníku slávy. Jednalo se o druhou neamerickou kapelu

¹⁴⁵ JACKSON, Laura. Freddie Mercury: the king of Queen. Praha: Beta-Dobrovský, 2013. s. 155.

¹⁴⁶ Tamtéž. s. 157.

¹⁴⁷ Oficiální stránky kapely Queen. QueenOnline.com - The Official Queen Website. QueenOnline.com [online]. Dostupné z: <http://www.queenonline.com>

po Beatles, které se této pocty dostalo.

Kapela začíná o nějakém restartu uvažovat v roce 2005 po setkání s frontmanem kapely *Free a Bad Company* Paulem Rodgersem a poprvé od roku 1986 se vydává na turné po Evropě. Tour proběhne bez baskytaristy John Deacona, který se chce věnovat rodině. Kapela zavítá i do Prahy (16.4.2005, O2 arena), ale jejich koncert je kritikou přijat spíše negativně. Jako pozitivum byly hodnoceny výkony obou původních zakladatelů kapely Queen, negativně byl přijat Paul Rodgers a jeho malý hlasový rozsah, prznění notoricky známých písniček kapely a vyhýbání se vysokým tónům, které Freddie dával s přehledem a za Rodgerse jej musel zpívat sbor.¹⁴⁸

15. září 2008 vydává kapela Queen se zpěvákem Paulem Rodgersem desku *The Cosmos Rocks*. Kritiky album přijaly vcelku pozitivně, ale shodují se v tom, že s tvorbou původních Queenů nemá tato hudba nic společného, a to i díky tomu, že Rodgers se nesnaží být náhradníkem Mercuryho, ale osobností. Pavel Parikrupa v recenzi pro Musicserver.cz uvádí, že: „*Mercuryho nevratné áčko a důchodový azyl Johna Deacona ubral albu pestrost, onu až hýřivou rozmáchlost a okázalost, kterou se Queen proslavili.*“¹⁴⁹ S deskou se kapela vydává v roce 2008 opět na turné a nevynechává znovu ani Prahu. Kapela si kritiky vzala evidentně k srdci a do Prahy přijela s lepším konceptem celé show. Recenze Kateřiny Červenkové pro Musicserver.cz říká, že Rodgers: „...*působí jako kontroverzní část královského dvora, často sympaticky ustupoval do pozadí a nestrhával na sebe přílišnou pozornost, správně vycítil, že by to nebylo namístě. Koncert patřil spíše bubeníkovi Rogeru Taylorovi, a hlavně pak kytaristovi Brianu Mayovi, kteří se mimo jiné ukázali jako obstojní zpěváci.*“¹⁵⁰ Po tomto turné kapela na nějaký čas opět končí, občas vydá v nějakém prohlášení, že by se živému hraní nebránila.

V roce 2012 se Queen spojuje s americkým zpěvákem Adamem Lambertem, který zazářil v roce 2009 v talentové soutěži *American Idol* s písní *Bohemian Rhapsody*. Díky obrovskému rozsahu a talentu zpěváka Lamberta jsou jejich nová koncertní vystoupení přijímána lépe než předchozí se zpěvákem Rodgersem. Lambert se dokonce mihnul v malé

¹⁴⁸ FENCL, Ondřej. RETRO: Queen v Praze v roce 2005 připomínali svůj vlastní revival, zpívající Paul Rodgers nezazářil | iREPORT. 3.10. 2017 [online]. Copyright © iREPORT s.r.o. [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.ireport.cz/clanky/recenze/retro-queen-v-praze-v-roce-2005-pripominali-svuj-vlastni-revival-zpivajici-paul-rodgers-nezazaril>

¹⁴⁹ PARIKRUPA, Pavel. Paul Saved The Queen - musicserver.cz. 22.9.2008 [online]. Copyright ©2010 [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://musicserver.cz/clanek/23313/Queen-Paul-Rodgers-The-Cosmos-Rocks/>

¹⁵⁰ ČERVENKOVÁ, Kateřina. Queen v Praze vzpomínali. I s Rodgersem - musicserver.cz. 1.11.2008. [online]. Copyright © smh.com.au [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://musicserver.cz/clanek/23846/>

roli ve filmu *Bohemian Rhapsody*.¹⁵¹ Kapela v novém složení navštívila Prahu v roce 2015 a 2017. V letošním roce se vydává na turné znovu.¹⁵² Lze tedy předpokládat, že jejich spolupráce bude pokračovat i nadále. Kapela v tomto složení nevydala žádnou vlastní studiovou desku, pouze živý záznam koncertu z Japonska. Adam Lambert se souběžně věnuje svojí sólové dráze a koncerty se zbytkem kapely Queen jsou tak spíše vzpomínkovou záležitostí pro jejich fanoušky.

4 Film *Bohemian Rhapsody*

Oficiální synopse filmu z pera distributora filmu, kterým je společnost *Cinemart*, zní následovně: „*Film Bohemian Rhapsody je oslavou rockové skupiny Queen, jejich hudby, a především Freddieho Mercuryho, který svou tvorbou i životem vzdoroval všem myslitelným stereotypům, díky čemuž se stal jedním z nejvýraznějších umělců na světě. Snímek mapuje raketový vzestup nekonvenční skupiny prostřednictvím jejich revolučního zvuku a ikonických písní, jako jsou We Will Rock You, We Are the Champions nebo právě Bohemian Rhapsody. Jejich příběh začíná bleskovým startem, pokračuje neřízenou životní spirálou a vrcholí nezapomenutelným, strhujícím vystoupením na koncertu Live Aid v roce 1985. Na jeho pódiu Queen v čele se rtuťovitým Freddiem předvedli jednu z největších show v historii rocku. Jejich hudba byla a stále je ohromnou inspirací pro celý svět.*“¹⁵³ Takhle byl film představen divákům, kteří se na něj chystali do kina v médiích.

Film *Bohemian Rhapsody* je snímek, který vznikl koprodukcí Velké Británie a USA v roce 2018. Má celkem 134 minut a žánrově se řadí do kategorie životopisného hudebního dramatu. V hlavní roli září Rami Malek, který ztvárňuje frontmana kapely Freddieho Mercuryho. Velká Británie si užila premiéru 24. října 2018, Česká a Slovenská republika 1. listopadu 2018 a USA o den později, 2. listopadu 2018. V roce 2019 získal dvě ceny BAFTA (nejlepší herec, zvuk), dva Zlaté Glóby (nejlepší herec, nejlepší film) a čtyři Oscary (nejlepší herec, střih, mix zvuku, střih zvuku). K 25. březnu 2020 jej na Česko-Slovenské

¹⁵¹ PAVLIŠ, Dominik. LIVE: Queen a Adam Lambert předvedli v Praze megalomanskou show, nechyběla vzpomínka na Mercuryho | iREPORT. 2.11.2017. [online]. Copyright © iREPORT s.r.o. [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.ireport.cz/clanky/recenze/live-queen-a-adam-lambert-predvedli-v-praze-megalomanskou-show-nechybela-vzpominka-na-mercuryho>

¹⁵² iReport.cz: Queen a Adam Lambert oznámili evropské turné. Do Česka neprijedou, nejbliž budou v Berlíně a Mnichově | iREPORT. 25.9.2019. [online]. Copyright © iREPORT s.r.o. [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.ireport.cz/clanky/news/queen-a-adam-lambert-oznamili-evropske-turne-do-ceska-neprijedou-nejbli-z-budou-v-berline-a-mnichove>

¹⁵³ CSFD.cz. Profil filmu *Bohemian Rhapsody* (2018). <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/prehled/>

filmové databázi hodnotilo skoro 37 000 uživatelů, kteří napsali téměř 1900 komentářů a film zařadili na 50. místo nejlepších filmů všech dob a na 104. místo v kategorii nejoblíbenějších filmů.¹⁵⁴

Rozpočet filmu činil 52 milionů amerických dolarů. Celkově film vydělal téměř 880 milionů dolarů, což je sedmnáctinásobek jeho rozpočtu. V České republice vidělo film v kinech celkem 1 831 714 diváků, kteří na pokladnách kin nechali 266 197 870 Kč. Tato návštěvnost jej řadí na druhé místo nejnavštěvovanějších filmů v ČR, hned za *Tankový prapor* (1991), který je první. Film se držel v žebříčku dvaceti nejlepších filmů v ČR dlouhých 32 týdnů.¹⁵⁵

4.1. Srovnání reality se zobrazením ve filmu

Tvůrci filmu odjakživa bojují s problémem, který zřejmě nebude nikdy zcela vyřešen. Realita se bude vždy alespoň minimálně lišit od ztvárnění ve filmu. Vzpomeňme si například na knižní adaptace – při převodu knihy na stříbrné plátno je potřeba mnoho škrtnů v ději, úprav a různých redukcí. Někdy se adaptace povede více, někdy méně. Zarytý fanoušek ale nikdy nebude stoprocentně spokojen, pokud mu filmový tvůrce pokazí jeho oblíbenou knihu. Nejinak je to u životopisných filmů. Převést něčí život co nejvěrněji by znamenalo natočit několikahodinový dokument, který bude mapovat krok za krokem život umělce. Kdo by takový film chtěl sledovat? Proto si filmaři příběhy upravují a zkracují tak, aby byly pro diváky co nejzajímavější. *Bohemian Rhapsody* není dokument, ale životopisný film. V této kapitole bych rád srovnal reálné životní osudy kapely Queen s tím, jak jsou vyobrazeny ve filmu.

První chybou, ne zcela zásadní, ale pro skalního fanouška Queen viditelnou (nebo spíše slyšitelnou?), je často špatně zařazená píseň do určitého období. Píseň *We will rock you* se objevila v roce 1977 na desce *News of the World*. Ve scéně, kde vzniká právě zmíněná píseň má Mercury už narostlý knír, který si ale nechal narůst až po roce 1980. Skladba *Fat Bottomed Girls* zaznívá ve filmu na americkém turné v roce 1975. Ve skutečnosti byla ale vydána na albu *Jazz* v roce 1978. Megahit *Another One Bites The Dust* reprezentuje ve filmu album *Hot Space* (1982), přestože ve skutečnosti vznikla pro osmé album *The Game* (1980). Jedná se sice o detaily, ale při tak velkém projektu jako *Bohemian Rhapsody* je a při dohledu

¹⁵⁴ CSFD.cz. Profil filmu *Bohemian Rhapsody* (2018). <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/prehled/>

¹⁵⁵ *Bohemian Rhapsody* - Tržby a návštěvnost | KINOMANIAK . Filmové tržby a návštěvnost kin v České republice | KINOMANIAK [online]. Dostupné z: <https://kinomaniak.cz/filmy/bohemian-rhapsody>

původních členů kapelu, by se takové chyby ve výsledném filmu objevit neměly.

Už vznik kapely je ve filmu hodně zkrácen a divákovi předkládá chybné informace. Kapela Queen se dávala dohromady mnohem delší dobu než ve filmu. Freddie Mercury se s budoucími členy Queen Mayem a Taylorem znal díky Timu Staffelovi, který hrál v kapele *Smile* a chodil s Mercuryem na uměleckou školu. Staffelův odchod ze *Smile* dal Mercuryemu šanci vstoupit do skupiny a překřtít ji na Queen. Mylně je i ve filmu vykresleno první živé vystoupení v roce 1970 v klasickém složení i s baskytaristou Deaconem. Ten se do kapely přidal až v roce 1971.

Seznámení s jeho životními partnery Mary Austenovou a Jimem Huttonem proběhlo také trošku jinak. Mary nepoznal Freddie po koncertě kapely *Smile*, ke které se ten večer přidal, ale začal se s ní vídat až ve chvíli, kdy fungovala kapela Queen a Freddie ji viděl na recepci v jednom obchodním domě, kde pracovala. Seznámení s Huttonem film umístil do jednoho z velkých večírků Mercuryho v jeho domě v Londýně. Huston tam měl dělat číšníka. V realu se však živil jako kadeřník v hotelu Savoy. Poprvé se potkali v nočním klubu, ale trvalo několik měsíců, než se dali dohromady a vytvořili pár.

Ve filmu je také jedna zcela vymyšlená scéna i s fiktivní postavou. Ray Foster, který ve filmu odmítá kapelu Queen a je po něm za to hozen kámen, je vymyšlená postava, která je jen mírně inspirovaná šéfem EMI Royem Featherstonem, který považoval skladbu *Bohemian Rhapsody* za příliš dlouhou na singl, ale to je vše.

Manažerem skupiny Queen byl několik let John Reid, kterého ve filmu vyhodí Mercury z limuzíny ve chvíli, kdy se dozví, že jeho osobní manažer Paul Prenter tvrdí, že s Reidovým nápadem, aby se dal Freddie na sólovou kariéru, nemá nic společného. Jak to ale bylo doopravdy? Paul Prenter je ve filmu negativní postavou, možná proto, že v realu prodal veškeré informace o Mercuryem deníku *Sun* (1987) a před celým světem odhalil veškeré jeho neřesti. Prenter pracoval pro Mercuryho více než deset let. Je tedy nemožné, aby takto dlouhý vztah nefungoval. Odchod Johna Reida nebyl tak dramatický, jak je ztvárněno ve filmu. Reid pouze oznámil, že od skupiny odchází a Queen souhlasili.

Ve filmu je také zobrazen rozpad kapely, ke kterému nikdy nedošlo. Podle filmu byl viníkem údajného rozpadu před koncertem Live Aid Freddie Mercury. Kapelu měl zradit podpisem smlouvy na sólovou desku. Realita byla ale zcela jiná. Po vydání desky *Hot space* (1982) si kapela dává poprvé po dvanácti letech svého fungování pauzu. V tomto období se každý z členů kapely věnoval nějakému svému sólovému projektu a úspěch si vzájemně přáli. Po dvanáctiletém maratonu vydávání desek a různých turné si kapela od sebe

odpočinout musela.

Film končí legendárním vystoupením na Live Aid ve Wembley. Tvůrci filmu koncert prezentují jako znovuzrození kapely, živé vystoupení po letech, co spolu kapela nemluvila ani nevystoupila. Poslední koncert přitom Queen reálně odehráli necelé dva měsíce před Live Aid.

Závěr filmu je spojen s oznámením diagnózy AIDS frontmanovi kapely Queen. Na pódium ve Wembley Mercury nastupuje s vědomím, že o smrtelné diagnóze ví a ví o ní i jeho spoluhráči v kapele. Jak to ale bylo doopravdy? Mercury se nechal testovat v roce 1985, výsledek byl ale negativní. Nemoc mu byla diagnostikována v dubnu 1987. Se svou nemocí se svěřil jen svým nejbližším (Mary Austin, Jim Hutton) a samotné kapele se částečně přiznal v roce 1989, úplně v roce 1991.

Tohle jsou asi nejviditelnější rozdíly mezi zobrazením ve filmu a realitou. ČSFD.cz nabízí i možnost pro uživatele napsat nějakou zajímavost o daném filmu, která se u profilu filmu zobrazí. Uživatel *zetpi* například píše o *Bohemian Rhapsody*, že: „v závěrečné scéně během vystoupení na charitativním koncertě Live Aid Freddie Mercury není vůbec zpocený, kdežto na originálním záznamu je jasně vidět, že Freddie Mercury byl celý zpocený. Ve Wembley bývá během července asi 18 °C, které určitě navýšila i technika všude kolem.“¹⁵⁶ Všímavý je i *Dr. Hawkeye*, který zaznamenal, že „ve filmu sledujeme koncert v Rio de Janeiru v roce 1977. Queen ovšem koncertovali v Jižní Americe až v 80. letech a jejich první koncert v Rio De Janeiru plánovaný na 27. března 1981 byl zrušen, když nedostali povolení hrát na Maracanã stadium. Poprvé tam tak vystoupili až 11. a 18. ledna 1985 jako hlavní hvězda festivalu Rock In Rio. Odtud také pochází nahrávka, kterou slyšíme ve filmu.“¹⁵⁷

4.2. Průběh natáčení, komplikace a první ohlasy na film před jeho uvedením

Převedení osudů Freddieho Mercuryho a jeho spoluhráčů z kapely Queen na stříbrná plátna nebylo úplně jednoduché. O vzniku filmu se mluvilo od roku 2010. První jasnější obrysy byly nastíněny v roce 2013, kdy měl hlavní roli Mercuryho hrát komik Sacha Baron Cohen (*Borat*) a na režisérkou stoličkou měl usednout buď oscarový režisér Tom Hooper (*Králova řeč*) nebo neméně známý oceňovaný David Fincher (*Sedm*). Cohenova představa filmu byla

¹⁵⁶ ČSFD.cz. *Bohemian Rhapsody* (2018) | Zajímavosti | ČSFD.cz. [online]. Copyright © 2001 [cit. 26.03.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/zajimavosti/?type=bugs>

¹⁵⁷ Tamtéž.

temnější, příběh měl být divočejší a určený pro dospělé publikum. Prim měly hrát temné stránky kapely Queen včetně drogových závislostí a psychických kolapsů. S tím ale nesouhlasila kapela, která si představovala snímek, který vzdá hold Mercurymu a jeho příběhu. „*Bylo to celé o tvůrčích rozdílech. Brian May je skvělý muzikant, ale špatný producent,*“ okomentoval svůj odchod Cohen v rozhovoru s americkým moderátorem Howardem Sternem.¹⁵⁸

Po dlouhém hledání na režisérskou stoličku usedá Bryan Singer (*X-Men*) a do hlavní role je obsazen Rami Malek (seriál *Mr. Robot*). Vztahy mezi Malekem a Singerem nebyly zrovna dobré. Singer se často na natáčení nedostavil, musel za něj zaskakovat kameraman a režisér tvrdil, že se musí starat o nemocné členy rodiny. K hercům se choval neprofesionálně a díky tomu chtěl odejít i Tom Hollander, který představoval ve filmu právního zástupce kapely a poté jejich manažera. Naštěstí se ke konci natáčení k filmu vrátil. Singerovo neprofesionální chování a nekázeň vyvrcholily tím, že byl studiem Fox dva týdny před koncem natáčení vyhozen.¹⁵⁹ Sám Rami Malek se na filmovém festivalu v Santa Barbaře vyjádřil pro *The Guardian*: „*V mém případě práce s Bryanem nebyla příjemná. Ani v nejmenším. Bryan Singer byl vyhozen. Není to běžné, ale stalo se, co se stát mělo.*“¹⁶⁰ Důvodem jeho předčasného odchodu může být také obvinění, že sexuálně napadl a zneužil nezletilé. V době, kdy světem hýbala kauza MeToo, se jednalo o velice citlivé téma.¹⁶¹ Tyhle domněnky jsou ale ve článcích o výměně režiséra zmíněny jen okrajově.

Hořkost, kterou celý tvůrčí tým měl k vyhozenému Bryanu Singerovi trvala i přes udílení různých filmových cen. I když byl v titulcích uveden jako jediný režisér, žádná z cen k němu nedoputovala a při děkovných řečech nikdy nebyl zmíněn. Byl vyloučen z nominací cen BAFTA za nejlepšího režiséra.¹⁶² Na předávání Zlatých glóbulů byl *Bohemian Rhapsody*

¹⁵⁸ TOTUŠEK, Jaroslav. *Bohemian Rhapsody* mohla být divočejší. Film o kapele Queen provázely porodní bolesti. 1.11.2018 [online]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/kultura/bohemian-rhapsody-mohla-byt-divocejsi-film-o-kapele-queen-provazely-porodni-bolesti.A181031_120144_In_kultura_jto

¹⁵⁹ Fandimefilmu.cz. *Bohemian Rhapsody: Bryan Singer má definitivní výpověď* | Fandíme Filmu [online]. Copyright © 2011 [cit. 26.03.2020]. Dostupné z: <https://www.fandimefilmu.cz/clanek/11996-bohemian-rhapsody-bryan-singer-ma-definitivni-vypoved>

¹⁶⁰ *TheGuardian.com*. Rami Malek: working with Bryan Singer was ‘not pleasant’ | Film | *The Guardian*. [online]. Copyright © 2020 Guardian News [cit. 26.03.2020]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/film/2019/feb/04/rami-malek-says-working-with-director-bryan-singer-on-bohemian-rhapsody-was-not-pleasant>

¹⁶¹ iDnes.cz. Režisér *Bohemian Rhapsody* nedostane ocenění. Kvůli údajnému zneužívání. 7.2.2019. [online]. Dostupné z: http://www.idnes.cz/revue/spolecnost/bryan-singer-ceny-bafta-sexualni-obtezovani-vylouceni-oscar-bohemian-rhapsody.A190207_112528_lidicky_zar

¹⁶² iDnes.cz. Režisér *Bohemian Rhapsody* nedostane ocenění. Kvůli údajnému zneužívání. 7.2.2019. [online]. Dostupné z: http://www.idnes.cz/revue/spolecnost/bryan-singer-ceny-bafta-sexualni-obtezovani-vylouceni-oscar-bohemian-rhapsody.A190207_112528_lidicky_zar

zvolen nejlepším filmem, ale režisérovo jméno nepadlo během večera ani jednou, a to ani při děkovné řeči Rami Maleka, který zmínil téměř celý filmový štáb.¹⁶³

Ze zákulisí natáčení uniklo pár střípků, které nám pomohou dát dohromady jak vlastně samotné natáčení probíhalo. Jako první byl natočen samotný závěr filmu – koncert Live Aid ve Wembley. Ve chvíli, kdy se na sebe herci teprve zvykali, měli zahrát perfektně fungující kapelu. Rami Malek během natáčení odmítl nacvičovat krok po kroku Mercuryho choreografie. Raději využil pohybovou trenérku, díky které mohly být jeho pohyby přirozenější a spontánnější. Herec absolvoval přes 50 hodin kostýmních zkoušek a svůj zpěv poslal samotné kapele Queen ke schválení. Svě si také užil se zubní protézou, která Mercuryho vzezření dodala na autenticitě. Falešné zuby si herec nechal po natáčení pozlatit. Zajímavé je, že většina kostýmů byla původních.¹⁶⁴ Kytara, na kterou ve filmu hraje filmový Brian May, je přesnou replikou skutečné Mayovy kytary, kterou v šedesátých letech vyrobil společně se svým otcem. Natáčení v Mercuryho pravém domě v Londýně muselo být přesunuto jinam, protože bylo rušeno letadly, která prolétala kolem domu.¹⁶⁵

Ze všech informací, které jsem o průběhu natáčení našel, mi ale připadá, že samotné natáčení příjemné nebylo díky neprofesionálnímu chování režiséra, který natočil 90 % snímku. Nebyli spokojeni ani herci a samotná pověst snímku těmito články dost utrpěla. Na výsledném díle se to ale nepodepsalo a ať je Bryan Singer jaký chce, tak odvedl kus dobré práce, za kterou měl být oceněn nejen fyzickou cenou, ale také slovy od svých kolegů. Úspěch filmu přece jen závisí z velké části i na něm. Šlo opravdu o Singerovu nekázeň nebo je možné, že byl režisér puntičkář a pedant, který chtěl mít vše perfektní, a to se ostatním nelíbilo?

Výraznou roli hraje také úloha střihače, která je často opomíjena a jedná se o takové neviditelné filmové umění. V případě *Bohemian Rhapsody* nebyl střihač zapomenut. John Ottman byl oceněn Oscarem za střih tohoto filmu. Díky dobrému střihu se do filmu dostává to správné tempo, které má film mít, a které udrží divákovu pozornost po celou jeho dobu. Ottman se Singerem už dříve spolupracoval a pro *Washington Post* se o jejich spolupráci,

¹⁶³ TOTUŠEK, Jaroslav. *Bohemian Rhapsody není tvůj film. Od režiséra Singera dávají ruce pryč herci i filmový štáb*. 9.1.2019 [online]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/kultura/bohemian-rhapsody-neni-tvuj-film-od-reziseru-singera-davaji-ruce-pryc-herci-i-filmovy-stab.A190108_114130_in_kultura_jto

¹⁶⁴ SEMECKÝ, Petr. 10 věcí, které jste nevěděli o megahitu *Bohemian Rhapsody* | FILMTORO | FILMTORO [online]. Dostupné z: <https://filmtoro.cz/blog/10-veci-ktere-jste-nevedeli-o-megahitu-bohemian-rhapsody>

¹⁶⁵ TRÁVNÍČKOVÁ, Lucie. *Lifecz – Zajímavosti z trháku *Bohemian Rhapsody*: Co se dělo, když byly kamery vypnuté?*. Lifecz. 15.11.2018 [online]. Copyright © 2020 [cit. 26.03.2020]. Dostupné z: https://www.lifecz.cz/trendy/zajimavosti-z-trhaku-bohemian-rhapsody-co-se-delo-kdyz-byly-kamery-vypnute_3838.html

kteřá probíhala jinak než doposud, vyjádřil následovně: „*Neviděl jsem Bryana přes tři roky. Zní to šíleně, ale přijel jsem do Londýna a on mi řekl, že přijde až poté, co proběhne celé natáčení. Teprve pak se sejdeme ve střížně a on uvidí, co jsem já dal dohromady.*“¹⁶⁶ Sám Ottman se vyjádřil, že by některé scény sestříhal jinak.

První ohlasy zámořských novinářů byly rozporuplné. Web *Fandíme filmu.cz*, který se prvním ohlasům pravidelně věnuje, píše, že: „*tu a tam snímek někdo chválí jako energickou pecku nabitou emocemi, která vás snadno strhne do viru hudby kapely. Pak je tu ale zhruba stejně silný zástup novinářů, kteří tvrdí, že je o úplně klasický biopic, který ničím nevyčnívá z řady...ba naopak, možná i dokonce trochu nudí.*“¹⁶⁷ Novináři své názory mohli jen krátce tweetovat, ale téměř všichni se shodují na perfektním výkonu Rami Maleka a velice povedené závěrečné scéně na koncertě Live Aid ve Wembley. Evidentně první ohlasy nebyly daleko od pravdy. Později vydané recenze mluví podobně.

První komentáře na Česko-Slovenské filmové databázi se objevovaly týden před oficiální českou a slovenskou premiérou filmu (1. listopadu 2018) a celkem se jich v tomto období nastrádalo 47. Obvyklé hodnocení bylo pět hvězdiček, tedy plný počet.¹⁶⁸

5 Filmové recenze a uživatelské komentáře ve vybraných médiích

5.1. Filmové recenze na českých webových stránkách

Film *Bohemian Rhapsody* byl očekávaným filmem roku 2018 už jen proto, že se o něm mluvilo dlouhá léta a jeho příprava a samotné natáčení trvalo delší dobu než je obvyklé. Proto recenze vyšly ve spoustě periodik, i na spoustě webových serverů. My se podíváme na recenzi Mirky Spáčilové pro *iDnes.cz*, dále na recenzi Jana Vargy pro *Filmserver.cz* a také na zhodnocení filmu předním českým filmovým kritikem Kamilem Filou.

5.1.1. iDnes.cz (Mirka Spáčilová, 60 %)

1. listopadu 1918 vyšla na webu *iDnes.cz* recenze Mirky Spáčilové na film *Bohemian Rhapsody* s titulkem „*Ať Mercury zpívá. Muzika přebíjí v Bohemian Rhapsody banality*“,

¹⁶⁶ GREIVING, Tim. Did John Ottman save Bohemian Rhapsody? The Oscar winning editor is being praised by colleagues - and mocked online. 4.3.2019 [online]. Dostupné z:

http://www.washingtonpost.com/lifestyle/did-john-ottman-save-bohemian-rhapsody-the-oscar-winning-editor-is-being-praised-by-colleagues--and-mocked-online/2019/03/04/89aed896-3e8e-11e9-922c-64d6b7840b82_story.html

¹⁶⁷ Fandimefilm.cz. Bohemian Rhapsody: Ohlasy chválí dokonalou přeměnu v Mercuryho | Fandíme filmu. 22.10.2018 [online]. Copyright © 2011 [cit. 26.03.2020]. Dostupné z:

<https://www.fandimefilm.cz/clanek/15491-bohemian-rhapsody-ohlasy-chvali-dokonalou-premenu-v-mercuryho>

¹⁶⁸ CSFD.cz. Oficiální profil filmu Bohemian Rhapsody (2018). <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-datetimu/strana-95/>

z čehož vyplývá, že recenze zcela nadšená nebude. Už v úvodu je zmíněno, že filmu sice nic nechybí, ale přebývá půlhodina banalit, a také že se jedná spíše o film mapující život Freddieho Mercuryho než kapely Queen. Celkových 60 % je daleko za hodnocením uživatelů ČSFD, kde se číslo vyšplhalo na 88 % a film figuruje v žebříčku nejlepších filmů. Celý článek obsahuje i trailer filmu a okénko se základními informacemi o filmu.

Jako pozitiva filmu autorka vyzdvihuje hudební stránku, perfektní výkon hlavního představitele Rami Maleka a věrné ztvárnění živých vystoupení kapely. Hlavně to závěrečné na Live Aid ve Wembley. Pro Rami Maleka se jedná o první významnou a pro diváka zapamatovatelnou roli, které se zhostil se ctí. Osvojil si Mercuryho držení těla, chůzi a návyky dokonalého showmana. Zajímavé je přirovnání k výstřednímu Amadeovi, a to hlavně ve chvíli, kdy se postava Mercuryho nechová zrovna příkladně.

Negativně hodnotí standartní a neoriginální vyprávění příběhu kapely, které je typické pro životopisné filmy. Ve chvíli, kdy jde hudba stranou se drží „*Bohemian Rhapsody klasické kuchařky pro příběhy kapel.*“¹⁶⁹ Klubové začátky, smlouvy, alba, vystoupení v televizi, turné. Spáčilová zmiňuje také špatně využitý motiv Mercuryho homosexuality, který se „*pouze nevtíravě naznačuje, bohužel postupně přeroste takřka v klíčové téma završené diagnózou AIDS.*“¹⁷⁰ Autorka kritizuje klišé soukromé osamělosti přebíjené velkými večírky a parazity na Mercuryho slávě. Negativně hodnotí i druhou polovinu filmu, která se podle ní vyloženě vleče. Závěr je ale dle jejích slov povedený.¹⁷¹

Pokud nahlédneme do diskuse pod článkem, kde je 187 komentářů, nalezneme tam čtyři typy komentářů – uživatel s recenzí souhlasí, uživatel s recenzí nesouhlasí, uživatel nemá rád recenze Mirky Spáčilové, uživatel komentuje mimo téma. Veřejné diskuse nebývají obvykle příliš kultivované. V této se dá najít několik zajímavých názorů, ale také několik nevybíravých slov k autorce textu.

Film je autorkou hodnocen spíše průměrnou známkou, což neodpovídá šílenství, které kolem filmu vzniklo, cenám, které byly za film uděleny a ani hodnocení běžného diváka na ČSFD.cz. Osobně si nemyslím, že by byl film bez chyby, ale po prostudování kompletní biografie kapely si troufám říct, že nejen hudební pasáže, ale i život Mercuryho, jsou ve filmu zpracovány obstojně. Autorka zjevně kapelu příliš do hloubky nesledovala

¹⁶⁹ SPÁČILOVÁ, Mirka. RECENZE: Ať Mercury zpívá. Muzika přebíjí v Bohemian Rhapsody banality. iDnes.cz. [online]. 1.11.2018. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/film-televize/bohemian-rhapsody-queen-rami-malek-freddie-mercury-recenze.A181101_092134_filmvideo_ts

¹⁷⁰ Tamtéž.

¹⁷¹ Tamtéž.

před napsáním recenze a dala na obecně známé informace o Mercuryem a jeho kapele.

5.1.2. Filmserver.cz (Jan Varga, 8/10)

Jan Varga z webu *Filmserver.cz* má k recenzi na *Bohemian Rhapsody* trošku jiný přístup. Z titulku „*Ve filmu Bohemian Rhapsody ožívá hudební legenda Freddie Mercury*“ není jasné, zda bude film hodnocen pozitivně nebo negativně. Neovlivňuje tak potenciálního diváka rovnou a dává čtenáři možnost rozhodnout se po přečtení recenze. Recenze vyšla 31. října 2018, tedy den před oficiální premiérou filmu, a kromě samotného textu recenze obsahuje i okénko se základními informacemi o filmu, fotografie z filmu, oficiální plakát, trailer a prostor pro uživatelský komentář. Ten tu ale není ani jeden.

Začátek recenze se zabývá popisem děje filmu a zmínkou, že jde spíše o film o Mercuryem než o jeho kapele. Následuje připomenutí problémů, které natáčení provázely – přepisování scénáře, změna hlavního představitele nebo výměna režisérů uprostřed natáčení. Pozitiv je v tomto případě více než v recenzi na *iDnes.cz* a i já se s touto recenzí ztotožňuji více.

Co je hodnoceno pozitivně? Autor je rád, že film nekončí „*uslzeně vyděračským umíráním na AIDS*.“¹⁷², ale legendárním koncertem ve Wembley. Vyzdvihuje herecký výkon Rami Maleka, a to hlavně v momentech, kdy „*pouhou nápodobu vylepšuje určitou drobností, jako jsou záchvěvy rtů, pohyby očí, zalykání se při dojetí a podobné herecké nuance*.“¹⁷³ Autor se věnuje také režijní stránce filmu. Režie Bryana Singera odpovídá jeho zkušenostem. Film má spád, je zábavný a v hudebních sekvencích téměř dokonalý, přičemž poslední čtvrt hodina je vyloženě úchvatná. Vyzdvihuje režisérovo umění pohlídat si kvalitní výkony všech herců (Lucy Boynton v roli Freddieho přítelkyně, Mike Myers jako hudební producent) a smysl pro detail v různých gay motivech, extravagantních oblečcích a neobvykle upravených knírech.

Film je podle autora dost sterilní a snaží se být co nejvíce nezávadný a neurážející. Žádná nahota ani sex, drogy jen okrajově, téměř žádné pikantní historky ze zákulisí a soukromí. A to všichni ví, že Queen nebyli žádní svatoušci. Zůstává jen standardní životopisný snímek, což je škoda. Autor uvádí, že v tomhle mohli tvůrci filmu více experimentovat a ukázat i trošku ze stinné stránky kapely. Co si ale filmaři nepohlídali je

¹⁷² VARGA, Jan. Recenze: Ve filmu Bohemian Rhapsody ožívá hudební legenda Freddie Mercury - filmserver.cz. 31.10.2018 [online]. Copyright ©2010 [cit. 25.03.2020]. Dostupné z:

<https://filmserver.cz/clanek/14032/bohemian-rhapsody/>

¹⁷³ Tamtéž

stárnutí hlavních hrdinů ve filmu. Za celých patnáct let, které film mapuje, vypadá celá kapela pořád stejně. Jsem rád, že autor zmínil občas laciné využití písni kapely ve filmu, které mohou vyznít jako výsměch – „*třeba když Freddie odchází z nemocnice, kde mu právě diagnostikovali HIV, a k tomu hraje Who Wants to Live Forever.*“¹⁷⁴

V závěru je shrnuto celkové vyznění filmu, zdůraznění hlavního negativa i pozitiva snímku. Film je ohodnocen známkou, kterou bych dal filmu i já. Podobný pocit jako autor jsem měl po odchodu z kina také. Co se týče údajů v recenzi, tak je škoda, že autor zmiňuje pouze roli režiséra a nebere v potaz důležité funkce střihače nebo scénáristy. Spád filmu je dán zručností a dobrým okem střihače. To, co za životní osudy a zvraty bude do filmu zaneseno, má na svědomí scénárista. Scénář Anthonyho McCartena, který má za sebou scénáře k životopisné *Teorii všeho* o Stephenu Hawkingovi nebo k *Nejtěmnější hodině* o Winstonu Churchillovi, má zkušenosti s tímto typem filmu a je dost možné, že pracoval s pokyny, které dostal od kapely. Film musí být přístupný a nesmí pobuřovat a očerňovat jméno kapely a Freddieho památku. Atmosféru filmu dokresluje třeba i její hudební stránka. V této oblasti se mohl autor recenze více informovat.

5.1.3. Jestevetsikritik.cz (Kamil Fila, bez hodnocení)

2. listopadu 2018 vyšla na webu www.jestevetsikritik.cz videorecenze Kamila Fily, jejíž popisek zní následovně: „*Bohemian Rhapsody je velmi konvenční film o britské skupině Queen a zpěvákovi Freddie Mercury. Diváci se dozví velmi málo o zpěvákově mládí, téma jeho sexuální promiskuity je upozaděné, film končí koncertem, který znamenal vrchol v životě skupiny. Zbývající členové kapely chtěli hezký film o sobě.*“¹⁷⁵ Již třetí recenze tedy potvrzuje, že hlavním znakem filmu je jeho konvenčnost (chybí originalita, snímek je běžný a rutinní). Pod recenzí je možnost komentáře, samotné video bylo poskytnuto i pro web *Aktualne.cz*, s kterým Fila spolupracuje.

Stejně jako výše uvedení recenzenti, tak i Fila zmiňuje, že se jedná spíše o sledování osudů samotného Mercuryho než kapely Queen. Ani on nevynechá zmínku o problémech při natáčení a rovnou vypichuje rozdíly mezi vybraným Rami Malekem a původně zamýšleným Sachou Baron Cohenem v roli Mercuryho. Podle něj by se Cohen na roli

¹⁷⁴ VARGA, Jan. Recenze: Ve filmu *Bohemian Rhapsody* ožívá hudební legenda Freddie Mercury - filmserver.cz. 31.10.2018 [online]. Copyright ©2010 [cit. 25.03.2020]. Dostupné z: <https://filmserver.cz/clanek/14032/bohemian-rhapsody/>

¹⁷⁵ FILA, Kamil. *Bohemian Rhapsody*. Home [online]. Copyright © 2016 JestevetsiKritik.cz [cit. 25.03.2020]. Dostupné z: <https://www.jestevetsikritik.cz/videorecenze/759-bohemian-rhapsody>

Mercuryho hodil více díky fyzickým proporcím, Malek má v sobě jistou podivnost jako měl právě frontman kapely Queen. Zmíněný Cohen chtěl nepřístupný sexuální film, který ale kapela zadržela, a tak vznikl tento „hezký film o Queenech“.

Kamil Fila se vyvaruje jakémukoliv hodnocení pomocí hvězdičkové nebo číselné škály a v jeho videu je těžké jednoznačně určit co sám autor bere jako negativum a co na filmu vyzdvihuje. Jako plus vidí dokonalé napodobování Mercuryho v podání Maleka. Jako negativum lze brát zmínku o absenci Mercuryho začátků a cesty, jak vlastně ke svému talentu přišel.¹⁷⁶

Mě osobně se líbí, že do videorecenze vkládá zajímavosti, na které nabaluje svoje osobní pocity z filmu. Dokonalé napodobení Mercuryho doplňuje zmínkou o tom, že jeho hlas ve filmu je kombinací opravdového hlasu Mercuryho, Malekova hlasu a hlasu imitátora Mercuryho. Vyzdvihl bych také uvedená přirovnání. Film je natočen opulentně, honosně, stejně jako točila svoji hudbu a klipy kapela. Film pracuje s tím, co Queen dělají ve své hudbě – zapojují do děje publikum. Film tak vyvolá v lidech dávné emoce, které mohli při poslechu kapely cítit.

5.2. Filmové recenze v zahraničním tisku (jeho online forma)

Nejinak tomu bylo i v zahraničních médiích. Novináře v USA i Velké Británii zajímalo, jak režisér ztvární osudy jedné z nejpůlnějších kapel 70. a 80. let minulého století. Zařadil jsem pro srovnání recenze z amerických *The New York Times*, britských *The Times* a *The Daily Telegraph*. Zahraniční recenze jsou ale ještě více negativní než ty české. Troufám si říct, že jsou často i dost drsné.

5.2.1. The New York Times (A.O.Scott, bez hodnocení)

Recenze na film *Bohemian Rhapsody* vychází na stránkách *The New York Times* 30. října 2018 a její titulek má stejný název jako jeden z hitů kapely Queen „*Another one bites the dust*“. Článek kromě oficiálních fotografií z filmu a traileru obsahuje také základní informace o filmu, prokliky na související články a odkaz na profilu filmu na *IMDb.com*. Recenze není ohodnocena počtem hvězdiček ani procenty.

Recenze začíná představením písně, po které je film pojmenován. Následuje krátký popis děje filmu. Ne ve všech recenzích bývá děj nastíněn. Autor tvrdí, že film má dvě

¹⁷⁶ FILA, Kamil. *Bohemian Rhapsody*. Home [online]. Copyright © 2016 JesteVetsiKritik.cz [cit. 25.03.2020]. Dostupné z: <https://www.jestevetsikritik.cz/videorecenze/759-bohemian-rhapsody>

roviny. První sleduje obtížný vztah s jeho konzervativní indickou rodinou. Druhá zkoumá vztahy v kapele, vytváření jejich hudby a jak jim to spolu fungovalo na koncertech. Po této stránce bude zvědavost diváka uspokojena. Scott píše, že „*hity kapely Queen byly vždy spíše o zvuku a senzaci než o smyslu, Mercuryho texty byly prostředkem jeho mimořádného hlasu. Je tedy smutné, že Bohemian Rhapsody je konvenční záležitost. I přes Malekův povedený pokus o napodobení Mercuryho chování.*“ Autor si myslí, že realita byla určitě mnohem zajímavější a je škoda, že vyprávění příběhu kapely je plné klišé a takových úprav, aby diváka nepobouřilo.

Závěrem vyjadřuje, že snímek *Bohemian Rhapsody* připomíná, že skupina existovala, ale ukazuje jen povrchově jak doopravdy fungovala: „*S YouTube a hromadou vinylových desek můžete dělat lépe. Easy come, easy go.*“¹⁷⁷

5.2.2. The Times (Kevin Maher - 2/5, Tom Shone – 3/5)

Britský deník *The Times* uvedl na svém webu hned dvě recenze. Bude možné tedy porovnat, jak se liší pohled dvou autorů, kteří píšou pro stejný deník a koukají na tentýž film.

První z recenzí napsal Kevin Mahner 24. října 2018 a nese jednoduchý titulěk „*Film Review: Bohemian Rhapsody.*“ Už v prvním odstavci mě zaujal názor autora, který hodnotí zpracování životopisných filmů za posledních několik let. Achillovou patou podle něj je to, že vypadají, jako by je někdo natáčel podle internetové encyklopedie *Wikipedie*. Autor si ale myslí, že *Bohemian Rhapsody* nedosahuje ani té kvality, že by byl pasován na „wiki-film“. Film je divákovi naservírován tak, jak by si příběh rockové kapely představovalo batole.

Mahner mnoho pozitivního na filmu opravdu nevidí. Běžný film divákům nabízí dramatický konflikt, který v *Bohemian Rhapsody* chybí. Například vznik kapely by mohl být podmíněn právě tímto zvratem, je ale pouze podložen tím, že Mercury má obrovský talent. Autor si také myslí, že postavy Rogera Taylora a Briana Maye jsou vykresleny lépe než postava Johna Deacona, který se nepodílel na produkci filmu, kdežto dva výše zmiňovaní ano.

Mahner nemá pochopení ani pro zasazení hitů kapely do filmu. Podle něj dělá film ze sledujícího diváka, který nemá vlastní představivost. Písně jsou do děje napasovány tak, aby podtrhly situaci a divákovi tak vysvětlily aktuální stav, který ve filmu panuje.

¹⁷⁷ SCOTT, O.A. ‘Bohemian Rhapsody’ Review: Another One Bites the Dust - The New York Times. [online]. Copyright © [cit. 25.03.2020]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2018/10/30/movies/bohemian-rhapsody-review.html>

Na filmu je patrný boj Mercuryho s jeho osobními vnitřními potřebami a démony. Jedná se ale pouze o náznaky. Divákům je jeho odolávání servírováno tak, aby si při sledování říkali: „*Don't do it, Freddie! Don't go the gay way!*“. V další části filmu odhalí svoji orientaci v jedné z velice nepovedených scén, začne objevovat svět z jiného úhlu a je mu diagnostikován AIDS. Mercuryho nemoc je ve filmu ztvárněna velice okrajově až přecitlivěle. V podstatě je naznačena jen pár drobnými zakašlánými, diagnózou a scénou, ve které Freddie oznamuje: „*Nemám čas se stát obětí!*“, jenž je předzvěstí předvídatelného finále. Koncertu Live Aid ve Wembley.

Jediným pozitivem, které se dalo z recenze vyčíst je perfektní zosobnění Ramiho Maleka v roli Freddieho Mercuryho. Tomu je ale věnována pouze poznámka v závorce u jména herce.

I když autor nenechal na filmu nit suchou, uděluje mu dvě hvězdičky. V závěru se i sám sebe ptá proč tomu tak je a sám si i odpovídá: „*The music, silly. Beautifully presented, in some cases recreated (with the help of the Queen tribute singer Marc Martel), it makes this idiotic dirge just about bearable and sprinkles the proceedings with a hint of soul.*“¹⁷⁸

Recenze Toma Shoneho vyšla 28. října 2018 pro nedělní vydání *The Sunday Times*. Jedná se o dvojrecenzi, z nichž jedna je právě na *Bohemian Rhapsody* a druhá na film s Joaquinem Phoenixem *Don't Worry, He Won't Get Far on Foot*. Autor hodnotí film třemi hvězdičkami z pěti.

Shone film označuje jako zábavný, ale zároveň také jako slabý, co se týče nějaké originality při procesech tvorby filmu. Snímek kopíruje dávno vytvořené cesty a neohrabaně vytváří své vlastní. To ale minimálně. Autor popisuje skutečné rysy Mercuryho a zároveň chválí herecký výkon Maleka, který fantasticky ztvárnil tohoto exotického mimozemšťana. To, že na sebe Malek dokáže strhnout pozornost, je hlavní, co film táhne kupředu. Jsou vypíchnuty jeho perfektně zahráná extravagance a showmanství, s kterým se narodil. Věrně je také ztvárněna vzájemná inspirace Mercuryho a baskytaristy Briana Maye, který je perfektně zahrán Gwilymem Lee. Díky těmhle aspektům by se dalo bez problémů filmem projít. Problém je jeho šablonovité ztvárnění.

Na závěr Tom Shone uvádí, že by si přál „*aby byl film tak divný jako Mercury. Místo toho je příliš šablonovitý a předvídatelný, a to i přesto, že kapela byla pobuřující a jediná*

¹⁷⁸ MAHNER, Kevin. Film review: Bohemian Rhapsody | The Times. 24.10.2018 [online]. Copyright © Times Newspapers Limited [cit. 31.03.2020]. Dostupné z: <https://www.thetimes.co.uk/article/film-review-bohemian-rhapsody-n7b9ksh73>

svého druhu. Brian May říká zástupci hudebního businessu: „Vzorci jsou úplná a naprostá ztráta času.“ Škoda, že tvůrci filmu se všech předepsaných vzorců drželi.¹⁷⁹

Recenze není tak drsně napsaná jako ta od Kevina Mahnera, zároveň se jen okrajově dotýká negativ, která film má a nedostatečně vysvětluje průměrné hodnocení. Příliš mnoho prostoru je věnováno hlavnímu představiteli Mercuryho a popisu jednotlivých scén na plátně, z kterých není vyvozen žádný závěr.

5.2.3. The Daily Telegraph (Tim Robey, 3/5)

Recenze Tima Robeyho pro *The Daily Telegraph* sice hodnotí *Bohemian Rhapsody* třemi hvězdičkami z pěti, příliš pozitivního v ní ale najít nelze. Článek vyšel 22. ledna 2019, tedy několik měsíců po premiéře, a nese titulek „*Big on swaggering spectacle, but far from a killer Queen*“ neboli „*Blízko ohromující podívané, daleko od vraha Queen*.“

Autor tvrdí, že film dokáže vypíchnout největší úspěchy kapely, zároveň ale jen velmi málo nastíní negativní stránky osudů členů kapely. Film se vydává zlatou střední cestou, jejímž účelem je kapelu výrazně nepoškodit. Recenze se okrajově věnuje trnité cestě, která vedla k natočení filmu a zmiňuje zřejmě několikrát přepsaný scénář, který definuje jako bezpečný a opatrný. Scénář má sice spoustu dramatických událostí, ale jede podle zavedené šablony, odškrťává si hit po hitu, není šokující, ale ani překvapivý. Některé scény jsou pouze načrtnuté, ale nedořešené. Kdyby byly kompletní, mohl by film vyznít lépe.

Je to první recenze, ve které nalezneme i kritiku na výkon Rami Maleka. Kritik sice tvrdí, že Malek profilově jako Mercury docela vypadá. Prý ale nedokáže zosobnit megastar jakou Freddie Mercury doopravdy byl. Mercury byl překvapivě hbitý vzhledem k jeho svalnaté postavě, kdežto Malek vypadá jako exotická cvičená tanečnice a falešné zuby jsou mu spíše ke škodě. Mercuryho pochybná upocená představení na podiu jsou poměrně dobře zvládnutá, a to zejména v provokativním finále, které zachránilo film. Film má bohužel zvyk osekávat Malekova představení, přeskakovat na ostatní členy kapely nebo na kohokoli kdo se naskytne v davu fanoušků. Přitom celá podstata Freddieho Mercuryho byla, že jste z něj nemohli spustit oči. Zde je znát alespoň náznak pozitivu z autorova názoru.

Autor se také zamýšlí nad tím, že by očekával, že film v roce 2018 o Freddie Mercuryem by mohl být upřímnější. Nápad Sacha Barona Cohena v roce 2010 byly odvážné

¹⁷⁹ SHONE, Tom. Film review: *Bohemian Rhapsody*; Don't Worry, He Won't Get Far on Foot | 28.10.2018 | The Sunday Times. [online]. Copyright © Times Newspapers Limited [cit. 31.03.2020]. Dostupné z: <https://www.thetimes.co.uk/article/film-review-bohemian-rhapsody-rami-malek-don-t-worry-he-won-t-get-far-on-foot-joaquin-phoenix-njh6jt6tw>

a autor doufal, že se alespoň nějaký z nich do filmu promítne. Film se přitom drží ve střední proudu – nešokovat, nepobuřovat, zůstat při zemi.

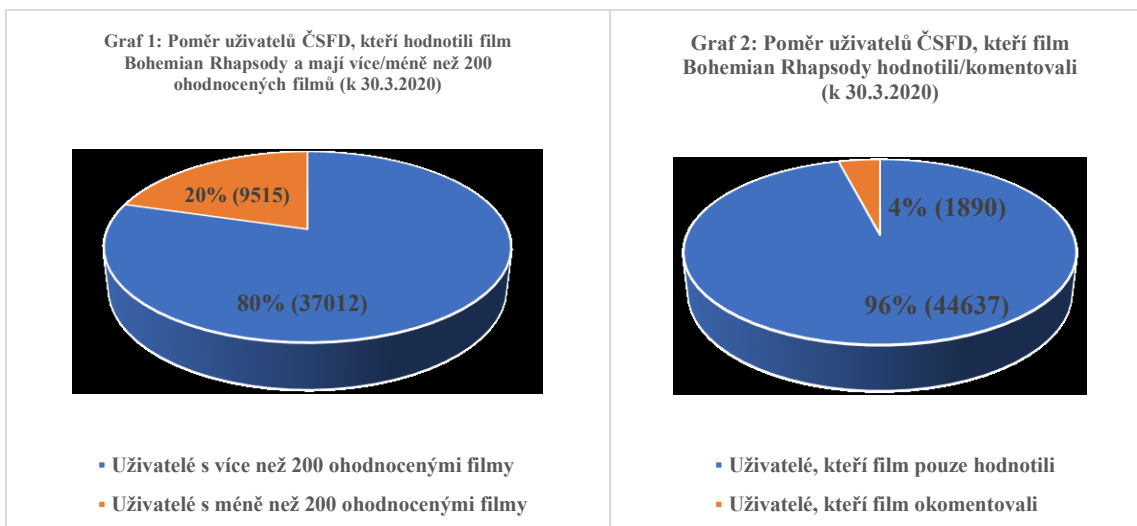
Konečné zhodnocení filmu autor shrnuje do několika slov: „*The final hurrah for Mercury's genius, this huge, hubristic spectacle lets you grant his troubled film a pass: at least it keeps on fighting to the end.*“, volně přeloženo to znamená následující: „*Tato nafouknutá arogantní podívaná může být obrovskou ránou pro Mercuryho genialitu. Nelze ale filmu upřít, že se snaží bojovat až do úplného konce.*“¹⁸⁰

5.3. Uživatelské komentáře na Česko-Slovenské filmové databázi

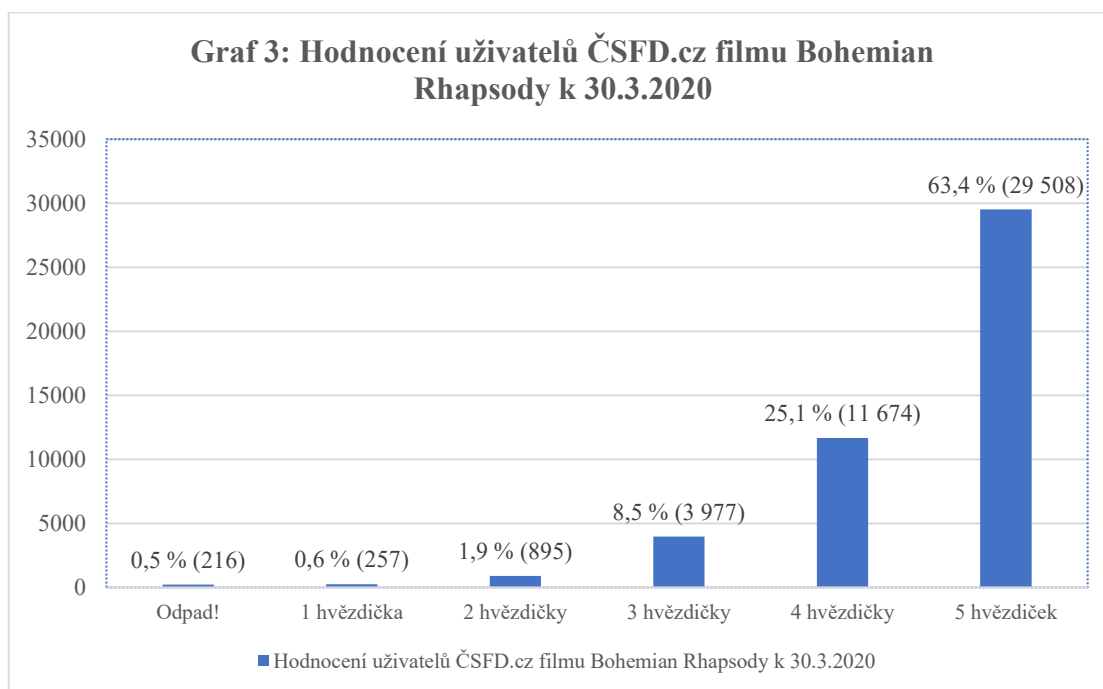
K 30. březnu 2020 měl film *Bohemian Rhapsody* na portálu Česko-Slovenské filmové databáze celkem 46 527 hodnocení, z toho bylo 37 012 hodnocení uživatelů, kteří mají ohodnoceno víc než 200 filmů a jejich hodnocení se promítá do celkového hodnocení filmu. Film má k tomuto dni celkové hodnocení 88 % a okupuje 49. místo v žebříčku nejlepších filmů a 104. místo nejoblíbenějších filmů. Uživatelé napsali celkem 1890 komentářů. Komentáře lze řadit třemi různými způsoby – od nejnovějších po nejstarší, podle počtu bodů uživatele nebo podle hodnocení. Veškerá výše uvedená data a data použitá pro grafy, mi byla zaslána Martinem Pomothym, vlastníkem webu ČSFD.cz. Běžný uživatel ČSFD.cz se k těmto datům nedostane.

První graf znázorňuje poměr uživatelů, kteří mají ohodnoceno více než 200 filmů a mohou tak celkové hodnocení filmu ovlivnit a uživatelů, kteří se do celkového hodnocení nezapočítávají. Druhý graf zobrazuje poměr uživatelů, kteří film pouze hodnotili, ale nenapsali komentář proti uživatelům, kteří film ohodnotili a okomentovali. Z prvního grafu lze vyčíst, že většina uživatelů má ohodnoceno více než 200 filmů a může tak promlouvat do celkového hodnocení filmu. Dá se tedy říct, že tito uživatelé jsou aktivní. Dvacetiprocentní část, která toto kritérium nesplnila zahrnuje uživatele nové a neaktivní. Druhý graf znázorňuje, že jen malé procento uživatelů se pouští do komentování filmu. Většina z nich pouze hvězdičkově ohodnotí. Pro zajímavost: K 30. březnu 2020 bylo na ČSFD.cz celkem 495 715 registrovaných uživatelů. *Bohemian Rhapsody* hodnotilo 46 527 z nich, což představuje 9,4 % z celkového počtu registrovaných uživatelů.

¹⁸⁰ ROBEY, Tim. *Bohemian Rhapsody*, review: Big on swaggering spectacle, but far from a killer Queen. The Telegraph - Telegraph Online, 22.1.2019 [online]. Copyright © Telegraph Media Group Limited 2020 [cit. 27.03.2020]. Dostupné z: <https://www.telegraph.co.uk/films/2018/10/23/bohemian-rhapsody-review-big-swaggering-spectacle-far-killer/>

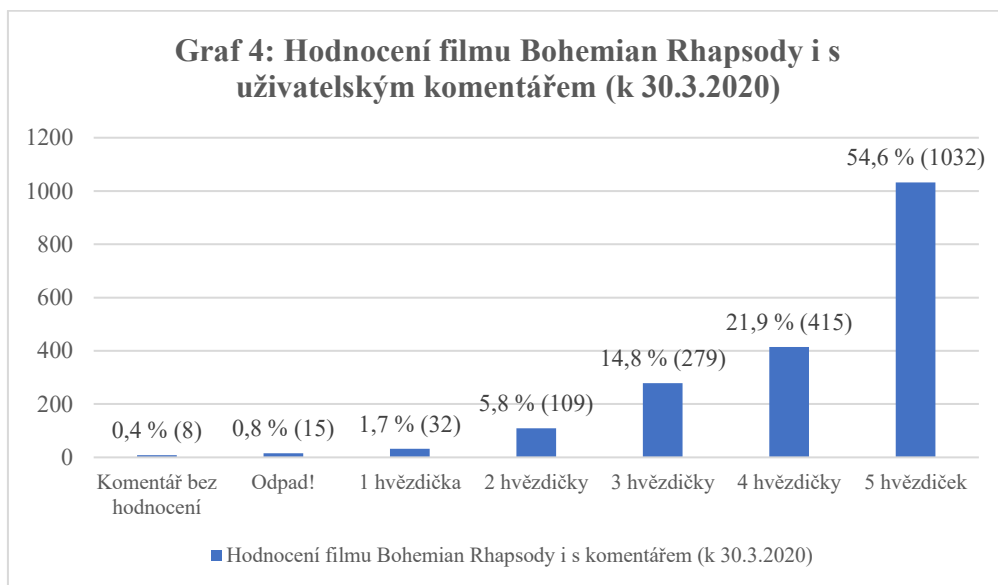

Třetí graf znázorňuje jednotlivá hodnocení, která ČSFD.cz nabízí na své škále. V grafu je uveden vždy počet uživatelů, který film *Bohemian Rhapsody* hodnotili danou známkou. Z celkového počtu 46 527 hodnotících si jen zlomek z nich myslí, že by film byl podprůměrný. Naopak více než polovina hodnotících film hodnotí plným počtem hvězdiček, tedy jako stoprocentní. Důležité budou pro tuto fázi komentáře. Z těch zjistíme, zda opravdu pět hvězdiček odpovídá 100 procentům nebo jestli uživatel, který ohodnotil film plným počtem, má k filmu nějaké výhrady, ale díky omezené škále hodnocení nemá jak svůj názor vyjádřit pomocí hvězdiček.

Čtvrtý graf znázorňuje veškeré komentáře, které byly napsané k profilu filmu *Bohemian Rhapsody* na ČSFD.cz. Zahrnuty jsou i komentáře, které neobsahují hvězdičkové

hodnocení. V porovnání s předchozím grafem jsou uživatelé, kteří film komentují více přemýšliví a počítají s tím, že budou své hvězdičkové hodnocení chtít nějak vysvětlit. Procento pěti hvězdičkového hodnocení je tedy nižší, ale stále většinové. Procentuální podíl nadprůměrných hodnocení (4 a 5 hvězdiček) je nižší než na předchozím grafu.

Je zřejmé, že uživatelské komentáře a recenze se budou od sebe lišit převážně jazykovou formou, ale třeba tomu bude jinak. V následujících řádcích se pokusím zjistit, jestli se kromě jazyka liší uživatelské komentáře i po obsahové stránce, ale také jestli se uživatelé snaží alespoň přiblížit jazykové formě jakou používají recenzenti. Analýza uživatelských komentářů na Česko-Slovenské filmové databázi není jen obsahová, ale i formální a jazyková. Veškeré citované komentáře jsou ponechány ve své původní podobě, tedy se všemi pravopisnými, interpunkčními, typografickými, stylistickými chybami či nevhodnými slovy. Původně jsem chtěl všechny komentáře přečíst a hromadně analyzovat, ale každá skupina hodnocení má něco specifického, proto provedu rozbor tímto způsobem a vyvodím z něj patřičný závěr.

První zkoumanou skupinou komentářů jsou komentáře, které jsou **bez hvězdičkového hodnocení**. Je jich pouze osm, ale zajímavá je jejich rozdílnost, stejně jako to, že se mezi uživateli vyskytují takoví, kteří snímek pouze okomentují. V první řadě mě zaujalo to, že mezi komentáři je jeden, jehož pisatel film ani neviděl a vyjadřuje se k současné popkultuře v souvislosti s filmem *Bohemian Rhapsody*. Čas si evidentně člověk najde na vše. Pouze jeden z osmi komentářů je vyloženě nadšený. Uživatel *Mainstage..* sám uznává, že jeho komentář zřejmě nemá žádnou výpovědní hodnotu, ale podle něj byl film „...neskutečná jízda i pro absolutního ignoranta. Taková ta zlatá pí*ovina/socha by ho

neměla minout. Výkon noo, nemám slov.“¹⁸¹ Zbylých šest uživatelů film označuje jako přeceňovaný, nudný a průměrný. Negativně hodnotí výběr Ramiho Maleka do hlavní role a také to, že film zamlčuje důležitá fakta o skupině.

Patnáct uživatelů ohodnotilo film hodnocením „odpad!“, tedy tím úplně nejnižším. Mezi nicneříkajícími komentáři například od *Iku75*: „Odpad“¹⁸², *Sorensen*: „Nic moc“¹⁸³ nebo *Steve_Zissou*: „Sterilní sracka.“¹⁸⁴, lze ale najít i zajímavé názory, které by při hlubším rozboru mohly fungovat jako opravdová recenze. Komentář uživatele *Angelopul* se recenzi blíží nejvíce: „Ačkoliv si myslím že Rami Malek ztvárnil Freddieho dobře a písničky the Queen mám rád, myslím si že *Bohemian Rhapsody* je špatný film respektive velmi špatná pouťová atrakce. Film se podbízí většinovému vkusu, neobsahuje nic co by mohlo někoho pobouřit, což je v absolutním protikladu se skutečným životem Freddieho. The queen jsou zde vyobrazeni jako svatoušci, mejdany co Freddie dělal, drogy co bral, promiskuita, toto vše je nějaký úlet Freddieho, do kterého ho zátahli zlí gayové. Ale Freddie se na sklonku svého života poučí a napraví, aby na dobročinném koncertu vydělal nějaké peníze pro Afriku, (ve skutečnosti zlomek příjmů the Queen) Patetické, samoučelné ale hlavně úplně vycucané z prstu. Stejně jako řada dalších situací a dialogů které se nikdy neodehrály, nebo byly podobně jako zmíněný koncert jen epizodou, ale film na nich staví hloupý uměle melodramatický příběh. A přitom celá věc šla uchopit jinak: odvážně, neotřele, vzpurně, elegantně, novátorsky, a nebo naopak realisticky, pokusit se opravdovou výpověď, ale především hlavně tak, jak by si Freddie a jeho tvorba zasloužili.“¹⁸⁵ Komentář obsahuje většinu negativního, co bylo uvedeno i v recenzích. Líbí se mi, že autor poukazuje na lživá fakta, která film obsahuje a divákovi tak servíruje situace, které se nikdy nestaly. Ostatní komentující vyčítají filmu jeho překrucování faktů, vymyšlené scény, nesympatičnost herců, klišovitý a banální děj. V porovnání s komentářem, který by se s trochou úprav mohl vydat jako část recenze, uvádím i jeden lidovějšího rázu, který poukazuje na mainstream, který hýbe dnešním filmovým světem. Uživatel *Marenre* píše: „Od Singera se nedalo čekat nic jiného než komerční tah na mainstreamovou bránu a s naprosto jasným kurzem bez rizika.

¹⁸¹ *Bohemian Rhapsody*: Komentáře. 26.11. 2018[online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-95/>

¹⁸² *Bohemian Rhapsody*: Komentáře. 10.2.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-95/>

¹⁸³ *Bohemian Rhapsody*: Komentáře. 20.3.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-94/>

¹⁸⁴ *Bohemian Rhapsody*: Komentáře. 15.1.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-94/>

¹⁸⁵ *Bohemian Rhapsody*: Komentáře. 13.1.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-94/>

*Samozřejmě se to povedlo a všechny ovce se v kině rozbečely. Nemyslím si, že zrovna sexuální živel jako byl Freddie si zasloužil totálně sterilní, vykastrovanou pohádku a aby ho navíc hrál groteskní umpalumpa...ale nic jiného se v dnešní době stát ani nemohlo.*¹⁸⁶

*BigbyWolf: „Jako Queen bez Mercuryho...Vykastrovaná, lesknoucí se nuda.*¹⁸⁷

Takovým titulkem bych označil 32 komentářů, které byly napsány s **jednohvězdičkovým hodnocením**. Při čtení těchto komentářů jsem několikrát narazil na srovnání s filmem *The Doors* (1991) Olivera Stonea, který realitu zobrazuje věrněji a nebojí se zobrazit i to špatné, co kapelu *The Doors* potkalo. Často je také kritizován střih, vizuální postprodukce a nasvícení filmu. Ve spoustě komentářů se objevuje kritika na závěrečné vystoupení Live Aid, které provází rušivé prostřihy na diváky sledující přenos v televizi nebo na telefonisty, kteří přijímají peníze, které se během koncertu vybíraly. Objevují se i homofobní komentáře, které naznačují, že vysoké hodnocení filmu musí být způsobeno tím, že ho hodnotili sami homosexuálové (*TenPravy: „Už Vám schází další shlédnutí Zkrocené hory? Nebo je to tady samá bukva? Ten film je sračka o tom, jak si to dvě homoklády rozdávají a u toho jedna z nich zazpívá.*¹⁸⁸). Uživatel *pařka* kritizuje způsob, jakým tvůrci předhazují proces hudební tvorby. Ve filmu to tak vypadá, že vše vzniklo na první dobrou a od začátku se vědělo, jak bude skladba vypadat.¹⁸⁹ Tím, že je komentářů více než těch odpadových a těch bez hodnocení, dá se mezi nimi vybrat i zajímavý názor a většina z nich se snaží hodnotit věcně a objektivně.

U **dvouhvězdičkových komentářů**, kterých je 109, je vidět, že se uživatelé ČSFD.cz více věnují hereckému výkonu Ramiho Maleka. Převážně jej hodnotí ale negativně. Při ztvárnění Mercuryho Malek přehrává, chybí mu charisma a je spíše karikaturou opravdového Mercuryho. Opravdový Mercury neměl tolik vykulené oči, nešíšlal a maskéři prý jeho líčení a předkus přehnali do takové míry, že je na plátně spíše rušivým aspektem. *Zema24* píše, že: *„celý film přemýšlel, jestli hlavní hrdina vypadá více jak Mick Jagger a nebo Michael Jackson při natáčení klipu k písničce Thriller.*¹⁹⁰ Často také litují toho, že hlavní roli nedostal původně obsazený Sacha Baron Cohen. Alespoň by lidé poznali, jaký

¹⁸⁶ Bohemian Rhapsody: Komentáře. 7.1.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-94/>

¹⁸⁷ Bohemian Rhapsody: Komentáře. 16.1.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-93/>

¹⁸⁸ Bohemian Rhapsody: Komentáře. 22.1.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-94/>

¹⁸⁹ Bohemian Rhapsody: Komentáře. 14.8.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-93/>

¹⁹⁰ Bohemian Rhapsody: Komentáře. 15.3.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-91/>

Mercury doopravdy byl (často protivný, nesnesitelný, namyšlený a pod vlivem drog nepoužitelný) a po zhlédnutí filmu na něj neměli zkreslený názor.

Několikrát je film přirovnán kvůli maskám a kostýmům, ale také kvůli ději, k televizní estrádě *Tvoje tvář má známý hlas*, třeba uživatelem s přezdívkou Poryv: „*Začíná nová velkolepá show! Čtyři známé osobnosti se za pomoci týmu maskérů, kostymérů a choreografů změni na ikony hudební scény a zazpívají jejich nejslavnější hity. Tvoje tvář má známý hlas level Bryan Singer. Bez konfliktu, kontroverze, zádrhelu, otazníku, přesně tak, jak to má planeta Nova ráda. Ten, kdo strávil v maskérně nejvíc času, není Rami Malek. V tomhle filmu je nejvíc namaskovaný samotný příběh Freddieho a skupiny Queen.*“¹⁹¹ V době premiéry filmu *Bohemian Rhapsody* se také na plátnech kin uváděl film *Zrodila se hvězda* s Lady Gaga a Bradleyem Cooprem. Několik uživatelů by raději volilo tento hudební snímek před *Bohemian Rhapsody*. Film *Zrodila se hvězda*, který není založen na skutečných událostech, má podle nich více uvěřitelných, reálných a emotivních momentů než celé *Bohemian Rhapsody*.

Abych ale nezmiňoval jen negativní připomínky z komentářů, tak jednu hvězdičku někteří uživatelé přisuzují obvykle hudební stránce filmu, tu druhou závěrečné scéně Live Aid. Několikrát byl i zmíněn skvělý herecký výkon Gwylima Lee v roli Briana Maye.

Zajímavé přirovnání nabízí komentář uživatele *xxmartinxx*: „*Bohemian Rhapsody je asi tak film, jako je Frankensteinovo monstrum člověk. Sešitá z mnoha očividně nepadnoucích částí, budící nedůvěru a pochybnosti, ale nakonec přece jenom chodí, mluví... a v tomhle případě i zpívá!*“¹⁹² Žádná z recenzí si neklade otázku, jestli tvůrci dokázali dostatečně převést na plátno atmosféru 70. a 80. let, ve které byla kapela nejvíce aktivní a populární. Na to poukázal také jeden z uživatelů (*tatopulos*), který si myslí, že převedení věrné nebylo.¹⁹³

Dvouhvězdičkové komentáře u filmu *Bohemian Rhapsody* na ČSFD.cz jsou oproti předchozím obsáhlejší, všímají si více faktů, rozebírají podrobněji negativní i pozitivní aspekty filmu. Mezi komentujícími se najde několik fanoušků kapely Queen, kteří se ztvárněním spíše nejsou spokojeni a poukazují i na špatné časové zařazení písní do filmu. Mezi dvouhvězdičkovými komentáři jsem nenašel žádný, který by nedokázal vlastní nízké

¹⁹¹ *Bohemian Rhapsody: Komentáře*. 4.11.2018 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-90/>

¹⁹² *Bohemian Rhapsody: Komentáře*. 2.11.2018 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-87/>

¹⁹³ *Bohemian Rhapsody: Komentáře*. 17.6.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-90/>

ohodnocení filmu vysvětlit. Oproti veřejné diskusi na *iDnes.cz*, která byla pod filmovou recenzí, se jedná opravdu o kultivované komentování skutečnosti.

Co je specifickým pro 279 **tříhvězdičkových komentářů**? Některá hodnocení se opakují z předchozích hvězdičkových kategorií. I když se jedná o hodnocení, které procentuálně představuje něco mezi 40 a 60 %, pozitiv se najde stále málo. Čekal jsem komentáře více nadšené. Komentáře, které budou shovívavější k chybám ve filmu. Bohužel. Spousta uživatelů se pozastavuje nad tím, proč je film označován jako životopisný, když životopisných faktů je ve filmu pramálo. Mercury je vyobrazen jako ten, na kterém je celá kapela závislá (*Eleanor05*: „...*May, Taylor a Deacon zase vypadají díky Bohemian Rhapsody jako tragédi, kteří potřebují Mercuryho neustálé vedení, a bez nichž by se kapela vlastně úplně obešla, protože Mercury jediný byl nenahraditelná hvězda. (...), ale on sám nebyl Queen. On sám neskládal a sám ty skladby nenahrával. Byli to všichni čtyři.*“¹⁹⁴). Vysoké hodnocení na ČSFD.cz přisuzují spíše kvalitní hudbě ve filmu, na kterou není mezi komentáři jediný negativní ohlas než samotné kvalitě filmu. Více uživatelů poukazuje na nelogičnosti ve filmu (*revere*: „*Co mne tu opravdu zaujalo, je Mercuryho vyznání otci: "Konáme svou povinnost pro hladovějící děti v Africe. A všichni úúúplně zadarmo!" Nedlouho poté, co se před kapelou a manažerem emotivně přiznával k frustraci z představy, že by při hvězdné, prestižní a sledované akci chyběl.*“¹⁹⁵).

Rozporuplně je hodnocen závěrečný koncert Live Aid ve Wembley. Komentujícím vadí, že je koncert divákovi představen jako vrchol života Mercuryho, ale také jako vrchol kapely Queen (*Paldiny*: „*Ako by sa vám páčilo, keby Titanic uťali pri ľadovci. Asi tak som sa cítil, keď film skončil po koncerte Live Aid.*“¹⁹⁶). Kapela poté ještě několik let fungovala. Člověka, který o kapele nic neví to může velice zmást. Negativně je také hodnocena snaha tvůrců závěrečný koncert stoprocentně napodobit a to je z plátna příliš viditelné a koncert tak nepůsobí přirozeně. Část uživatelů by scénu úplně vynechala a raději se o Mercuryem a kapele dozvěděla něco víc. Koncert si přece každý může pustit v originále na Youtube.com.

Komentujícím také chybí ve filmu to, že se nevěnuje dostatečně ostatním členům kapely a v podstatě to vypadá, že ve filmu figuruje jen Freddie Mercury a všichni ostatní jsou jen postavy vedlejší. Uživatel *tomashinka* chápe, že: „...*Bohemian Rhapsody není*

¹⁹⁴ Bohemian Rhapsody: Komentáře. 19.1.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-77/>

¹⁹⁵ Bohemian Rhapsody: Komentáře. 15.5.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-85/>

¹⁹⁶ Bohemian Rhapsody: Komentáře. 14.11.2018 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-78/>

dokument, ale o ostatních členech Queenu jsem se v něm nedověděl vlastně skoro nic - nic o zákulisí koncertů, nic o jejich rodinách a životě, přípravách, skládání a zkoušení nových písniček, které se staly legendami...“¹⁹⁷

Filmu je vyčítáno házení viny na postavy, které už nejsou naživu a umělé zvolení obětního beránka, který házel svatouškovi Mercuryemu pod nohy klacky. Několik komentářů se věnuje tomu, že film „...téměř demonizuje postavy, které už dávno nejsou mezi námi a nemůžou se obhájit...“¹⁹⁸ a našel osobního manažera Mercuryho Paula Prentera - „...obět na ktorú sa mohlo všetho hodit“...¹⁹⁹“.

Mezi komentáři, které počítají s tím, že si je bude někdo číst a bude očekávat kvalitní názor, se ale dají objevit i poklady, které nemají hlavu ani patu, film jakýmsi způsobem ohodnotí, ale o inteligenci pisatele komentáře leccos vypovídají. Jeden z opravdu mála takových komentářů napsal uživatel *Gemeroid*: „Je to zpracované pěkně, člověk by měl skoro cukání myslet si, že je to o skutečné kapele, že to není jen mokrý sen nějakého scénáristy...(…)... Já chápu, že i děcka v Africe musí něco žrát. A že je potřeba vyrobit piár kapelu, která zahraje a začnou zvonit telefony, jen mi prosím vysvětlete, proč zrovna nějaká africký přivandrovalec, co žere raw kočky a jen tak z prdele si chytí ajds musí hrát hlavní roli. Navíc... kde jste toho herze viděli? Maximálně hrál Gottzilu a to je tak všechno. NEM8M RAT TYHLETY VIM9V^AN9 MOSKU!""! NATO4TE TO O HNIDKOVY A ORTELU!“²⁰⁰ Výpovědní hodnota? Nula.

„Sledování mladého Freddieho, jak se přidá ke kapele a pak už jen následují nekonečně homosexuální orgie, pařby, podrazy a další trapnosti. (...) . Ale co jeho sutečný život? Opravdu to byl jen zapráskaný buzuluk, co měl rád prdelky a drogy? Můj ty bože větší smažku a homouše podle filmu ani nejde najít.“²⁰¹ Uvedený komentář (*brodži*) je jedinou výjimkou, která poukazuje na to, že film Mercuryho homosexualitu a drogovou závislost přikresluje a není možné, aby se skutečný člověk takto doopravdy choval. Co člověk, to názor. V tohle případě se spíš jedná o neznalost Mercuryho osobnosti jako takové.

¹⁹⁷ Bohemian Rhapsody: Komentáře. 16.2.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-84/>

¹⁹⁸ Bohemian Rhapsody: Komentáře. 1.12.2018 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-83/>

¹⁹⁹ Bohemian Rhapsody: Komentáře. 21.1.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-83/>

²⁰⁰ Bohemian Rhapsody: Komentáře. 13.2.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-84/>

²⁰¹ Bohemian Rhapsody: Komentáře. 29.12.2018 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-83/>

Různé jsou i názory na úvod filmu. Uživatel *Lischai* si myslí, že „*první třetina je falešnější než tříkoruna. Sledujeme všemi milovaného génia, který se nic nemusí učit, všechno mu jde, každého utře a celý svět mu leží u nohou. Do toho kýče na úrovni teenage muzikálu o glee klubu (kapela ztratí muzikanta, a v tom jako na zavolanou přichází on, a u dodávky vystřihne super číslo).*“²⁰². Naopak *Remedyho* úvod navnadil „*vlastně skoro až nad očekávání, protože prvních 30 minut je jednoduše perfektních.*“²⁰³

Díky negativním a pozitivním komentářům, rozporuplným názorům a rozdílným přístupům uživatelů, se nabízí otázka, pro koho je vlastně film určen a o čem vlastně má být. Tyhle řečnické otázky si pokládá ve svém komentáři uživatel *liborek_*: „*...Co byl Farrokh zač? Kde se vzal jeho talent? Jak se vyvíjel jeho styl? Co ho formovalo? O čem vlastně celý film je...? Je o Freddiem? (Kamera nás pouští do jeho rodiny.) Je o Queen? (Zázemí Maye, Deacona, Taylora je nám zcela skryto.) Je o Live Aid? (Queen odehráli - byť famózně - jen 4% času londýnské části.)*“²⁰⁴.

Při přechodu z tříhvězdičkové na **čtyřhvězdičkové komentáře** je patrná změna atmosféra komentářů. Hned prvních několik komentářů je pozitivnějších a nadšenějších a u komentujících je znát, že jsou ochotni leccos filmu odpustit („*...Drobné chronologické či jiné nepřesnosti asi odhalí jen nemnozí a dají se, myslím, akceptovat...*“²⁰⁵). Pomyslné misky vah se překlápí na opačnou stranu a Malekův výkon je z větší části chválen, i když se stále najde dost takových, kterým je jeho ztvárnění nesympatické („*Rami Malek mi vůbec nesesl jako Freddie Mercury. Snažil se mu tak podobat, že z toho pro mě vyšel jako šašek, kterej se promenáduje před kamerou.*“²⁰⁶). Velkým mínusem je to, že film média prezentovala jako něco, co si nemůže nikdo nechat ujít, diváci byli nadšení, chodili na film několikrát, nedali na kvalitu filmu dopustit, a to spoustu budoucích diváků dovedlo k tomu, že jejich očekávání nebylo naplněno a díky tomu dávají filmu o hvězdičku méně. Je to to „něco“, ta přidaná hodnota, která filmu dá nejvyšší hodnocení.

U těchto komentářů se objevuje pochopení pro faktografické chyby, které film má. Dle uživatelů nejde přeci o dokument, ale o film. Názory se také liší v tom, jestli se film

²⁰² Bohemian Rhapsody: Komentáře. 11.2.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-75/>

²⁰³ Bohemian Rhapsody: Komentáře. 10.3.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-75/>

²⁰⁴ Bohemian Rhapsody: Komentáře. 28.1.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-74/>

²⁰⁵ Bohemian Rhapsody: Komentáře. 5.11.2018 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-70/>

²⁰⁶ Bohemian Rhapsody: Komentáře. 1.3.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-72/>

stane milovaným kultem nebo po si na něj do roka od premiéry nikdy ani nevzpomene. To zřejmě ukáže až čas. Hodně komentářů je srovnatelných s těmi tříhvězdičkovými, uživatel se ale rozhodl pro vyšší hodnocení na základě svého pocitu.

Několikrát je v komentářích zdůrazněno, a i v praxi prověřeno, že *Bohemian Rhapsody* je hlavně „kino film“. Hodně velký dojem dělá samotná hudba, proto je nejlepší užít si ji v co nejlepší kvalitě a v kombinaci s velkým plátnem se jedná o nezapomenutelný zážitek. Uživatelé, kteří poté film viděli doma obvykle hodnocení snížili právě z výše uvedených důvodů. Není zvykem, aby se na konci filmu v kině tleskalo. Několik uživatelů zmiňuje potlesk v kině při závěrečné písni a já to mohu jen potvrdit. Jakožto pracovník kina jsem byla několikrát přítomen při závěrečných titulcích filmu *Bohemian Rhapsody* a nejen že lidé tleskali, ale také většina z nich vydržela v sedačkách sedět až do úplného konce.

Objevují se první reakce na výběr písní do filmu. Někteří jsou spokojeni, některým vadí, že písně nezazní v celé délce, některým chybí písně úplně. Nejvíce reakcí je na chybějící píseň *Under pressure* s Davidem Bowiem. Tahle píseň chyběla komentujícím tolik, že díky tomu neváhali snížit hodnocení, jako třeba uživatel *Luk Skywalker*: „...Původně jsem chtěl dát 5 hvězd za ten skvělý závěr, ale nakonec dám 4, protože úplně chybí spolupráce s Davidem Bowiem v roce 1982, kdy vydali hit *Under Pressure*...“.²⁰⁷ Často je také zmíněna píseň *Show must go on*, kterou chtěli komentující vidět během filmu, ne při závěrečných titulcích („...Chybělo mi veřejné oznámení nemoci a rozhodně mi nestačí, že *The Show Must Go On* dali až na konec titulků.“²⁰⁸). Píseň zřejmě nebyla do příběhu zasazena proto, že vznikla až v období, které následovalo po závěru filmu, tedy po Live Aid.

Kromě hudební a příběhové stránky a hereckých výkonů je také více zmiňována technická stránka filmu. Často je zmiňován režisér Bryan Singer, který je podle uživatelů ČSFD.cz „...talent ve výpravě, střihu a filmařině obecně. Divím se sice, že si troufl na tak velké sousto, ale uchopil to, jak je vidět, divácky velice vděčně. Ač je Freddieho osud extrémně smutný, Singer dokázal vyždímat z tohoto příběhu veškerý optimismus, úžasnou rafinovanost a náladu celé této kapely...“²⁰⁹. Někteří se dokážou i věcně vyjádřit k práci kameramanů, jako třeba uživatelka *PoprockCZ*, která je budoucí studentkou této

²⁰⁷ *Bohemian Rhapsody: Komentáře*. 9.11.2018 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-61/>

²⁰⁸ *Bohemian Rhapsody: Komentáře*. 12.1.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-62/>

²⁰⁹ *Bohemian Rhapsody: Komentáře*. 8.6.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-56/>

problematiky: „...co sráží mé hodnocení je fakt, že celý film je natáčen na hodně nízkou hloubku ostrosti, což je současný trend. Bohužel to znamená, že divák vždy vidí "ostře" jen malou část obrazu a dohromady se spoustou střihů se trochu v celé situaci ztrácí, jelikož není snadné si poskládat celý obraz dohromady. Plus takové DoP vyžaduje precizní a velmi náročné ostření, což se občas lehce nezdařilo a postavy tak neměly doostřené obličej...²¹⁰“.

Většina uživatelů se shoduje v tom, že první polovina jim nic neřekla, často se nudili a celkový dojem z filmu zachránila až druhá polovina („...První hodinu jsem vysloveně protrpěl, pak se však naštěstí vše začalo pomalu otáčet k lepšímu a nakonec poslední půl hodinovka opravdu stála za to...“²¹¹). Jsou ale i tací, kteří sice film ohodnotili čtyřmi hvězdičkami, ale žádnou chybu na něm nenašli („Len veľmi málo filmov dokáže v divákovi zanechať tak intenzívny zážitok, ako práve Bohemian Rhapsody. Skvelý príbeh, ktorý neobsahuje zbytočne nudné a natiahnuté scény. Žiadna udalosť vo filme sa neodohráva prehnane dlho, čo ma príjemne prekvapilo. Skvelé herecké výkony, ktoré, keď sa skombinujú s príbehom zaručia divákovi nezabudnuteľný, dvojhodinový zážitok.“²¹²). Některí uživatelé hudbu Queen vyloženě rádi nemají, přesto film hodnotili kladně („Hned na začátek musím upozornit a zdůraznit, že Queen a jejich hudbu nesnáším a považuju je za jednu z nejpřeceňovanějších kapel vůbec, možná úplně nejvíc...“²¹³). A někteří si hudbu kapely Queen po zhlédnutí filmu už nikdy nepustí („...Jen jsem po odchodu z kina zjistil, že Queeny už nechci odted' ani vidět ani slyšet. Byl jsem jimi zahlcen a přehlčen...“²¹⁴). A někteří jsou takoví detailisté, že si všimli, že „...autoři filmu spolu s Rami Malkem nevychytali na závěrečném koncertu pohyb úst na playback...“²¹⁵.

S vyšším hodnocením stoupá i kvalita komentářů, která byla i u nižších hodnocení na velmi vysoké úrovni. Ani jeden ze všech čtyřhvězdičkových bych neoznačil jako hloupý nebo nicneříkající. Je vidět, že uživatelům záleží na tom, aby jejich názor měl nějakou výpovědní hodnotu.

²¹⁰ Bohemian Rhapsody: Komentáře. 22.12.2018 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-68/>

²¹¹ Bohemian Rhapsody: Komentáře. 9.2.2020 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-61/>

²¹² Bohemian Rhapsody: Komentáře. 24.11.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-70/>

²¹³ Bohemian Rhapsody: Komentáře. 22.1.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-56/>

²¹⁴ Bohemian Rhapsody: Komentáře. 21.3.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-58/>

²¹⁵ Bohemian Rhapsody: Komentáře. 10.3.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-69/>

Pětihvězdičkových komentářů je nejvíce, a to konkrétně 1032. Jelikož mám účet na ČSFD.cz a každý film, který vidím, tak ohodnotím (nekomentuji), tak mohu z vlastní zkušenosti říct, že pokud dávám filmu pět hvězdiček, musí se mi stoprocentně líbit. A celkový pocit z něj musí odpovídat pěti hvězdičkám. Toho se ve většině případů drží i uživatelé, kteří bodují plným hodnocením. Když se nějaká výtka objeví, je okamžitě přebita zástupem pozitivních poznatků, které film nabízí, chyby jsou odpuštěny a všech těch tisíc komentujících zřejmě dostalo ten pocit, který dává filmu pátou hvězdičku. Níže uvádím několik komentářů, které vystihují pětihvězdičkovou skupinu:

- *kleopatra: „Bohemian Rhapsody je krása s nesmírnou duší...(…)…jedinečné rockové díkuvzdání Freddiemu do nebe.“²¹⁶*
- *Gemini: „Bryan Singer se svým dotáčkovým kumpánem Dexterem Fletcherem natočil úžasně strhující film, který jde asi nejlépe přirovnat k pár let starým Rivalům Rona Howarda. Proč? Především proto, že oba jsou technicky precizní, a oba sledují osudy těch, kteří příliš nezapadali a museli se potýkat s nepřízní osudu, byť každý jinak, a kteří se stali legendami. A v neméně míře proto, že oba filmy dost zkreslovaly realitu, aby se dosáhlo lepšího dramatického efektu...“²¹⁷*
- *Enšpígl: „Takhle intezivní sounáležitost s hlavním hrdinou jsem snad ještě v kině nikdy nezažil...(…)… Nejlepší hudební film mého života.“²¹⁸*
- *liquido26: „Co k tomu dodat? Vypočítávat chyby typu, že We Will Rock You vzniklo v roce 1977 a ne 1980 nebo to, že John Deacon nikdy nehrál v kapele Smile? Byl by ten film lepší? Nebyl. Mohl bych se taky vytknout, že se dalo přitlačit trochu víc na pilu udělat to více realisticky a méně family friendly, co se Freddieho vztahů týká. Ale proč vlastně? Jakékoliv drobnější námítky jsem měl vzaly za své v momentě, kdy začal koncert Live Aid. I ten největší hudební nevdělanec si v tu chvíli musel uvědomit, kdo to sakra byl Freddie Mercury a proč se o něm točí film. Když ve Wembley spustili Bohemian Rhapsody bylo to něco neuvěřitelného. Skvělé od začátku do konce.“²¹⁹*

²¹⁶ Bohemian Rhapsody: Komentáře. 17.11.2018 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-1/>

²¹⁷ Bohemian Rhapsody: Komentáře. 18.11.2018 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-1/>

²¹⁸ Bohemian Rhapsody: Komentáře. 1.11.2018 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-1/>

²¹⁹ Bohemian Rhapsody: Komentáře. 20.1.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z:

- *AgnesDee: „Původně bych tomu dala jen čtyři hvězdy, ale konec mě totálně srazil na kolena, že jsem měla slzy v očích ještě dvacet minut po něm.“²²⁰*

Komentář, který je určitě na místě zmínit. Komentář, který obsahuje vše, co by měl pětihvězdičkový komentář obsahovat. V pár větách řečeno vše, proč si film zaslouží plné hodnocení. *POMO* je přezdívka zakladatele Česko-Slovenské filmové databáze Martina Pomothyho. Z jeho komentáře usuzuji, že je to člověk na pravém místě, který dokáže být vzorem pro ostatní komentující: *„Emocemi a energií jiskřící oslava umělecké odevzdanosti, individualistické potrhlosti a důležitosti stát si za svým. Vtipné a svěží představování studiového vzniku hlavních hitovek tady odlehčuje procítěné vztahové linky budující hloubku postav, a současně je hudebním předjídlem k závěrečnému KONCERTU, který v úžasném technickém provedení sesumarizuje všechny rozebírané radosti, bolesti a životné hodnoty příběhu Mercuryho a jeho blízkých. Až se nechce věřit, že to bylo takto “filmově osudové” i doopravdy, že nejbližším člověkem pro něj byla vždy jeho exmanželka, přestože sexuálně ulítnul jinam. Úžasně sestříhaný, nasvícený a především zahráný film se spoustou hravých detailů, bez jediného tvůrčího zaváhání či slabého místa. Rami Malek se objeví před kamerou a okamžitě vás má. Jste tam, s ním a ujíždíte na jeho hereckém výkonu a zasazení unikátně vyobrazené postavy do soukolí přátelských, profesních a milostných interakcí. A obdivujete ho, fandíte mu a nakonec, u toho KONCERTU, je vám ho strašně líto. Cítíte, že svět s ním přišel o něco výjimečné. Nejlepší životopisní hudební film, co jsem viděl. Obří plátno a kvalitní zvuk nevyhnutností!“²²¹*

Po přečtení všech 1890 komentářů mohu říct, že je zajímavé sledovat jejich proměnu při řazení podle hodnocení. Mění se jak délka komentářů, tak obsahová a jazyková stránka komentářů. Někdo film okomentuje jen proto, aby měl další komentář do sbírky, někdo se snaží svému komentáři dát nějakou hodnotu, která bude poté přenesena na čtenáře. Překvapilo mě, že podobnou myšlenku může mít komentář s nižším hodnocením a komentář s tím vyšším. Komentář rozebere negativa i pozitiva a celkový pocit z filmu rozhodne o hvězdičkovém hodnocení.

Měl bych ale jednu výtku. Často jsem narazil na to, že by uživatel film rád ohodnotil třeba 3,5 hvězdičkami. Nebylo by na škodu do budoucna popřemýšlet o větší hvězdičkové

<https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-4/>

²²⁰ Bohemian Rhapsody: Komentáře. 27.2.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-31/>

²²¹ Bohemian Rhapsody: Komentáře. 30.10.2018 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-1/>

škále a tím by se tak vkus uživatelů lépe specifikoval a údaje by byly přesnější. Popřípadě vložit možnost ohodnotit i půlhvězdičkou, jako nabízí zahraniční filmové databáze.

Často se negativní i pozitivní názory na film opakovaly. Lze mezi komentáři ale najít i takové, které jsou zcela originální, a to hlavně svým pohledem na film. Studentka kamery se zaměří na to, jak je film snímán, fanoušek kapely na faktografické nesrovnalosti a člověka, který od kapely Queen neslyšel jedinou písničku, ani nezná jejich životní příběh, může překvapit nebo zklamat cokoliv. Přesvědčil jsem se o tom, že ČSFD.cz se ani na míle daleko neblíží veřejným diskusím pod různými články a recenzemi. Je vidět, že uživatelé jsou kultivovaní lidé, kteří milují film a svou radost z něj na této stránce umí sdílet.

5.4. Uživatelské komentáře na zahraničních filmových databázích

Uživatelské komentáře jsou samozřejmě součástí i zahraničních filmových databází. Názorů je mnohem více než na ČSFD.cz. Pokusím se tedy najít ty nejzajímavější a najít v nich rozdíly v hodnocení filmu, další poznatky a třeba i chyby, kterých si čeští a slovenští uživatelé při sledování filmu nevšimli. Využiji k tomu databázi na stránkách *IMDb.com* a *Rottentomates.com*.

5.4.1. Uživatelské komentáře na IMDb.com

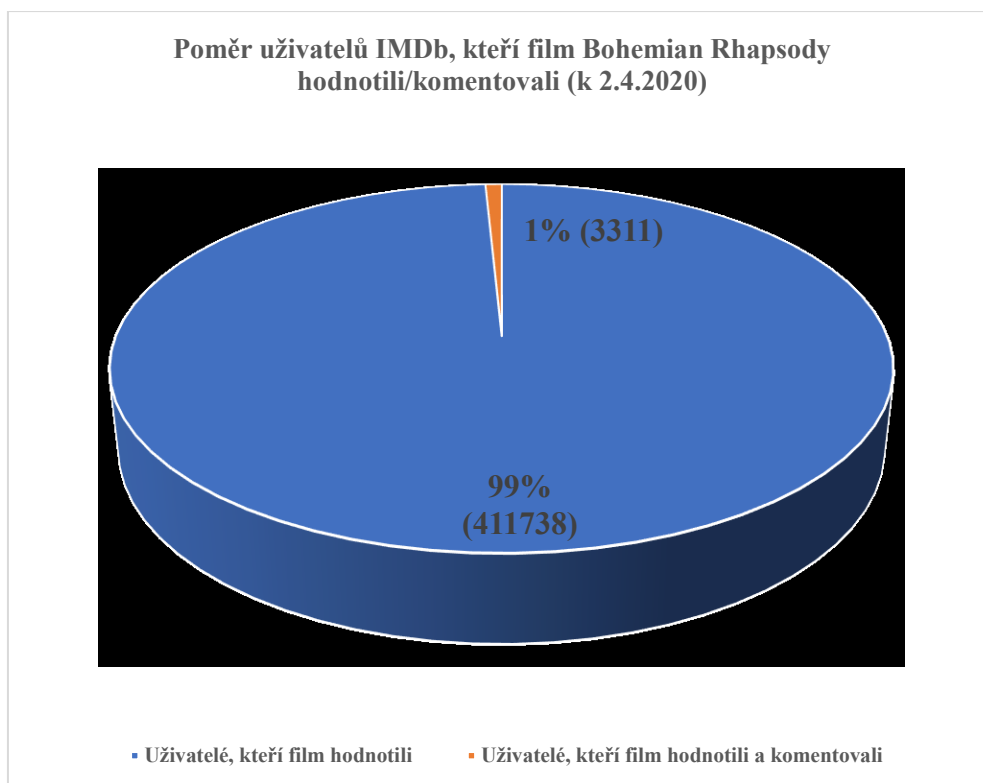
K 2. dubnu 2020 bylo na stránce *IMDb.com* u filmu *Bohemian Rhapsody* celkem 415 049 hodnocení, z nichž 3311 hodnocení je i s komentářem. Průměrné hodnocení filmu je 8,0 bodů z deseti možných. Profil filmu nabízí i podrobnější statistiky, z kterých lze třeba vyčíst, že více se film líbil ženám než mužům, nejlépe jej hodnotí člověk starší 45 let a nejvíce se líbí ženám pod 18 let. Naopak nejhůře jej hodnotí muži ve věku 0–29 let. Jedná se o ty uživatele, kteří u svého profilu uvedli i věk a další doplňující informace. Podrobnosti v tabulce níže. Uživatelé, kteří se dostali mezi tisíc nejlepších uživatelů *IMDb.com* film hodnotí o 0,8 jednotek hůře, než je průměrné hodnocení, tedy 7,2. A film se více líbí uživatelům, kteří bydlí mimo USA.²²² Komentáře je možné řadit podle jejich užitečnosti, hodnocení, podle data hodnocení nebo třeba podle uživatele, který má už hodně napsaných komentářů.

²²² IMDb.com. *Bohemian Rhapsody* (2018) - User ratings - IMDb. [online]. Copyright © 1990 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: https://www.imdb.com/title/tt1727824/ratings?ref=tt_ql_op_4

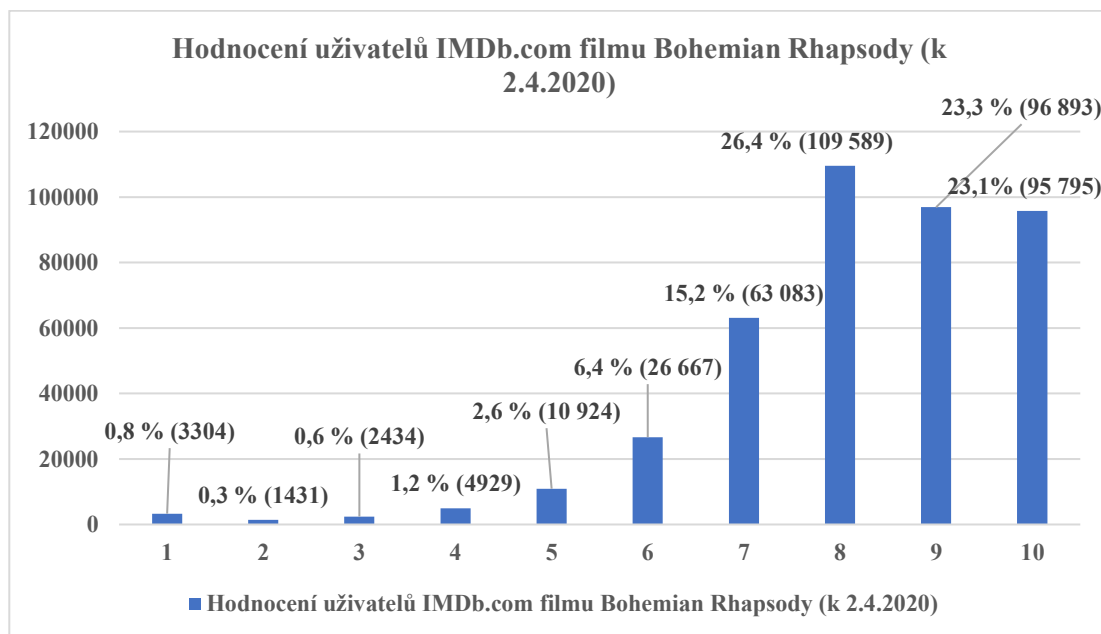
Tabulka níže zobrazuje aritmetický průměr bodového hodnocení uživatelů webové stránky *IMDb.com*, počet uživatelů, kteří takto film hodnotili rozdělený dle pohlaví a věkových kategorií. Informace nabízí stránka www.imdb.com.

Kategorie	jednotky	Všechny věkové kategorie	0–17	18–29	30–44	45–více
Všichni uživatelé	bodové hodnocení	8	8	7,9	7,9	8,1
	počet	415049	1156	94845	127979	40821
Muži	bodové hodnocení	7,8	7,7	7,7	7,8	8
	počet	212825	616	62433	95455	30126
Ženy	bodové hodnocení	8,4	8,7	8,4	8,3	8,6
	počet	72855	255	26128	28163	9097

Následující graf znázorňuje počet uživatelů, kteří film *Bohemian Rhapsody* na *IMDb.com* pouze hodnotili, a kteří jej ohodnotili a zároveň okomentovali. Z grafu je jasně vidět, že film okomentuje jen nepatrný zlomek lidí. Většina film spíše jen ohodnotí. V porovnání se statistikou z *ČSFD.cz*, kde 4 % filmů je okomentováno a ohodnoceno a 96 % filmů je pouze ohodnoceno, je na tom *IMDb.com* hůře. Dalo by se říct, že českoslovenští uživatelé jsou více sdílnější a svůj názor prezentují raději než ti zahraniční.

Další graf znázorňuje rozložení hodnocení v desetihvězdičkové škále, kterou *IMDb.com* nabízí. Je vidět, že opravdu málo uživatelů hodnotí film jako průměrný nebo podprůměrný. Nejvyšší podíl mají hodnocení od bodu 8 výše. Hodnocení 8, 9, 10 tvoří tři čtvrtiny celkového hodnocení filmu.

Jelikož *IMDb.com* zvolilo hodnocení pro uživatele na stupnici od jedné do deseti, nebudu každou kategorii rozebírat samostatně dle hodnocení, ale pokusím se o komplexní rozbor, který bude obsahovat všechny klady a zápory, které uživatelé filmu vytýkají nebo chválí. Komentáře budu volně překládat. V případě, že to bude kontext vyžadovat, ponechám je v originálním znění.

Komentáře na *IMDb.com* může uživatel označit jako užitečné nebo neužitečné. Pokud je v komentáři obsažen nějaký spoiler (vyzrazení zápletky), tak jej web před zraky ostatních skryje a uživatel si komentář může zobrazit podle svého uvážení.

Komentáře průměrné a podprůměrné jsou drsnější a odmítají tolerovat faktografické chyby ve filmu. Uživatel *olivershaw* je velký fanoušek kapely a tvrdí, že „*to není film o nich. Nic, co se ve filmu stane, se doopravdy kapele nestalo. Doufám, že Sacha Baron Cohen jednou dostane šanci udělat historicky přesný popis osudů kapely a Freddieho Mercury. Než se tak stane, budeme se muset vypořádat s tímto nesmyslem v Disney stylu.*“²²³ I zde je tedy zmiňováno, že kdyby byl natočen film s původně obsazeným Cohenem, tak by to mohlo dopadnout lépe. Takových komentářů se objevuje opravdu hodně.

²²³ IMDb. Bohemian Rhapsody: Komentáře. 9.1.2019 [online]. Copyright © 1990 [cit. 07.04.2020].

Dostupné z: <https://www.imdb.com/title/tt1727824/reviews?sort=helpfulnessScore&dir=desc&ratingFilter=1>

Uživatelé se věnují i technické stránce filmu a jeho finálním postprodukčním úpravám, které jsou podle nich „*hodně špatné. Některé scény jsou nekvalitně spojeny, vývoj postav i samotného Mercuryho je nedostatečný, vedlejší role jsou ploché a jednorozměrné, vyprávění vyžaduje mnoho zkratk, dialogy jsou špatně a hloupě napsané. Chtělo by to profesionálního režiséra a scénáristu.*“²²⁴ *Bohemian Rhapsody* vyhrálo Zlatý Glóbus za nejlepší drama. Někteří uživatelé se pozastavují nad tím, jak vůbec mohl být film na toto ocenění nominován. Uživatelka *jessicansymcos* uvádí, že je *Bohemian Rhapsody* „*za posledních 33 let film s nejnižším hodnocením na IMDb, který získal Zlatý Glóbus.*“²²⁵ Tatáž uživatelka jako pozitivum vidí to, že je alespoň tahle skvělá hudba kapely Queen představena nové generaci.

Názory na herecký výkon Ramiho Maleka se různí stejně jako na ČSFD.cz. Někteří jeho výkon opěvují, někteří ho nemohou vystát. Objevují se i názory na to, jak byl zpracován hlas Freddieho Mercuryho, s čímž souvisí i výkon Maleka. „*Co se opravdu povedlo, tak jsou vokály, které jsem stoprocentně uvěřitelné. Netuším, jak to udělali, je to hlas Freddieho? Synchronizace rtů s hlasem Mercuryho je bezchybná. Pokud to doopravdy zpívá Malek, tak je Oscar v kapse.*“²²⁶, píše uživatel *chas_newport*.

Titulek jednoho z komentářů uživatele *ramonvandither* zní „*The Critics were wrong about the song in 1975, and they are wrong about the movie in 2018*“²²⁷ a naráží na to, že kritici v době největší slávy kapely, neměli často pozitivní komentáře k jejich tvorbě, a to stejné se děje v roce 2018, když byl vydán film mapující jejich osudy. Kritiky se časem ukázaly jako liché. V dnešní době je hudba kapely Queen považována nejen posluchači, ale i kritiky, za to nejlepší, co v sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století vzniklo. Uvidíme, jestli se to stejné stane s filmem *Bohemian Rhapsody*.

Hodně komentujících zmiňuje, že byli na filmu se svou rodinou (*avinashmeetoo*: „*Just watched Bohemian Rhapsody with my wife, my 16-yo daughter and 14-yo son. It's quite simply one of the best movies we've ever seen.*“²²⁸). Osudy kapely Queen určitě neměly

²²⁴ IMDb. *Bohemian Rhapsody*: Komentáře. 27.1.2019 [online]. Copyright © 1990 [cit. 07.04.2020].

Dostupné z: <https://www.imdb.com/title/tt1727824/reviews?sort=helpfulnessScore&dir=desc&ratingFilter=1>

²²⁵ IMDb. *Bohemian Rhapsody*: Komentáře. 19.1.2019 [online]. Copyright © 1990 [cit. 07.04.2020].

Dostupné z: <https://www.imdb.com/title/tt1727824/reviews?sort=helpfulnessScore&dir=desc&ratingFilter=1>

²²⁶ IMDb. *Bohemian Rhapsody*: Komentáře. 25.10.2018 [online]. Copyright © 1990 [cit. 07.04.2020].

Dostupné z: <https://www.imdb.com/title/tt1727824/reviews?sort=helpfulnessScore&dir=desc&ratingFilter=9>

²²⁷ IMDb. *Bohemian Rhapsody*: Komentáře. 28.10.2018 [online]. Copyright © 1990 [cit. 07.04.2020].

Dostupné z: www.imdb.com/title/tt1727824/reviews?sort=helpfulnessScore&dir=desc&ratingFilter=10

²²⁸ IMDb. *Bohemian Rhapsody*: Komentáře. 10.11.2018 [online]. Copyright © 1990 [cit. 07.04.2020].

Dostupné z:

<https://www.imdb.com/title/tt1727824/reviews?sort=helpfulnessScore&dir=desc&ratingFilter=10>

být ztvárněny jako rodinný film. To jen dokazuje, že film byl opravdu upraven tak, aby byl co nejméně pobuřující.

Charakter zahraničních komentářů mi připadá více emočně založený. Buď je to mým osobním pocitem nebo anglickými slovy, která tak působí. Ve chvíli, kdy uživatel hodnotí film převážně negativně, tak jsou použita slova jako „awful, crap, shame“. Zazní dokonce přirovnání k amatérskému školnímu projektu. Výsledný dojem je tedy takový, že na film se nedá vůbec koukat a je to to nejhorší, co kdy vzniklo. Naopak diváci, kterým se film líbil, používají přehnaně pozitivní slova, která navodí pocit, že pokud tento film nevidíte, nesmíte zemřít. Slova jako „nejlepší film, který jsem za svých 75 let viděl“ nebo „phenomenal cinematic experience“ mi přijdou trochu přehnaná. Hranice mezi nadšením a odporem k filmu je velice tenká. Tuto hranici představují uživatelé, které film neurazil ani nenadchl. Na takové komentáře jsem ale narazil jen ojediněle. Jsou snad zahraniční komentující impulsivnější a více emociální než náš národ?

5.4.2. Uživatelské komentáře na Rottentomatoes.com

K 8. dubnu 2020 měl film *Bohemian Rhapsody* na stránce *Rottentomatoes.com* hodnocení na Tomatometru 60 %. Tomatometr zahrnuje všechny recenze kritiků, které na film vyšly a výsledná známka je průměrem všech těchto hodnocení v recenzích. Celkem je v tomto konečném čísle zahrnuto 392 recenzí. 237 z nich je tzv. fresh. To znamená, že alespoň 60 % ze všech recenzí je pozitivních. 155 z nich má označení „Rotten rate“, což znamená, že méně než 60 % recenzí je negativních. Celkové hodnocení je 60 % od všech kritiků. Ze stovky TOP kritiků hodnotilo film 45 z nich a dali mu jen 42 %. Fresh recenzí bylo 19, Rotten recenzí bylo 26. Stránka ale také nabízí hodnocení uživatelů a to činí 85 % od 22 878 uživatelů. Zde je hodně znatelné nakolik se liší odborné recenze od názoru obyčejných uživatelů.²²⁹ Podrobnější údaje o tom, kolik uživatelů film jen hodnotilo a kolik jich i okomentovalo, popřípadě informace o tom, kolik uživatelů hodnotilo, jakým počtem hvězdiček, nejsou veřejně k dispozici. Pracuji tedy s údaji, které jsem dohledal na webové stránce *Rottentomatoes.com*.

Uživatelské komentáře na *Rottentomatoes.com* nelze jakýmkoliv způsobem řadit. Zobrazují se dle data přidání. Hodně komentářů je velice krátkých a hodnotí stylem líbí nebo nelíbí. „Favorite movie of the year“ , „this movie is make me love Queen“ , „I loved this

²²⁹ *Bohemian Rhapsody* (2018) - Rotten Tomatoes. [online]. Copyright © Fandango. All rights reserved. [cit. 08.04.2020]. Dostupné z: https://www.rottentomatoes.com/m/bohemian_rhapsody

movie...went to see it twice.“ nebo naopak „stopped it about 35 minutes in (1 viewing)“ , „With that great and popular story they could have done so much more“ , „If i wanted to watch a fiction movie, i would have seen avatar.“²³⁰.

Rád bych zmínil dva komentáře, jejichž uživatelé film ohodnotili stejným počtem hvězdiček, ale každý hodnotí na filmu negativně něco jiného. Uživatel *Gabriel I* píše, že „hereckému výkonu Ramiho Maleka něco chybělo a že film za sebe pouze skládá písničky kapely *Queen*.²³¹“. Nic víc. Naopak uživatel *Michael W* si myslí, že „Rami Malek a zbytek obsazení odvedli skvělou práci. Film ale není založen na pravdě, Mercury byl více dramatický a depresivní. Fanoušci kapely si film zřejmě užijí. Já bych film nedoporučoval nikomu.²³²“. Hodnocení obou uživatelů bylo tříhvězdičkové. Každý měl z filmu jiný pocit a vadilo mu na něm něco jiného, hodnocení se ale shoduje.

Poprvé jsem se setkal se srovnáním s filmem *Rocketman*, který pojednává o Eltonu Johnovi a režíroval ho také Bryan Singer, a s názorem, že film má i značnou dávku humoru, a to díky Miku Myersovi v roli Ray Fostera, smyšlené postavy právě pro tento film („...Je to velice vtipné a zároveň dojemné. Komickým vrcholem je postava Mike Myers v roli Raye Fostera. ...(...)... osobně bych ale řekl, že *Rocktman* je celkově lepším filmem.²³³).

Komentáře obecně obsahují méně názorů na výkon Ramiho Maleka. Když už se o něm někdo zmíní, tak jsou reakce opět rozporuplné. Někdo si myslí, že „za tolik nepřesností a špatné ztvárnění by Malek určitě neměl Oscara získat²³⁴“, někteří si naopak myslí, že celý film stojí a padá na něm a jeho výkonu („Rami je srdcem a duší tohoto filmu. On je to, díky němuž se na film budete chtít dívat znovu a znovu. Jeho výkon všechny filmové chyby zastíňuje. Filmu bych dal 3,5 hvězdičky, ale díky Malekovi nemůžu dát nic jiného než pět hvězdiček.²³⁵“).

Uživatelské komentáře jsou celkově napsané více stroze, méně se věnují konkrétním příkladům negativ a pozitiv ve filmu, komentáře nemají styl odborných recenzí a ani se o to

²³⁰ Bohemian Rhapsody (2018) - Rotten Tomatoes. [online]. Copyright © Fandango. All rights reserved. [cit. 08.04.2020]. Dostupné z: https://www.rottentomatoes.com/m/bohemian_rhapsody

²³¹ Bohemian Rhapsody (2018) - Rotten Tomatoes. 25.3.2020 [online]. Copyright © Fandango. All rights reserved. [cit. 08.04.2020]. Dostupné z: https://www.rottentomatoes.com/m/bohemian_rhapsody

²³² Bohemian Rhapsody (2018) - Rotten Tomatoes. 22.3.2020 [online]. Copyright © Fandango. All rights reserved. [cit. 08.04.2020]. Dostupné z: https://www.rottentomatoes.com/m/bohemian_rhapsody

²³³ Bohemian Rhapsody (2018) - Rotten Tomatoes. 15.6.2019 [online]. Copyright © Fandango. All rights reserved. [cit. 08.04.2020]. Dostupné z: https://www.rottentomatoes.com/m/bohemian_rhapsody

²³⁴ Bohemian Rhapsody (2018) - Rotten Tomatoes. 15.5.2019 [online]. Copyright © Fandango. All rights reserved. [cit. 08.04.2020]. Dostupné z: https://www.rottentomatoes.com/m/bohemian_rhapsody

²³⁵ Bohemian Rhapsody (2018) - Rotten Tomatoes. 26.5.2019 [online]. Copyright © Fandango. All rights reserved. [cit. 08.04.2020]. Dostupné z: https://www.rottentomatoes.com/m/bohemian_rhapsody

nesnaží. Ve srovnání s komentáři na *IMDb.com* jsou méně věcné a také toho méně řeknou o povaze filmu. Je možné, že je to dáno také tím, že součástí stránky jsou veškeré recenze, které o filmu samy o sobě řeknou více než dost.

5.5. Srovnání komentářů u nás a v zahraničí

České a slovenské komentáře na *ČSFD.cz* jsou obsáhlejší, věcnější a snaží se působit profesionálně. Uživatelé dokáží jasně pojmenovat, co se jim na filmu líbilo, co se jim na filmu nelíbilo, dokáží objektivně porovnat skutečnost se zobrazením ve filmu a jen minimum z nich je nekultivovaně napsaných. U těchto komentářů je znatelný vývoj podle hodnocení. Komentující, kteří dávají filmu nízké hodnocení, dokáží popsat proč tomu tak je. Se zvyšujícím se hodnocením se objevují další a další nové poznatky. Často se stane, že komentář ohodnocený nižším počtem hvězdiček má stejnou výpovědní hodnotu jako komentář s vyšším počtem hvězdiček. Je to na člověku, jaký má na film pohled, jaký z něj má pocit a co někomu může připadat jako fatální chyba, může jinému připadat jako chyba omluvitelná nebo zanedbatelná.

Zahraniční komentáře na mě působí spíše amatérsky. Nadšení nebo znechucení z filmu je popisováno jednoduchými slovy a frázemi. Komentář tak působí tak, že je více založen na emocích, které má člověk po zhlédnutí filmu. Naproti tomu nad českým komentářem uživatel při jeho psaní více přemýšlí, může tak často působit vykalkulovaně.

U všech tří databází je pravidlem to, že většina uživatelů film pouze ohodnotí, ale komentář nenapišou. Procento lidí, kteří film i okomentují je opravdu malé. Naproti tomu, u českých komentářů je vidět, že pokud se do komentování pustí, tak je viditelná snaha, aby to za něco stálo.

Po obsahové stránce se české a zahraniční komentáře příliš neliší. Filmu jsou vyčítány faktografické chyby, časové nepřesnosti, zkreslování reálných osudů kapely Queen, zkratkovitost děje, špatně vykreslené postavy nebo chybějící písně, jako třeba *Under pressure* s Davidem Bowiem nebo *Show must go on*, která doprovází až závěrečné titulky. Některé tyto chyby jsou odsuzovány a jsou uživateli neakceptovatelné, někteří je dokáží prominout. Negativně bylo také hodnoceno to, že film ukazuje všechny členy jako svatoušky a Mercuryho jako vůdce, bez kterého by kapela nedokázala fungovat.

Rozporuplně jsou přijaty herecké výkony, a to hlavně výkon Ramiho Maleka, který polovina uživatelů označuje za úctyhodný, druhá polovina za velice nevydařený a rušivý. To samé platí pro závěrečnou koncertní scénu Live Aid ve Wembley. Většina ji hodnotí

pozitivně, ale spousta uživatelů na ní nenechala nit suchou. Graficky špatně vytvořený stadion s diváky, až moc doslovné ztvárnění, které je zbytečné, když je koncert k dispozici na Youtube.com, rušivé prostřihy na diváky v restauracích a do call centra na výběr peněz, málo uvěřitelný Malekův výkon a v neposlední řadě také zklamání nad tím, že koncert je ve filmu prezentován jako vrchol kariéry kapely. Komentujícím chybělo nějaké pokračování. Chtěli vidět další roky života Freddieho Mercuryho, průběh jeho nemoci a následnou smrt.

Pozitivně komentující hodnotí hlavně hudbu kapely, která je nadčasová a děkují filmu za to, že ji opět představili nové generaci. Film komentuje jak spousta fanoušků kapely, tak spousta lidí, kteří o kapele věděli jen hodně málo nebo nic. Jen velice málo uživatelů bylo nespokojeno s výběrem hudby do filmu.

Ač je to zvláštní, tak větší obtíž mi dalo pročíst se všemi komentáři na ČSFD.cz, a to proto, že jsou delší a člověka nutí k zamyšlení. Výkřiky typu „amazing movie“ byly na zahraničních databázích pravidlem, a právě tyto komentáře nikomu nic nepřinesou. Proto jsem rád, že komentáře na ČSFD.cz nejsou jen nicneříkající výkřiky do tmy, ale hodnotné názory, které člověku mohou pomoci k rozhodnutí, zda se na film podívat či nikoliv.

5.6. Srovnání recenzí u nás a v zahraničí

Recenze českých kritiků jsou podobné, ale celková známka, kterou filmu udělují se odvíjí od celkového pocitu z filmu. Mirka Spáčilová z *iDnes.cz* je nejvíce kritická a uděluje filmu nejnižší hodnocení. Její text ale také působí tak, že je nejméně informovaná, co se týče znalosti osudů kapely a charakteristických rysů frontmana kapely Queen Freddieho Mercuryho. Její recenze není dlouhá a svůj negativní postoj by mohla více rozvést a uvést na příkladech. Líbí se mi její přirovnání k extravagantnímu Amadeovi ve Formanově filmu. Jan Varga pro *Filmserver.cz* nabídl komplexní recenzi se všemi pro a proti obohacenou o zajímavá fakta a odůvodnění všech negativ i pozitiv. Bohužel se ale zaměřil pouze na roli režiséra a opomněl důležité funkce, které dělají film filmem jako je střih, hudba nebo scénář. Videorecenze Kamila Fily je spíše o konstatování faktů a aplikace podstaty kapely Queen v rámci celého filmu. Zajímavá jsou jeho přirovnání a zajímavosti, které natáčení provázely. Fila dokázal vypíchnout nešvary, kterým by se mohl film vyhnout. Neovlivňuje ale diváky videa hodnocením a nechává je na nich.

Všechny tři recenze se shodují v tom, že se nejedná o film s osudy kapely Queen, ale o životopisný film Freddieho Mercuryho. Shodují se také ve většině případů jak v pozitivních, tak negativních. Kladně hodnotí výkon hlavního představitele Ramiho Maleka

a oceňují, jak věrně jej dokázal ztvárnit. Jako plus filmu vyzdvihují koncertní scény a obzvláště tu závěrečnou – koncert Live Aid ve Wembley. Negativně je hodnocen scénář a provedení filmu, které je dosti šablonovité, rutinní a spadá do škatulky dalšího životopisného filmu, který nevybočuje a nedokáže ani překvapit. Autoři se také shodují na tom, že život kapely byl mnohem temnější a odvážnější a jen minimum je ve filmu zobrazeno. Každý z autorů má nějakou myšlenku, kterou žádný z ostatních nemá. Spáčilová vyčítá filmu rozvleklost (iDnes.cz), Varga si všiml, že si tvůrci nepohlídali stárnutí členů kapely (Filmserver.cz) a Filovi chybí detailnější ztvárnění vzniku kapely (Jestevetsikritik.cz).

Zahraniční recenze jsou více kritické. Hodnocení je spíše průměrné až podprůměrné a v kritikách je těžké najít něco pozitivního. Všechny čtyři recenze mluví o filmu jako o konvenčním, šablonovitém, neoriginálně natočeném a přisuzují mu titul dalšího životopisného filmu. Vyčítají mu absenci ztvárnění stinných stránek kapely, nedokončenost určitých scén a laciné vložení písní do děje. Vcelku pozitivně je hodnocen výkon Ramiho Maleka. Není to ale podmínkou a nadšení jako v případě českých recenzí se nekoná. Maher (*The Times*) je výkonem Maleka vyloženě zklamán a ostatní si myslí, že původně zvažovaný Cohen by byl lepší volbou. Pozitivně je hodnocen vztah mezi členy kapely. Zahraniční recenze z větší části neobsahují koutek s informacemi o filmu. Na druhou stranu ale obsahují spoustu prokliků na související články nebo na oficiální profil na *IMDb.com*.

Recenze českých kritiků jsou k filmu smířlivější, shodují se ve více bodech a nejsou tolik kritické. Je z nich ale znatelná určitá nevědomost kritizovaného problému a omezená informovanost. Nejsou ale natolik originální, všímavé a poutavě psané jako ty zahraniční, které jsou plné přirovnání, z kterých má čtenář pocit, že kritik má tento typ filmu nakoukán a má s čím porovnávat. Přiblížit by se jim mohl Kamil Fila, který spíše než hodnotí, okolnosti konstatuje a aplikuje na své znalosti ze světa filmu. Zahraniční recenze si neberou servítky a film hodnotí spíše podprůměrně. Působí ale profesionálněji, protože jim nechybí informace o hodnoceném snímku. Negativně i pozitivně kritizovaná fakta se ve většině případů shodují. V celkovém součtu ale převažují negativa. Recenze na film *Bohemian Rhapsody* jsou tedy spíše průměrné až podprůměrné.

Tabulka níže shrnuje základní fakta, která obsahují všechny recenze.

Kde byla recenze vydána	hodnocení		klady a zápory
iDnes.cz	60 %	+	hudební stránka, ztvárnění koncertů, herecký výkon Maleka
		-	typicky ztvárněný životopisný film, konvenční, rozvleklé, absence ztvárnění stinných stránek kapely
Filmserver.cz	80 %	+	herecký výkon Maleka a ostatních, smysl pro detail (kostýmy), režie zkušeného režiséra
		-	absence ztvárnění stinných stránek kapely, členové kapely během filmu nestárnou, laciné využití písní kapely v ději filmu
Jestevetsikritik.cz	bez hodnocení	+	přirovnání – film je natočen tak, jak fungovala hudba kapely
		-	konvenční, Cohen by se na roli Mercuryho fyzicky více hodil, nedostatečně ztvárněn vznik kapely
The New York Times	bez hodnocení	+	hezké zobrazení vztahů v kapele, věrné zobrazení koncertů kapely
		-	konvenční, osudy kapely byly zajímavější, než jsou vykresleny ve filmu
The Times (Kevin Maher)	40 %	+	výkon Ramiho Maleka (zmiň jen okrajově)
		-	konvenční, absence dramatického konfliktu, nedostatečné ztvárnění vzniku kapely, laciné využití písní kapely v ději filmu, absence ztvárnění stinných stránek kapely
The Times (Tom Shone)	60 %	+	herecký výkon Maleka, hezké zobrazení vztahů v kapele
		-	konvenční
The Daily Telegraph	60 %	+	nic
		-	konvenční, herecký výkon Maleka, absence ztvárnění stinných stránek kapely, nedořešené scény
Průměr ze všech hodnocení	50 %		

5.7. Srovnání všech recenzí s uživatelskými komentáři

Pokud někdo recenzuje film na profesionální úrovni, měl by mít o filmu něco nastudováno a měl by mít určitý rozhled, aby měl s čím srovnávat. Obzvlášť když se jedná o recenzi na životopisný film. Z českých recenzí na film *Bohemian Rhapsody* je patrné, že znalosti některých recenzentů jsou nedostatečné a leckterý uživatel Česko-Slovenské filmové databáze toho ví o historii kapely Queen více. Proto mě překvapilo, že některé nesrovnalosti ve filmu nejsou v recenzích vůbec zmíněny, a to jak chyby faktografické, tak technické. Recenze se úplně minimálně věnují dějovým chybám, které neodpovídají skutečnosti a pokud se věnují technické stránce filmu, tak zmiňují pouze režiséra a opomíjí ostatní důležité funkce filmového průmyslu.

Kolik času má recenzent na to napsat recenzi? Jsou neúplné recenze způsobeny nedostatkem času recenzenta nebo spíš nezájmem o to zjistit si něco navíc? Stačilo by přečíst pár komentářů k filmu v databázích, informace si ověřit, porovnat s filmem, zapracovat do recenze a poté zveřejnit. Recenze sice obsahují důležitá fakta, ale mohly by být přesnější a nepůsobit amatérsky.

Naopak mě těší, že spousta uživatelů ČSFD.cz má nějaký přehled, který ve svých komentářích dokáží zúročit. Kombinace některých uživatelských komentářů s jazykovou stránkou profesionálních novinářů by byla ideální.

Naproti tomu zahraniční recenze nešetří film vůbec, a to ani po jedné stránce. Nebojí se negativně ohodnotit i to, co většina považuje za plus celého filmu. V tomto případě třeba výkon Ramiho Maleka. Komentáře na zahraničních filmových databázích jsou v tomto směru střídmejší a nejsou tolik drsné jako recenze. Hodně je zmiňován původně plánovaný snímek se Sachou Baronem Cohenem, který by uvítali jak recenzenti, tak komentující.

Celkově recenze hodnotí film *Bohemian Rhapsody* spíše průměrně až negativně. A to zřejmě z toho důvodu, že film hodnotí objektivně a nemají žádnou předpojatost díky skvělé hudbě kapely, která je často zmiňována v uživatelských komentářích. Kdežto uživatelé filmových databází mají ke kapele nějaký vztah, který do svého komentáře promítnou a jejich celkové hodnocení ovlivní. Proto je uživateli film hodnocen takhle pozitivně. V některých bodech se komentáře s recenzemi shodují, v některých rozcházejí, o některé komentáře recenze doplňují. Film *Bohemian Rhapsody* určitě stojí za vidění už z toho důvodu, že před námi stojí snímek, který má zcela jiný pohled odborného publika a zcela jiný názor ze strany laické veřejnosti. Není to film bez chyb, není to film převratný, není to film originální, ale není to ani film zapomenutelný. Freddie Mercury v roce 1981 řekl: „*Jsem rád, když lidi odcházejí z koncertů Queen pobavení, s pocitem příjemně strávené doby. Písničky Queen mi připadají takové odpočinkové, stejně jako dobrý film. Z toho odcházíte s tím, že to bylo dobré a snáz se vracíte ke svým problémům.*“²³⁶. *Bohemian Rhapsody* odpočinkovým filmem určitě je a pokud chtěl Mercury, aby přesně tohle splňovala i jeho hudba, tak se to filmu podařilo. *Show must go on.*

Závěr

Životopisný snímek *Bohemian Rhapsody* měl premiéru 1. listopadu 2018 a na filmových databázích měl velký ohlas ze strany uživatelů. Ti mu udělovali vysoké známky a film se tak dostal do žebříčků databází mezi nejlepší filmy. Jak bylo několikrát v komentářích zmíněno, tak díky tomu, že se jedná o hudební film plný kytarových riffů a úderů bubnů, tak je největší zážitek vidět ho v kině. Na velkém plátně a s kvalitním zvukem. Jakmile film

²³⁶ Freddie Mercury citát - „Jsem rád, když lidi odcházejí z koncertů Queen pobavení, s ... | Citáty slavných osobností. Citáty slavných osobností: Největší sbírka citátů, myšlenek a aforismů [online]. Dostupné z: <https://citaty.net/citaty/266715-freddie-mercury-jsem-rad-kdyz-lidi-odchazeji-z-koncertu-queen-pob/>

vymizel z kin, začalo jeho hodnocení klesat. Lidé si jej pustí doma, nadšení uživatelů, kteří film viděli v kině a poté si ho pustili doma klesá a snižují hodnocení a tím se snižuje i celkové hodnocení filmu. Proměna oblíbenosti filmu je znatelná, ale vydané recenze se nemění. Nikdo je neaktualizuje o nový pocit, který z filmu má po dalším zhlédnutí.

Všechny recenze, které jsou zahrnuty v bakalářské práci, mají svá pozitiva i negativa. Česká recenze Mirky Spáčilové z *iDnes.cz* je krátká a na to, že je vydána na tak komerčně známém webu, tak působí neprofesionálně a amatérsky. Recenze Jana Vargy z *Filmserveru.cz* je obsáhlejší co se faktů týče, ale neumí pracovat s jinými filmovými profesemi než s tou režisérskou. Recenze Kamila Fily neobsahuje žádné konkrétní hodnocení, jen jeho osobní pohled na film. Zahraniční recenze jsou naopak velmi drsné a kritizují film ve spoustě aspektech, ale k problému se vyjadřují věcně a umí problémy konkrétně pojmenovat. Recenze ale mají i nějaký omezený rozsah, proto je důležité do nich vložit to nejpodstatnější. O to se recenzenti pokusili, ale myslím si, že kdyby si pročetli několik komentářů na Česko-Slovenské filmové databázi, mohla by jejich recenze být zase o něco lepší a propracovanější.

Uživatelských komentářů na českých i zahraničních databázích je spousta. Většina těch českých dává smysl, jsou přínosem a stejně jako zahraniční recenze umí pozitiva a negativa pojmenovat. Zahraniční uživatelské komentáře jsou slabší a často se opakují. České komentáře by v několika případech mohly zastoupit plnohodnotnou recenzi. Obsahová stránka komentářů a recenzí je dosti podobná. Díky velkému množství komentářů je mezi nimi možné najít spoustu poznatků, kterými se recenze nezabývají. Některé české uživatelské komentáře jsou na tak vysoké jazykové úrovni, že by mohli nahradit i leckteré profesionální recenze. Překvapením je i formální stránka komentářů, která je kultivovaná a v minimu případů se jedná o nějaké přisprostlé názory.

Objektivita a neutralita komentářů není zcela jasná. Mezi komentujícími se objevují lidé, kteří kapele fandí a film berou jako poctu Freddiemu Mercuryemu. Další lidé kapele fandí, ale odmítají to, jak byl scénář napsán a ztvárněn. Další skupinou jsou uživatelé, kteří díky filmu kapelu Queen objevili. Těch je ale minimum. Jsou i lidé, kteří kapelu rádi nemají, ale film je zaujal a rádi se na něj podívají znovu. A poslední skupina jsou lidé, kteří nemají kapelu rádi a nelíbil se jim ani film. Názory jsou různé a každý má něco do sebe.

ČSFD.cz by si mohlo vzít inspiraci ze zahraničních databází a zvětšit škálu hodnocení a nabídnout uživatelům buď větší počet hvězdiček k hodnocení nebo systém půlhvězdiček. Celkové hodnocení by bylo relativnější a přesnější. Zahraniční uživatelé by si

zase mohli vzít příklad z českých uživatelských komentářů, které jsou profesionálnější a věcnější. Čeští recenzenti by se mohli před napsáním recenze více informovat o problému, který popisují a inspirovat se zahraničními recenzemi a jejich uměním věcných přirovnání. Celkově jsem ale po přečtení všech komentářů a recenzí dostal obrázek o tom, jaký mediální obraz má film *Bohemian Rhapsody* z pohledu obyčejného diváka i z pohledu profesionála.

Summary

The premiere of the biographical film *Bohemian Rhapsody* was on 1st November 2018 and received great acclaim from users on movie databases. Users awarded him high grades and the film was ranked among the best films in the database charts. As it has been mentioned several times in the comments, because it is a musical film full of guitar riffs and drum beats, it is the greatest experience to see it in the cinema. On a big screen and with good sound. As the film disappeared from cinemas, its rating began to decline. People watch it at home, and the enthusiasm of people who have seen the movie at the cinema and then watching it at home decreases and downgrades, and the overall rating of the movie decreases. The change in popularity of the film is noticeable, but the published reviews do not change. Nobody updates them with the new feeling they have from the film after they have watched.

All reviews, which are included in the thesis, have their positives and negatives. Czech review of Mirka Spacilova from iDnes.cz is short and because it is published on such a commercially known website, it is also unprofessional. Jan Varga's review from Filmserver.cz is more comprehensive in terms of facts, but cannot work with other film professions than with the director. Kamila Fila's reviews do not contain any specific reviews, just his personal view of the film. Foreign reviews, on the other hand, are very harsh and criticize the film in a number of aspects, but they comment on the problem factually and can name the problems specifically. However, the reviews also have some specific content, so it's important to put the most relevant content into them. Reviewers tried to do that, but I think that if they read a few comments on the Česko-Slovenská filmová databáze, their reviews could be a little better again.

There are many user comments on czech and foreign databases. Most czechs comments are really good and like foreign reviews can name the positives and negatives. Foreign user comments are weaker and often repeated. Czech comments could in some cases represent a full review. The content of comments and reviews is quite similar. Thanks to the large number of comments, it is possible to find a lot of knowledge that is not covered by

reviews. Some Czech user comments are at such a high language level that they could replace some professional reviews. The formal aspect of the commentary is also a surprise, as it is cultivated and, in a minimum of cases, there are some insane opinions.

The objectivity and neutrality of comments is not entirely clear. Among the commentators there are people who are cheering for the band and honoring Freddie Mercury. Other people are cheering for the band, but they reject how the script was written and portrayed. Another group is the users who have discovered the band Queen. But these are the minimum. There are also people who do not like the band, but the film captivated them and likes to watch it again. And the last group is the ones who don't like the band and they didn't like the movie either. Opinions are different and everyone has something to himself.

ČSFD could take inspiration from foreign databases and increase the scale of ratings and offer users either a higher number of stars for rating or a half-star system. The overall assessment would be more relative and more accurate. Foreign users, on the other hand, could take an example of Czech user comments that are more professional and factual. Czech reviewers could learn more about the issue they describe before writing a review. Overall, however, after reading all the comments and reviews I got a picture of what media image the film *Bohemian Rhapsody* has both from the perspective of an ordinary viewer and from the perspective of a professional.

Použitá literatura

Literatura

BLECH, Richard a kolektiv. *Encyklopédia filmu*. Obzor, 1993.

BLECH, Richard a kolektiv. *Malá encyklopédia filmu: zahraničná tvorba*. Bratislava: Obzor, 1974. Zahraničná tvorba.

BOR, Vladimír. *Hudba, film, kritika*. Praha: vydavatelství Českého hudebního fondu, 1990.

BORDWELL, David a THOMPSON Kristin. *Umění filmu: úvod do studia formy a stylu*. V Praze: Nakladatelství Akademie múzických umění, 2011. ISBN 978-80-7331-217-6.

BROOKS, Greg. *Queen live: koncertní dokument*. Praha: Levné knihy, 2008. ISBN 978-80-7309-579-6.

CARRIÈRE, Jean-Claude. *Vyprávět příběh*. Praha: Národní filmový archiv, 1995. Knihovna Iluminace. ISBN 80-7004-081-5.

ČERMÁK, Miloš, OSVALDOVÁ, Barbora NĚMCOVÁ TEJKALOVÁ Alice, ed. *Žurnalistika v informační společnosti – digitalizace a internetizace žurnalistiky: proměny a perspektivy žurnalistiky v epoše digitálních médií aneb nová média teoreticky i prakticky*. V Praze: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1684-1.

FOSTER, Thomas C. *Jak číst film: cinefilův průvodce po světě pohyblivých obrázků*. Přeložila Lucie CHLUMSKÁ. Brno: Host, 2017. ISBN 978-80-7577-183-4.

GUNN, Jacky. *Queen: Jak to začalo*. Rudná u Prahy: Papyrus, 1993. Svět velkých činů. ISBN 80-85776-04-9.

HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ, ed. *Slovník žurnalistiky: výklad pojmů a teorie oboru*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3752-5.

JACKSON, Laura. *Freddie Mercury: the king of Queen*. Praha: Beta-Dobrovský, 2013. ISBN 978-80-7306-553-9.

MONACO, James. *Jak číst film: svět filmů, médií a multimédií: umění, technologie, jazyk, dějiny, teorie*. Praha: Albatros, 2004. Albatros Plus. ISBN 80-00-01410-6.

NOVOTNÝ, David Jan. *Budování příběhu, aneb, Demiurgie versus dramaturgie*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1306-2.

OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. ed. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3. rozš. vyd. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-727-72667.

SOURIAU, Étienne. *Encyklopedie estetiky*. Praha: Victoria Publishing, 1994. ISBN 80-85605-18-x.

VLAŠÍN, Štěpán, ed. *Slovník literární teorie*. 2. rozš. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1984.

Internetové zdroje

03-XX-1981 – Mar del Plata – Queen Archives :: Interviews, Articles, Reviews. Queen Archives : Interviews, Articles, Reviews – Freddie Mercury, Brian May, Roger Taylor, John Deacon [online]. Dostupné z: <https://queenarchives.com/qa/03-xx-1981-mar-del-plata/>

Adaptic: Internetový slovníček. Co je Databáze | Adaptic . Tvorba webu [online]. Copyright © 2001 [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.adaptic.cz/znalosti/slovnicek/databaze/>

Billboard Chart USA. Queen | Billboard. Billboard - Music Charts, News, Photos & Video | Billboard [online]. Copyright © 2020 Billboard. All Rights Reserved. [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.billboard.com/music/Queen/chart-history/TLP/song/317364>

Bohemian Rhapsody (2018) | ČSFD.cz. Česko-Slovenská filmová databáze | ČSFD.cz [online]. Copyright © [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/prehled/>

Bohemian Rhapsody - Tržby a návštěvnost | KINOMANIAK . Filmové tržby a návštěvnost kin v České republice | KINOMANIAK [online]. Dostupné z: <https://kinomaniak.cz/filmy/bohemian-rhapsody>

BÖHM, Miroslav. Buď filmový server! I byl filmserver.cz - musicserver.cz [online]. Copyright © facebook interpreta [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://musicserver.cz/clanek/31235/bud-filmovy-server-i-byl-filmserver-cz/?nomobile=1>

ČERVENKOVÁ, Kateřina. Queen v Praze vzpomínali. I s Rodgersem - musicserver.cz. 1.11.2008. [online]. Copyright © smh.com.au [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://musicserver.cz/clanek/23846/>

ČSFD.cz. Profil filmu Bohemian Rhapsody (2018). <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/prehled/>

ČSFD.cz. Bohemian Rhapsody (2018) | Zajímavosti | ČSFD.cz. [online]. Copyright © 2001 [cit. 26.03.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/zajimavosti/?type=bugs>

ČSFD.cz: Návod k použití, <https://www.csfd.cz/navod-k-pouziti/>

ČSFD.cz. POMO Media Group s.r.o. © 2001–2019. Dostupné z: <https://www.csfd.cz>

ČSFD.cz. Profil filmu Flash Gordon (1980). <https://www.csfd.cz/film/21635-flash-gordon/prehled/>

ČSFD.cz. Profil filmu Highlander (1986). <https://www.csfd.cz/film/6831-highlander/prehled/>

Fandimefilmu.cz. Bohemian Rhapsody: Bryan Singer má definitivní výpověď | Fandíme Filmu [online]. Copyright © 2011 [cit. 26.03.2020]. Dostupné z: <https://www.fandimefilmu.cz/clanek/11996-bohemian-rhapsody-bryan-singer-ma-definitivni-vypoved>

Fandimefilmu.cz. Bohemian Rhapsody: Ohlasy chválí dokonalou přeměnu v Mercuryho | Fandíme Filmu. 22.10.2018 [online]. Copyright © 2011 [cit. 26.03.2020]. Dostupné z: <https://www.fandimefilmu.cz/clanek/15491-bohemian-rhapsody-ohlasy-chvali-dokonalou-premenu-v-mercuryho>

FENCL, Ondřej. RETRO: Queen v Praze v roce 2005 připomínali svůj vlastní revival, zpívající Paul Rodgers nezazářil | iREPORT. 3.10. 2017 [online]. Copyright © iREPORT s.r.o. [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.ireport.cz/clanky/recenze/retro-queen-v-praze-v-roce-2005-pripominali-svuj-vlastni-revival-zpivajici-paul-rodgers-nezazaril>

FILA, Kamil. Osobní profil KF. Home [online]. Copyright © 2016 JesteVetsiKritik.cz [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.jestevetsikritik.cz/o-projektu/osobni-profil-kf>

FILA, Kamil. Teze o kritice jako disciplíně. [online]. Copyright © 2016 JesteVetsiKritik.cz [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.jestevetsikritik.cz/o-projektu/teze-o-kritice-jako-discipline>

Filmserver.cz. Redaktoři - filmserver.cz [online]. Copyright ©2010 [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://filmserver.cz/autori/>

Freddie Mercury citát - „Jsem rád, když lidi odcházejí z koncertů Queen pobavení, s ... | Citáty slavných osobností. Citáty slavných osobností: Největší sbírka citátů, myšlenek a aforismů [online]. Dostupné z: <https://citaty.net/citaty/266715-freddie-mercury-jsem-rad-kdyz-lidi-odchazeji-z-koncertu-queen-pob/>

FREYTAG, Gustav. Technika dramatu [online]. Přeložil Jaroslav ŽERT. Praha: Ústav pro učebné pomůcky průmyslových a odborných škol. 1944. [cit. 2019-05-04], s. 299. Knihovna Divadelního prostoru, sv. 6. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1421/jaro2016/DVQ024K/um/Gustav_Freytag_-_Technika_dramatu.pdf

GREIVING, Tim. Did John Ottman save Bohemian Rhapsody? The Oscar winning editor is being praised by colleagues - and mocked online. 4.3.2019 [online]. Dostupné z: http://www.washingtonpost.com/lifestyle/did-john-ottman-save-bohemian-rhapsody-the-oscar-winning-editor-is-being-praised-by-colleagues--and-mocked-online/2019/03/04/89aed896-3e8e-11e9-922c-64d6b7840b82_story.html

HAMMOND, Pete. Leonard Maltin's Movie Guide Ending After 45 Years – Internet Kills Iconic Print Paperback. Deadline.com [online]. 19. 8. 2014. Dostupné z: <https://deadline.com/2014/08/r-i-p-leonard-maltinsmovie-guide-internet-kills-iconic-print-paperback-after-45-years-821849/>

HARRIS, John. The sins of St Freddie | 14.1.2005 | The Guardian. [online]. Copyright © 2020 Guardian News [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/music/2005/jan/14/2>

HRABĚ, Jan. Tajemství loga Queen. Jak Freddie Mercury stvořil legendu [online]. 31.3.2019. Dostupné z: <https://eurozpravy.cz/magazin/253389-tajemstvi-loga-queen-jak-freddie-mercury-stvoril-legendu/>

CHILTON, Martin. “He Was Music”: Reinhold Mack On Working With Freddie Mercury. uDiscoverMusic: discover more about the world's greatest music [online]. Copyright © Queen Productions Ltd [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.udiscovermusic.com/stories/reinhold-mack-queen-freddie-mercury-interview/>

Chip.cz. Web ČSFD.cz v květnu zaznamenal 1 648 000 návštěvníků | CHIP.cz [online]. Copyright © 2003 [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.chip.cz/novinky/web-csfd-cz-v-kvetnu-zaznamenal-1-648-000-navstevniku/>

CHIU, David. The History of Smile: The Band That Set the Stage for Queen. Ultimate Classic Rock [online]. Dostupné z: <https://ultimateclassicrock.com/queen-smile-band-history/>

iDnes.cz: Novou šéfredaktorkou portálu iDNES.cz se stala Naděžda Petrová. [online]. Dostupné z: http://www.idnes.cz/zpravy/domaci/novou-sefredaktorkou-idnes-cz-je-nadezda-petrova.A150831_100727_zahranicni_cen

iDnes.cz. Režisér Bohemian Rhapsody nedostane ocenění. Kvůli údajnému zneužívání. 7.2.2019. [online]. Dostupné z: http://www.idnes.cz/revue/spolecnost/bryan-singer-ceny-bafta-sexualni-obtezovani-vyloucení-oscar-bohemian-rhapsody.A190207_112528_lidicky_zar

IMDb.com. www.imdb.com

IMDb.com. IMDb | Help. IMDb | Help [online]. Copyright © 1990 [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: https://help.imdb.com/article/imdb/general-information/what-is-imdb/G836CY29Z4SGNMK5?ref=helpart_nav_1#

Interview with Morgan Fisher . Queen, Freddie Mercury, music, band, Brian May [online]. Dostupné z: <http://www.queenzone.com/forums/1052207/interview-with-morgan-fisher.aspx>

iReport.cz: Queen a Adam Lambert oznámili evropské turné. Do Česka nepřijedou, nejbliž budou v Berlíně a Mnichově | iREPORT. 25.9.2019. [online]. Copyright © iREPORT s.r.o. [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.ireport.cz/clanky/news/queen-a-adam-lambert-oznamili-evropske-turne-do-ceska-neprijedou-nejbliz-budou-v-berline-a-mnichove>

LACINA, Lubor. QUEEN - Innuendo - recenze – 24.11.2018. www.CrazyDiamond.cz [online]. Copyright © CrazyDiamond.cz 2020 designed by [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: http://www.crazydiamond.cz/queen_innuendo_recenze/1566

LACINA, Lubor. QUEEN - The Game - recenze – 20.10.2018. www.CrazyDiamond.cz [online]. Copyright © CrazyDiamond.cz 2020 designed by [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: http://www.crazydiamond.cz/queen_the_game_recenze/1537

Lupa.cz. Martin Pomothy: ČSFD bych neprodal ani za půl miliardy - Lupa.cz - server o českém Internetu [online]. Copyright © 1998 [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/martin-pomothy-csfd-bych-neprodal-ani-za-pul-miliardy/>

MAFRA.cz: Zpravodajský portál iDnes.cz. Portfólio. <https://www.mafra.cz/portfolio.aspx?y=mafra/portfolio-idnes.htm&cat=internet>

MIČUDA, Vladimír. Kapela Queen se na Live Aid stala nesmrtelnou legendou, která se zapsala do análů rockové hudby | 24.1.2019. REFRESHER.cz. – Hlas moderní generace [online]. Copyright © 2011 [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://refresher.cz/62418-Kapela-Queen-se-na-Live-Aid-stala-nesmrtelnou-legendou-ktera-se-zapsala-do-analu-rockove-hudby?gdpr-accept=1>

Nytco.com. History | The New York Times Company | [online]. Dostupné z: <https://www.nytco.com/company/history/>

Nytco.com. Company | The New York Times Company. [online]. Dostupné z: <https://www.nytco.com/company/>

Official Charts. Queen | full Official Chart History | Official Charts Company. Official Charts - Home of the Official UK Top 40 Charts [online]. Copyright © The Official UK Charts Company 2020 [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.officialcharts.com/artist/21275/queen/>

Oficiální stránky kapely Queen. QueenOnline.com - About Queen. QueenOnline.com - The Official Queen Website [online]. Dostupné z: <http://www.queenonline.com/queen>
Oficiální stránky kapely Queen. QueenOnline.com - Features. QueenOnline.com - The Official Queen Website [online]. Dostupné z: <https://www.queenonline.com/features/a-picnic-by-the-serpentine-the-legacy-of-queens-1976-concert-at-hyde-park-fan-feature-by-nathan-hodges>

PAVLIŠ, Dominik. LIVE: Queen a Adam Lambert předvedli v Praze megalomanskou show, nechyběla vzpomínka na Mercuryho | iREPORT. 2.11.2017. [online]. Copyright © iREPORT s.r.o. [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.ireport.cz/clanky/recenze/live-queen-a-adam-lambert-predvedli-v-praze-megalomanskou-show-nechybela-vzpominka-na-mercuryho>

PARIKRUPA, Pavel. Paul Saved The Queen - musicserver.cz. 22.9.2008 [online]. Copyright ©2010 [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://musicserver.cz/clanek/23313/Queen-Paul-Rodgers-The-Cosmos-Rocks/>

QUEEN – královská legenda. Historie kapely.
<http://www.queenmusichall.cz/historie/queen.html>

QUEEN – královská legenda. Queen awards.
<http://www.queenmusichall.cz/en/misc/queen-awards.html>

Rottentomatoes.com. www.rottentomatoes.com

RottenTomatoes.com. About. Rotten Tomatoes: Movies | TV Shows | Movie Trailers | Reviews - Rotten Tomatoes [online]. Dostupné z: <https://www.rottentomatoes.com/about/>

ROZKOVEC, Tomáš. Queen - Jazz - musicserver.cz. [online]. Copyright © facebook interpreta [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://musicserver.cz/clanek/60028/queen-jazz/>

SEMECKÝ, Petr. 10 věcí, které jste nevěděli o megahitu Bohemian Rhapsody | FILMTORO | FILMTORO [online]. Dostupné z: <https://filmtoro.cz/blog/10-veci-ktere-jste-nevedeli-o-megahitu-bohemian-rhapsody>

Telegraph.co.uk. About Us – The Telegraph. [online]. Dostupné z: <https://corporate.telegraph.co.uk/about-us/>

Telegraph.co.uk. The Telegraph. [online]. Dostupné z: <https://corporate.telegraph.co.uk/>

TheGuardian.com. Rami Malek: working with Bryan Singer was ‘not pleasant’ | Film | The Guardian. [online]. Copyright © 2020 Guardian News [cit. 26.03.2020]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/film/2019/feb/04/rami-malek-says-working-with-director-bryan-singer-on-bohemian-rhapsody-was-not-pleasant>

TheTimes.co.uk. About us | The Times & The Sunday Times. [online]. Copyright © Times Newspapers Limited 2020. [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.thetimes.co.uk/static/about-us/?region=global>

TOTUŠEK, Jaroslav. Bohemian Rhapsody mohla být divočejší. Film o kapele Queen provázely porodní bolesti. 1.11.2018 [online]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/kultura/bohemian-rhapsody-mohla-byt-divocejsi-film-o-kapele-queen-provazely-porodni-bolesti.A181031_120144_in_kultura_jto

TOTUŠEK, Jaroslav. Bohemian Rhapsody není tvůj film. Od režiséra Singera dávají ruce pryč herci i filmový štáb. 9.1.2019 [online]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/kultura/bohemian-rhapsody-neni-tvuj-film-od-reziseru-singera-davaji-ruce-pryc-herci-i-filmovy-stab.A190108_114130_in_kultura_jto

TRÁVNÍČKOVÁ, Lucie. Lifec.cz – Zajímavosti z trháku Bohemian Rhapsody: Co se dělo, když byly kamery vypnuté?. Lifec.cz. 15.11.2018 [online]. Copyright © 2020 [cit. 26.03.2020]. Dostupné z: https://www.lifec.cz/trendy/zajimavosti-z-trhaku-bohemian-rhapsody-co-se-delo-kdyz-byly-kamery-vypnute_3838.html

TŮMA, Ondřej. Martin Pomothy: ČSFD.cz je pro mě jen koníček, ne byznys! | Peníze.cz [online]. Copyright © 2000 [cit. 24.03.2020]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/spotrebitel/233640-martin-pomothy-csfd-cz-je-pro-me-jen-konicek-ne-byznys!>

VLASÁK, Vladimír. Živá vzpomínka na Queen. 8.7.2003. iDnes.cz. https://www.idnes.cz/kultura/hudba/ziva-vzpominka-na-queen.A030707_191905_hudba_if

Audiovizuální zdroje

Bohemian Rhapsody [životopisný film]. Režie Bryan Singer, Dexter Fletcher. Scénář Anthony McCarten. Velká Británie, USA: CinemArt, 1.11.2018. 134 min.

Analyzované české internetové recenze snímku Bohemian Rhapsody

FILA, Kamil. Bohemian Rhapsody. Home [online]. Copyright © 2016 JesteVetsiKritik.cz [cit. 25.03.2020]. Dostupné z: <https://www.jestevetsikritik.cz/videorecenze/759-bohemian-rhapsody>

SPÁČILOVÁ, Mirka. RECENZE: Ať Mercury zpívá. Muzika přebíjí v Bohemian Rhapsody banality. iDnes.cz. [online]. 1.11.2018. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/film-televize/bohemian-rhapsody-queen-rami-malek-freddie-mercury-recenze.A181101_092134_filmvideo_ts

VARGA, Jan. Recenze: Ve filmu Bohemian Rhapsody ožívá hudební legenda Freddie Mercury - filmserver.cz. 31.10.2018 [online]. Copyright ©2010 [cit. 25.03.2020]. Dostupné z: <https://filmserver.cz/clanek/14032/bohemian-rhapsody/>

Analyzované zahraniční internetové recenze snímku Bohemian Rhapsody

MAHNER, Kevin. Film review: Bohemian Rhapsody | The Times. 24.10.2018 [online]. Copyright © Times Newspapers Limited [cit. 31.03.2020]. Dostupné z: <https://www.thetimes.co.uk/article/film-review-bohemian-rhapsody-n7b9ksh73>

ROBEY, Tim. Bohemian Rhapsody, review: Big on swaggering spectacle, but far from a killer Queen. The Telegraph - Telegraph Online, 22.1.2019 [online]. Copyright © Telegraph Media Group Limited 2020 [cit. 27.03.2020]. Dostupné z: <https://www.telegraph.co.uk/films/2018/10/23/bohemian-rhapsody-review-big-swaggering-spectacle-far-killer/>

SCOTT, O.A. 'Bohemian Rhapsody' Review: Another One Bites the Dust - The New York Times. [online]. Copyright © [cit. 25.03.2020]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2018/10/30/movies/bohemian-rhapsody-review.html>

SHONE, Tom. Film review: Bohemian Rhapsody; Don't Worry, He Won't Get Far on Foot | 28.10.2018 | The Sunday Times. [online]. Copyright © Times Newspapers Limited [cit. 31.03.2020]. Dostupné z: <https://www.thetimes.co.uk/article/film-review-bohemian-rhapsody-rami-malek-don-t-worry-he-won-t-get-far-on-foot-joaquin-phoenix-njh6jt6tw>

Analyzované komentáře ke snímku Bohemian Rhapsody na Česko-Slovenské filmové databázi

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 26.11. 2018 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-95/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 10.2.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-95/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 20.3.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-94/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 15.1.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-94/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 13.1.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-94/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 7.1.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-94/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 16.1.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-93/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 22.1.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-94/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 14.8.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-93/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 15.3.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-91/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 4.11.2018 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-90/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 2.11.2018 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-87/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 17.6.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-90/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 19.1.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-77/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 15.5.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-85/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 14.11.2018 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-78/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 16.2.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-84/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 1.12.2018 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-83/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 21.1.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-83/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 13.2.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-84/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 29.12.2018 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-83/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 11.2.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-75/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 10.3.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-75/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 28.1.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-74/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 5.11.2018 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-70/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 1.3.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-72/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 9.11.2018 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-61/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 12.1.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-62/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 8.6.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-56/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 22.12.2018 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-68/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 9.2.2020 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-61/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 24.11.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-70/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 22.1.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-56/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 21.3.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-58/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 10.3.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-69/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 17.11.2018 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-1/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 18.11.2018 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-1/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 1.11.2018 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-1/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 20.1.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-4/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 27.2.2019 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-31/>

Bohemian Rhapsody: Komentáře. 30.10.2018 [online]. Copyright © 2001 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/komentare/podle-rating/strana-1/>

Analyzované komentáře ke snímku Bohemian Rhapsody na IMDb.com

IMDb. Bohemian Rhapsody: Komentáře. 9.1.2019 [online]. Copyright © 1990 [cit. 07.04.2020]. Dostupné z: <https://www.imdb.com/title/tt1727824/reviews?sort=helpfulnessScore&dir=desc&ratingFilter=1>

IMDb. Bohemian Rhapsody: Komentáře. 27.1.2019 [online]. Copyright © 1990 [cit. 07.04.2020]. Dostupné z: <https://www.imdb.com/title/tt1727824/reviews?sort=helpfulnessScore&dir=desc&ratingFilter=1>

IMDb. Bohemian Rhapsody: Komentáře. 19.1.2019 [online]. Copyright © 1990 [cit. 07.04.2020]. Dostupné z: <https://www.imdb.com/title/tt1727824/reviews?sort=helpfulnessScore&dir=desc&ratingFilter=1>

IMDb. Bohemian Rhapsody: Komentáře. 25.10.2018 [online]. Copyright © 1990 [cit. 07.04.2020]. Dostupné z: <https://www.imdb.com/title/tt1727824/reviews?sort=helpfulnessScore&dir=desc&ratingFilter=9>

IMDb. Bohemian Rhapsody: Komentáře. 28.10.2018 [online]. Copyright © 1990 [cit. 07.04.2020]. Dostupné z: <https://www.imdb.com/title/tt1727824/reviews?sort=helpfulnessScore&dir=desc&ratingFilter=10>

IMDb. Bohemian Rhapsody: Komentáře. 10.11.2018 [online]. Copyright © 1990 [cit. 07.04.2020]. Dostupné z: <https://www.imdb.com/title/tt1727824/reviews?sort=helpfulnessScore&dir=desc&ratingFilter=10>

IMDb.com. Bohemian Rhapsody (2018) - User ratings - IMDb. [online]. Copyright © 1990 [cit. 02.04.2020]. Dostupné z: https://www.imdb.com/title/tt1727824/ratings?ref_=tt_ql_op_4

Analyzované komentáře ke snímku Bohemian Rhapsody na Rottentomatoes.com

Bohemian Rhapsody (2018) - Rotten Tomatoes. [online]. Copyright © Fandango. All rights reserved. [cit. 08.04.2020]. Dostupné z: https://www.rottentomatoes.com/m/bohemian_rhapsody

Bohemian Rhapsody (2018) - Rotten Tomatoes. [online]. Copyright © Fandango. All rights reserved. [cit. 08.04.2020]. Dostupné z: https://www.rottentomatoes.com/m/bohemian_rhapsody

Bohemian Rhapsody (2018) - Rotten Tomatoes. 25.3.2020 [online]. Copyright © Fandango. All rights reserved. [cit. 08.04.2020]. Dostupné z: https://www.rottentomatoes.com/m/bohemian_rhapsody

Bohemian Rhapsody (2018) - Rotten Tomatoes. 22.3.2020 [online]. Copyright © Fandango. All rights reserved. [cit. 08.04.2020]. Dostupné z: https://www.rottentomatoes.com/m/bohemian_rhapsody

Bohemian Rhapsody (2018) - Rotten Tomatoes. 15.6.2019 [online]. Copyright © Fandango. All rights reserved. [cit. 08.04.2020]. Dostupné z: https://www.rottentomatoes.com/m/bohemian_rhapsody

Bohemian Rhapsody (2018) - Rotten Tomatoes. 15.5.2019 [online]. Copyright © Fandango. All rights reserved. [cit. 08.04.2020]. Dostupné z: https://www.rottentomatoes.com/m/bohemian_rhapsody

Bohemian Rhapsody (2018) - Rotten Tomatoes. 26.5.2019 [online]. Copyright © Fandango. All rights reserved. [cit. 08.04.2020]. Dostupné z: https://www.rottentomatoes.com/m/bohemian_rhapsody

Teze bakalářské práce

SCHVÁLENO *muř. 18.6.19*

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce													
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:													
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Frank Lukáš	<table border="1"> <tr> <td colspan="3" style="text-align: center;"> Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd </td> </tr> <tr> <td>Došlo dne:</td> <td style="text-align: center;">27-05-2019</td> <td style="text-align: right;">-1-</td> </tr> <tr> <td>Čj:</td> <td style="text-align: center;">125</td> <td style="text-align: right;">Příloh:</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Přiděleno:</td> </tr> </table>	Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd			Došlo dne:	27-05-2019	-1-	Čj:	125	Příloh:	Přiděleno:		
Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd													
Došlo dne:		27-05-2019	-1-										
Čj:		125	Příloh:										
Přiděleno:													
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2019													
E-mail diplomantky/diplomanta: 40011513@fsv.cuni.cz													
Studijní obor/forma studia: Mediální studia/kombinovaná													
Předpokládaný název práce v češtině: Internetové filmové recenze životopisného filmu Bohemian Rhapsody a uživatelské komentáře na Česko-Slovenské filmové databázi													
Předpokládaný název práce v angličtině: Online movie reviews of a biographic Bohemian Rhapsody and users comments in Česko-Slovenská filmová databáze													
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013): (diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí) LS 2019/2020													
Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků): Konec roku 2018 a začátek roku 2019 se nejen u nás, ale i ve světě nesl ve znamení kapely Queen jejíž znovuzrození proběhlo hlavně díky životopisnému snímku Bohemian Rhapsody, který měl obrovský divácký úspěch. U kritiků ale recenze tak pozitivní nebyly. V práci budou srovnány jak profesionální internetové recenze filmu Bohemian Rhapsody, které vyšly u nás (idnes.cz, filmserver.cz, jestevetsikritik.cz – Kamil Fila) a v zahraničí (nytimes.com, thetimes.co.uk, telegraph.co.uk), tak amatérské komentáře uživatelů internetových portálů (csfd.cz, imdb.com, rottentomatoes.com). Cílem práce bude komparace internetových recenzí z pohledu odborné kritiky a uživatelských komentářů Česko-Slovenské filmové databáze.													
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu): <ol style="list-style-type: none"> 1. Úvod 2. Teoretické vymezení žánrů: <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Definice recenze 2.2. Definice komentáře 2.3. Definice životopisného filmu 2.4. Dramatická stavba filmového díla 3. Charakteristika sledovaných médií <ol style="list-style-type: none"> 3.1. České webové stránky zabývající se recenzemi 3.2. Zahraniční tisk (jeho internetová forma) 3.3. Česko-Slovenská filmová databáze 3.4. Zahraniční filmové databáze 4. Kapela Queen <ol style="list-style-type: none"> 4.1. Vznik a první úspěchy 4.2. Největší úspěchy – koncerty, hity, alba 4.3. Zrod legendy Freddieho Mercuryho 4.4. Nemoc a následná smrt Freddieho Mercuryho 4.5. Fungování kapely po smrti frontmana 5. Česko-slovenská média a kapela Queen v době jejich největší slávy <ol style="list-style-type: none"> 5.1. Kapela Queen na stránkách československého tisku 5.2. Smrt Freddieho Mercuryho na stránkách českého tisku 													

- 5.3. Smrt Freddieho Mercuryho na stránkách zahraničního tisku
6. Film *Bohemian Rhapsody*
 - 6.1. Srovnání reality se zobrazením ve filmu
 - 6.2. Průběh natáčení a první ohlasy na film před jeho uvedením
 - 6.3. Komplikace při natáčení filmu
7. Filmové recenze a uživatelské komentáře ve vybraných médiích
 - 7.1. Filmové recenze na českých webových stránkách
 - 7.2. Filmové recenze v zahraničním tisku (jeho online forma)
 - 7.3. Uživatelské komentáře na Česko-Slovenské filmové databázi
 - 7.4. Uživatelské komentáře na zahraničních filmových databázích
 - 7.5. Srovnání komentářů u nás a v zahraničí
 - 7.6. Srovnání recenzí u nás a v zahraničí
 - 7.7. Srovnání všech recenzí s uživatelskými komentáři
8. Závěr

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):

Recenze filmu *Bohemian Rhapsody* vydané v období říjen 2018 – prosinec 2018 na serverech: iDnes.cz (www.idnes.cz)

Filmserver (www.filmserver.cz)

Ještě větší kritik, než jsme doufali – webová stránka kritika Kamila Fily (www.jestevetsikritik.cz)

New York Times (www.nytimes.com)

The Times (www.thetimes.co.uk)

The Daily Telegraph (www.telegraph.co.uk)

Uživatelské komentáře filmu *Bohemian Rhapsody* publikované na Česko-Slovenské filmové databázi (www.csfd.cz), IMDb (www.imdb.com) a Rotten Tomatoes (www.rottentomatoes.com).

Postup (technika) při zpracování materiálu:

V teoretické části bude vymezen a blíže specifikován žánr filmové recenze a komentáře, dále budou definována specifika životopisného filmu a bude popsána dramatická stavba filmového díla. Poté budou charakterizovány jednotlivé internetové servery zabývající se filmovou recenzí jak u nás tak v zahraničí, dále bude specifikována podstata českých i zahraničních filmových databází. Bude představena kapela Queen a přiblíženy okolnosti kolem natáčení snímku *Bohemian Rhapsody* včetně srovnání reality a zobrazení ve filmu. Podle konkrétně uvedených kritérií budou srovnány komentáře s recenzemi.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

NOVOTNÝ, David Jan. *Budování příběhu, aneb demiurgie vs. Dramaturgie*. Praha: Karolinum, 2007. 234 s. ISBN 80-2461-306-2.

Kniha se zabývá vyprávěcími postupy, které jsou nezbytnou součástí pro ty, kteří se zabývají jak filmem, tak filmovou recenzí a v médiích o tom informují širokou diváckou veřejnost.

MONACO, James. *Jak číst film: svět filmů, médií a multimédií*. Praha: Albatros, 2004. 735s. ISBN 80-000-1410-6.

Kniha popisuje dějiny filmu a vývoj filmové vědy. Uvádí snímky, které napomáhají k pochopení filmového jazyka, a teoreticky popisuje propojení filmu s médií.

BORDWEL David, THOMPSON Kristin. *Umění filmu: úvod do studia formy a stylu*. Praha: Nakladatelství AMU, 2011. 680 s. ISBN 978-80-7331-217-6.

Kniha se zabývá podrobně filmovými teoriemi a filmovými postupy.

BOR, Vladimír. *Hudba, film, kritika*. Praha: Panton, 1990. 233 s. ISBN 80-703-9053-0.

Pro práci je podstatný filmový oddíl z této knihy, který se zabývá filmovou kritikou. Autor se jí věnoval značnou část svého života a své zkušenosti předává čtenářům této publikace.

OSVALDOVÁ, Barbora. *Žurnalistika v informační společnosti: Proměny a perspektivy žurnalistiky v epoše digitálních médií aneb nová média teoreticky i prakticky*. Praha: Karolinum, 2009. 195 s. ISBN 978-80-246-1684-1.

Kniha obsahuje třináct příspěvků nahlízejících na současnou internetizaci žurnalistiky z různých úhlů pohledu.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

VODIČKOVÁ, Karolína. *Internetové filmové recenze dokumentárního filmu Katka a uživatelské komentáře na Česko-Slovenské filmové databázi*. Praha, 2016. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Fakulta sociálních věd. Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí práce: Prof. MgA. D. J. Novotný.

KOTOUČOVÁ, Ditta. *Kauza Olgy Hepnarové v českém filmu: od reality a novinových zpráv k filmovému zpracování, až po filmové recenze*. Praha, 2018. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Fakulta sociálních věd. Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí práce: Prof. MgA. D. J. Novotný.

CHRISTOVOVOVÁ, Nela. *Srovnání vybraných internetových recenzí s uživatelskými komentáři na Česko-Slovenské filmové databázi*. Praha, 2013. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Fakulta sociálních věd. Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí práce: Prof. MgA. D. J. Novotný.

Datum / Podpis studenta/ky

27.5.2019

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Prof. MgA. Novotný David Jan

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

27.5.2019

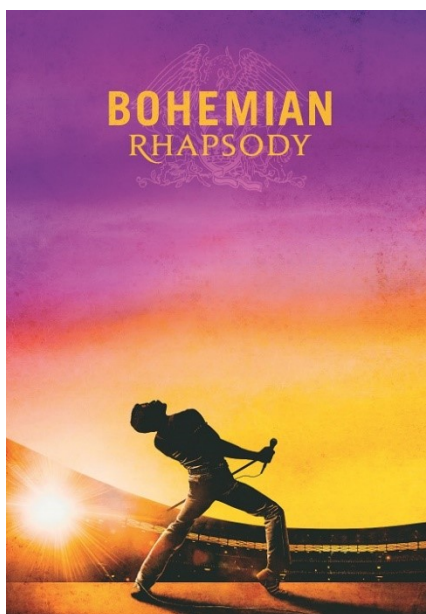
Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE SCHVALUJE NA IKSŽ VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Oficiální plakát k filmu *Bohemian Rhapsody* (obrázek)²³⁷

Příloha č. 2: Foto z videoklipu k písni *Bohemian Rhapsody* (obrázek)²³⁸

²³⁷ ČSFD.cz. *Bohemian Rhapsody* (2018) | ČSFD.cz. [online]. Copyright © [cit. 09.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/prehled/>

²³⁸ Queens *Bohemian Rhapsody* oldest YouTube clip with over a billion viewers - Teller Report. Teller Report [online]. Copyright © Communities 2019 [cit. 09.04.2020]. Dostupné z: <https://www.tellerreport.com/life/2019-07-21---queens-bohemian-rhapsody-oldest-youtube-clip-with-over-a-billion-viewers-.B1gwAeRZGB.html>

Příloha č. 3: Porovnání podoba Ramiho Maleka ve filmu se skutečným Freddiem Mercuryem (obrázek)²³⁹

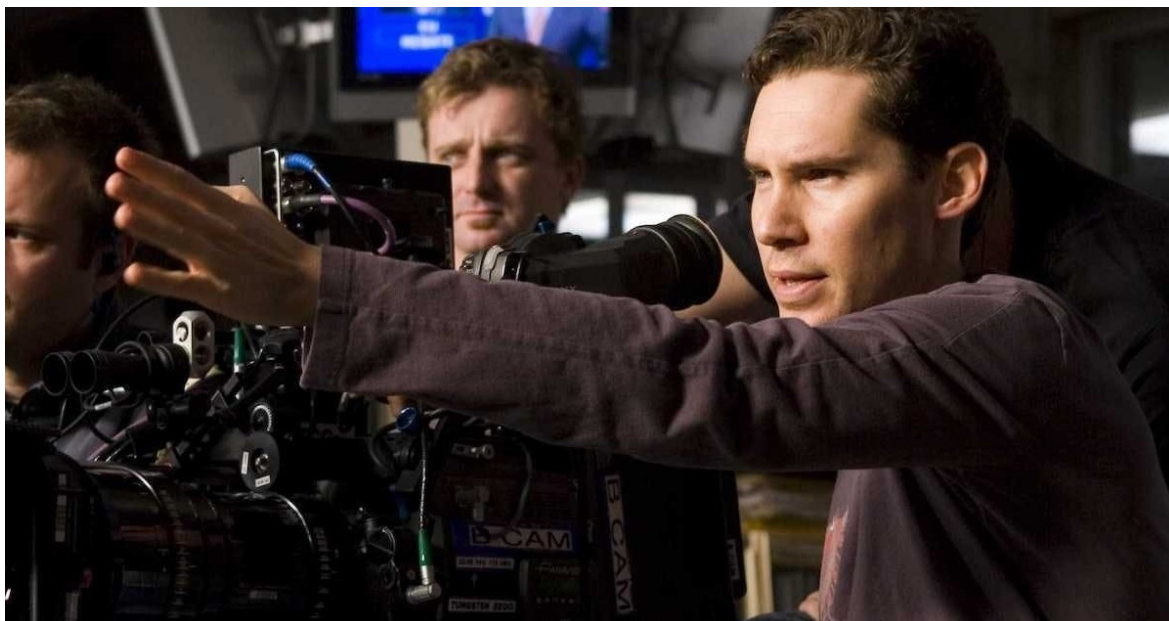
Příloha č. 4: Oficiální logo kapely Queen navrhnuté Freddie Mercuryem (obrázek)²⁴⁰

²³⁹ Así reaccionaron los fans cuando se anunció que Rami Malek sería Freddie Mercury. Inicio - A Queen Of Magic [online]. Copyright © A Queen Of Magic, 2000 [cit. 09.04.2020]. Dostupné z: <https://www.aqueenofmagic.com/2018/12/01/reaccion-fans-rami-malek-freddie-mercury.html>

²⁴⁰ The Art of The Band Logo | Queens wallpaper, Queen band, Freddie mercury. Pinterest - Česká republika [online]. Copyright © [cit. 16.04.2020]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/548102217120199091/>

Příloha č.5: Režisér Bryan Singer při natáčení filmu Bohemian Rhapsody (obrázek)²⁴¹

Příloha č.6: Režisér Bryan Singer a jeho nástupce Dexter Fletcher (obrázek)²⁴²

²⁴¹ Bryan Singer Will Be Credited As Director of Bohemian Rhapsody. Aussie Gossip | World-wide gossip & news written by Aussies. [online]. Copyright © [cit. 16.04.2020]. Dostupné z:

<https://aussiegossip.com.au/entertainment/bryan-singer-will-credited-director-bohemian-rhapsody/>

²⁴² 'Bohemian Rhapsody' finds new director after Bryan Singer firing | Page Six. Page Six [online].

Copyright © 2020 NYP Holdings, Inc. All Rights Reserved [cit. 16.04.2020]. Dostupné z:

<https://pagesix.com/2017/12/07/bohemian-rhapsody-finds-new-director-after-bryan-singer-firing/>

Příloha č.7: Profil filmu *Bohemian Rhapsody* na ČSFD.cz (obrázek)²⁴³

Bohemian Rhapsody
 Životopisný / Drama / Hudební
 Velká Británie / USA, 2018, 134 min
 Režie: Bryan Singer, Dexter Fletcher
 Scénář: Anthony McCarten
 Kamera: Newton Thomas Sigel
 Hudba: John Ottman
 Hraji: Rami Malek, Lucy Boynton, Gwilym Lee, Ben Hardy, Joseph Mazzello, Aidan Gillen, Allen Leech, Tom Hollander, Mike Myers, Aaron McCusker, Meneka Das, Ace Bhatti, Priya Blackburn, Dermot Murphy, Dickie Beau, Tim Plester, Jack Roth, Max Bennett, Neil Fox-Roberts, Kieran Hardcastle, Bruce Mackinnon, Michelle Duncan, Matt Greenwood, Jes... (více)
 (další profese)

88%
 49. nejlepší film 103. nejoblíbenější film

Hodnocení uživatelů

POMO	*****	Pethushka
kleopatra	*****	Rosaviva
KevSpa	*****	Terka.K
verbal	****	Stoka
Cival	****	El Pistolero
Douglas	**	199matko199
don corleone	*****	Heisenberg_
kOCOUR	****	lopata555
Lima	***	Petrasuvicka
Gladriel	****	JohnMiller

Fanklub filmu

všechna hodnocení (37 393) | všichni fanoušci (1 485)

Premiéry

Nevhodný mládeži do 12 let

V kinech od:	01.11.2018	CinemArt
V kinech od:	01.11.2018	CinemArt SK
V kinech od:	02.11.2018	20th Century Fox
V kinech od:	24.10.2018	20th Century Fox UK

Příloha č.8: Profil filmu *Bohemian Rhapsody* na IMDb.com (obrázek)²⁴⁴

Bohemian Rhapsody (2018)
 12 | 2h 14min | Biography, Drama, Music | 1 November 2018 (Czech Republic)

★ 8,0 / 10
 417 817 | Rate This

2:06 | Trailer | 28 VIDEOS | 363 IMAGES

The story of the legendary British rock band **Queen** and lead singer **Freddie Mercury**, leading up to their famous performance at **Live Aid** (1985).

Director: Bryan Singer
Writers: Anthony McCarten (story by), Peter Morgan (story by) | 1 more credit »
Stars: Rami Malek, Lucy Boynton, Gwilym Lee | See full cast & crew »

²⁴³ *Bohemian Rhapsody* (2018) | ČSFD.cz. [online]. Copyright © 20th Century Fox [cit. 16.04.2020]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/300902-bohemian-rhapsody/prehled/>

²⁴⁴ *Bohemian Rhapsody* (2018) - IMDb. IMDb: Ratings, Reviews, and Where to Watch the Best Movies & TV Shows [online]. Copyright © 1990 [cit. 16.04.2020]. Dostupné z: <https://www.imdb.com/title/tt1727824/>

Příloha č.9: Profil filmu Bohemian Rhapsody na Rottentomatoes.com (obrázek)²⁴⁵

The screenshot displays the Rotten Tomatoes website interface. At the top, there is a red navigation bar with the Rotten Tomatoes logo, a search bar, and links for 'MOVIES & DVDS', 'TV', 'NEWS', and 'TICKETS & SHOWTIMES'. Below the navigation bar, there is a 'TRENDING ON RT' section with links to 'Best Netflix Series Ranked', '200 Fresh Free Movies Online', 'Binge Central', and 'Fresh Daily on Quibi'. The main content area is divided into three columns. The left column has tabs for 'IN THEATERS', 'DVD & STREAMING', and 'TV SHOWS'. Under 'DVD & STREAMING', there are two sections: 'TOP DVD & STREAMING' and 'NEW ON DVD/STREAMING THIS WEEK'. Each section lists movies with their respective scores and a 'View All' link. The middle column features a large video player for the movie 'Bohemian Rhapsody', showing a man in a white tank top. The right column is dedicated to the movie's profile, titled 'BOHEMIAN RHAPSODY'. It includes a 'Critics Consensus' section with a quote: 'Bohemian Rhapsody hits a handful of high notes, but as an in-depth look at a beloved band, it offers more of a medley than a true greatest hits collection.' Below this, there is a 'Tomato Meter' showing a 60% audience score (represented by a tomato icon) and an 85% critic score (represented by a popcorn icon).

²⁴⁵ Bohemian Rhapsody (2018) - Rotten Tomatoes. Rotten Tomatoes: Movies | TV Shows | Movie Trailers | Reviews - Rotten Tomatoes [online]. Copyright © Fandango. All rights reserved. [cit. 16.04.2020]. Dostupné z: https://www.rottentomatoes.com/m/bohemian_rhapsody